

**ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ

**ΘΕΜΑ: ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΙ
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

**Εισηγητής: Κατσαρμάς Αργύριος
Επιβλέπων: Καργίδης Θεόδωρος**

Θεσσαλονίκη, Φεβρουάριος 2015

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	4
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ,ΕΝΝΟΙΕΣ ΚΑΙ ΕΥΡΗΜΑΤΑ.....	7
1.1 Έννοιες της επιχειρηματικότητας.....	7
1.2 Ιστορική αναδρομή στην επιχειρηματικότητα.....	9
1.3 Αντιλήψεις περί επιχειρηματικότητας.....	10
1.4 Βασικές συνιστώσες της επιχειρηματικότητας.....	13
1.4.1 Η επιχείρηση.....	14
1.4.2 Διακρίσεις επιχειρήσεων.....	14
1.4.3 Επιχειρηματικός κίνδυνος.....	16
1.4.4 Επιχειρηματική ευκαιρία.....	17
1.4.5 Ο ρόλος του επιχειρηματία.....	17
1.5 Παράγοντες που επηρεάζουν την επιχειρηματικότητα.....	19
1.6 Εκπαίδευση στην επιχειρηματικότητα.....	21
1.7 Επιχειρηματικότητα, καινοτομία και τεχνολογία.....	23
1.8 Επιχειρηματικότητα και ανταγωνισμός.....	25
1.9 Παγκοσμιοποίηση και επιχειρηματικότητα.....	26
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:ΕΙΔΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ.....	28
2.1 Επιχειρηματικότητα ανάγκης.....	28
2.2 Επιχειρηματικότητα ευκαιρίας.....	28
2.3 Γυναικεία επιχειρηματικότητα.....	28
2.4 Πράσινη επιχειρηματικότητα.....	31
2.5 Νεανική επιχειρηματικότητα.....	32
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3:Η ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΑ	
ΕΜΠΟΔΙΑ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ.....	34
3.1 Η σπουδαιότητα ύπαρξης της επιχειρηματικότητας.....	34
3.2 Δυσκολίες και εμπόδια στην ανάπτυξη της	
επιχειρηματικότητας.....	37
3.3 Ο ρόλος της επιχειρηματικότητας στην οικονομική ανάπτυξη....	43
3.4 Συνθήκες ανάπτυξης της επιχειρηματικότητας.....	45
3.5 Φορείς στήριξης της επιχειρηματικότητας.....	47
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4:ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ (ΜΜΕ).....	49
4.1 Τι είναι η μικρομεσαία επιχείρηση.....	49
4.2 Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα ΜΜΕ.....	50
4.3 Οι ΜΜΕ στην Ελλάδα.....	51
4.4 Δομείς στήριξης ΜΜΕ και ανάγκη ομαδοποίησης αυτών.....	52

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΠΗΓΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ.....	54
5.1 Ιδιωτική χρηματοδότηση.....	54
5.1.1 Ίδια κεφάλαια.....	55
5.1.2 Τραπεζικός δανεισμός.....	55
5.1.2.1 Τρόποι εξασφάλισης τραπεζικού δανεισμού και δυσκολίες.....	57
5.1.3 Χρηματοδοτική μίσθωση (leasing).....	58
5.1.4 Κεφάλαια επιχειρηματικών συμμετοχών (venture capital).....	63
5.1.5 Θερμοκοιτίδες.....	66
5.1.6 Επιχειρηματικοί άγγελοι.....	68
5.1.7 Τεχνοβλαστοί.....	70
5.1.8 Δίκτυα ή συσπειρώσεις επιχειρήσεων (clusters).....	71
5.1.9 Η έννοια του factoring.....	72
5.1.10 Τεχνολογικά πάρκα.....	79
5.1.11 Crowdfunding.....	80
5.1.12 Νέα χρηματιστηριακή αγορά (NE.XA).....	80
5.2 Δημόσια χρηματοδότηση επιχειρήσεων.....	81
5.2.1 ΕΣΠΑ.....	82
5.2.2 Επενδυτικός νόμος.....	88
5.2.3 Εθνικό ταμείο επιχειρηματικότητας και ανάπτυξης.....	91
5.2.4 Ταμείο εγγυοδοτήσεων (ΤΕΜΠΤΕ).....	92
5.2.5 Προγράμματα JEREMIE και JESSICA.....	93
5.2.6 ΕΟΜΜΕΧ.....	94
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	96
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	100

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στο πρώτο σκέλος της παρούσας εργασίας εξετάζεται η έννοια της επιχειρηματικότητας και στο δεύτερο οι τρόποι χρηματοδότησης των επιχειρήσεων και ειδικότερα όσον αφορά τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στην έννοια της επιχειρηματικότητας και στις αντιλήψεις που υπάρχουν περί αυτής, έτσι ώστε να γίνει κατανοητή, αλλά και η εξέλιξη της έννοιας αυτής στο πέρασμα του χρόνου. Επίσης αναλύονται οι συνιστώσες της επιχειρηματικότητας, όπως είναι η επιχείρηση και ο επιχειρηματίας αλλά και οι παράγοντες από τους οποίους επηρεάζεται. Ακόμη εξετάζονται σημαντικά ζητήματα της επιχειρηματικότητας όπως είναι η εκπαίδευση πάνω σε αυτήν, ο ρόλος του ανταγωνισμού, και κατά πόσο λειτουργούν αυτά υπέρ της ανάπτυξης της.

Στο δεύτερο κεφάλαιο αναφέρονται τα είδη της επιχειρηματικότητας και αναλύονται το κάθε ένα ξεχωριστά. Βλέπουμε τους λόγους και τις συνθήκες κάτω από τις οποίες αναπτύσσεται το κάθε είδος αλλά και το κατά πόσο διαδεδομένο είναι στην Ελλάδα.

Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζονται η σπουδαιότητα ύπαρξης της επιχειρηματικότητας και η συμβολή της στην οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας, καθώς επίσης και οι δυσκολίες και τα εμπόδια στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας. Ακόμη, παρουσιάζονται τα σημαντικότερα οικονομικά αποτελέσματα που μπορεί να επιφέρει η ανάπτυξη επιχειρηματικότητας. Τέλος παρουσιάζονται κάποιοι φορείς στήριξης της επιχειρηματικότητας.

Στο τέταρτο κεφάλαιο η προσοχή στρέφεται στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Δίνεται βάση στον ορισμό των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και στα χαρακτηριστικά που τις διακρίνουν αλλά και στα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα που φαίνεται να έχουν. Τέλος γίνεται αναφορά σε στοιχεία που αφορούν τις επιχειρήσεις αυτές στην Ελλάδα ειδικότερα.

Στο δεύτερο σκέλος της εργασίας και στο πέμπτο κεφάλαιο συγκεκριμένα η προσοχή στρέφεται στις πηγές χρηματοδότησης και ενίσχυσης των επιχειρήσεων και ειδικότερα των μικρομεσαίων.

Αναλύονται πολλοί σύγχρονοι τρόποι είτε ιδιωτικής είτε δημόσιας χρηματοδότησης με τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα του καθενός αλλά και το πόσο διαδεδομένος είναι ο κάθε τρόπος στην χώρα μας.

Τέλος, παρουσιάζονται τα συμπεράσματα της παρούσας εργασίας, σχετικά με την επιχειρηματικότητα και το κατά πόσο αυτή βοηθάει την οικονομία, αλλά καταθέτονται και προτάσεις που θα βοηθήσουν στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας μέσω της ενημέρωσης και της εκπαίδευσης πάνω σε αυτήν. Όσον αφορά τους τρόπους χρηματοδότησης αναφέρονται τα πιο συνηθισμένα προβλήματα που συναντούν οι ΜΜΕ στην προσπάθεια τους για χρηματοδότηση αλλά γίνονται και προτάσεις για τον καλύτερο τρόπο χρηματοδότησης και λειτουργίας των ΜΜΕ.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η έννοια της επιχειρηματικότητας για τους περισσότερους σημαίνει απλά την έναρξη κάποιας επιχείρησης, στην πραγματικότητα όμως είναι κάτι πιο πολυσύνθετο και περίπλοκο. Αρκετοί οικονομολόγοι και επιστήμονες ασχολήθηκαν και ανέλυσαν αυτό το ιδιαίτερο και άξιο προσοχής φαινόμενο.

Στην παρούσα εργασία γίνεται προσπάθεια να κατανοηθεί όσο το δυνατό περισσότερο η έννοια της επιχειρηματικότητας αλλά και η συμβολή της στην ανάπτυξη μιας οικονομίας. Γενική διαπίστωση είναι ότι τίποτα δεν μπορεί να αναπληρώσει την έλλειψη επιχειρηματικότητας, αφού η εκδήλωση της σε μια οικονομία αποδεικνύεται θεμελιώδους σημασίας όσον αφορά τα οφέλη που μπορεί να αποκομίσει.

Μία σημαντική συνιστώσα της επιχειρηματικότητας είναι και η χρηματοδότηση μιας επιχείρησης, η οποία όπως θα δούμε στην συνέχεια μπορεί να γίνει με ποικίλους τρόπους ανάλογα με την περίπτωση της κάθε επιχείρησης. Για να γίνει η σωστή επιλογή του τρόπου χρηματοδότησης μια επιχείρησης θα πρέπει να εξεταστούν τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα του καθενός, αλλά πρώτα πρέπει να γνωρίζεις τους διαθέσιμους τρόπους.

Στην συγκεκριμένη εργασία γίνεται η προσπάθεια ενημέρωσης για τους διαθέσιμους τρόπους χρηματοδότησης μιας επιχείρησης μέσω της ανάλυσης τους, διότι η χρηματοδότηση είναι ίσως το κυριότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις στις μέρες μας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ, ΕΝΝΟΙΕΣ ΚΑΙ ΕΥΡΗΜΑΤΑ

1.1 ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Η επιχειρηματικότητα αποτελεί μια έννοια πολυσήμαντη, πολυδιάστατη, πολυσυζητημένη, αμφιλεγόμενη, άλλοτε μυθοποιημένη και άλλοτε δαιμονοποιημένη. Απαντάται από την αρχαιότητα σε όλες τις κοινωνίες και σε πλήθος μορφών, ωστόσο δεν έχει διατυπωθεί ένας οικουμενικά αποδεκτός ορισμός της.

Ο Πλάτωνας αντιμετώπισε την επιχειρηματικότητα με επιφυλακτικότητα, ενώ ο Δημοσθένης και ο Ξενοφώντας θεώρησαν την ανακάλυψη και την αξιοποίηση ευκαιριών κέρδους ως προϋπόθεση μιας επιχειρηματικής δραστηριότητας. Οι Ρωμαίοι συγγραφείς δεν συνεισέφεραν σημαντικά στον προσδιορισμό της έννοιας, ωστόσο επηρέασαν έμμεσα την επιχειρηματικότητα και, γενικότερα, την οικονομία με το σύστημα δικαίου που εισήγαγαν.

Η χριστιανική θεολογία προσέγγισε αρχικά με κριτικό πνεύμα τις κάθε λογής επιχειρηματικές πράξεις που θα μπορούσαν να έχουν επιπτώσεις ηθικής τάξεως, ωστόσο σταδιακά αναγνώρισε τη συμβολή της επιχειρηματικότητας στην ανάπτυξη μιας κοινωνίας.

Κατά τον 18ο αιώνα, η επιχειρηματικότητα είχε αμιγώς οικονομική χροιά και συνδεόταν με τον κίνδυνο που ενείχε η αγορά πρώτων υλών, προϊόντων, κ.ά. σε τιμές καθορισμένες και η πώλησή τους σε τιμές απροσδιόριστες.

Η έννοια διευρύνθηκε τους επόμενους αιώνες, όταν συμπεριέλαβε τη διαχείριση των παραγωγικών συντελεστών. Μόλις στις αρχές του 20ου αιώνα, η επιχειρηματικότητα εμπλουτίστηκε εννοιολογικά με τη διάσταση της καινοτομίας, τη διαχείριση της δυναμικής και της αβεβαιότητας της αγοράς και την άσκηση επιρροής και ελέγχου, ενώ τις τελευταίες δεκαετίες ταυτίστηκε με την αναγνώριση ευκαιριών, τη δημιουργική αξιοποίηση πόρων, την ίδρυση νέων επιχειρήσεων και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

Σύμφωνα, δε, με μια πιο σύγχρονη αντίληψη, η επιχειρηματικότητα είναι νοοτροπία και τρόπος ζωής, είναι η κινητήρια δύναμη που ωθεί τα άτομα να διαφοροποιηθούν, να χαράξουν νέους δρόμους και να

προκαλέσουν εξελίξεις νωρίτερα από την εποχή τους ή ταχύτερα από τους υπόλοιπους ανθρώπους, ανεξαρτήτως αποτελέσματος. Στην πραγματικότητα, η επιχειρηματικότητα συνιστά ένα σύμπλεγμα νομικών, διοικητικών, οικονομικών, πολιτικών, κοινωνικών, ψυχολογικών και άλλων όρων και διαδικασιών, με αποτέλεσμα να προσελκύει το ενδιαφέρον επιστημόνων και επαγγελματιών από διάφορους ακαδημαϊκούς και επιχειρηματικούς κλάδους, αντίστοιχα.

Η προσέγγιση της έννοιας εξαρτάται τόσο από τη γνωστική και την επαγγελματική αφετηρία κάθε ενδιαφερομένου, όσο και από το ευρύτερο πλαίσιο στο οποίο η επιχειρηματικότητα αναπτύσσεται ή προσδοκείται να αναπτυχθεί.

Η λέξη «επιχειρηματικότητα» προέρχεται από το ρήμα «επιχειρώ», το οποίο στην ελληνική γλώσσα σημαίνει «δοκιμάζω», «αρχίζω κάποιο έργο», «καταπιάνομαι με κάποια δραστηριότητα», «ενεργώ με συγκεκριμένο τρόπο και στόχο», «προσπαθώ να επιτύχω κάτι». Εξάλλου, ο διεθνώς επικρατών όρος (entrepreneurship) θα μπορούσε να μεταφραστεί κυριολεκτικά ως «παρεμβολή» ή ως «διοίκηση στρατευμάτων στη μάχη». Συνεπώς, η ίδια η έννοια υποδηλώνει ή εμπεριέχει συμπεριφορές και δεξιότητες, οι οποίες αφορούν στην πρωτοβουλία και την απόπειρα για την έναρξη μιας δραστηριότητας, στην οργάνωση και τη μεθόδευση των σχετικών ενεργειών, στην ύπαρξη κάποιου στόχου και στην κινητοποίηση προς την επίτευξή του, δηλαδή για ουσιαστική και δυναμική παρέμβαση στην κοινωνική πραγματικότητα. Επιπλέον, ως επιχειρηματικότητα μπορεί να θεωρηθεί η σύλληψη και η εκτέλεση μιας ιδέας, η οποία μπορεί να επιφέρει κάποια προστιθέμενη αξία (π.χ. για την κοινωνία, την αγορά), με την αφιέρωση του απαραίτητου χρόνου, την καταβολή ανάλογης προσπάθειας, την ανάληψη των συνοδευτικών οικονομικών, ψυχολογικών και κοινωνικών κινδύνων και τη διαχείριση των αντίστοιχων εκροών. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η ιδέα προκύπτει μέσω της αναγνώρισης και της διάθεσης για οικονομική εκμετάλλευση, κατά τρόπο παραγωγικό, ευκαιριών που αναδεικνύονται από μια κατάσταση ή συγκυρία.

Εξάλλου, επιχειρηματικότητα είναι η προσπάθεια μετατροπής μιας πρωτοβουλίας σε αποτέλεσμα και από αυτή τη διαδικασία να προκύψει, συν τοις άλλοις, οικονομικό κέρδος.

Υπάρχουν δύο είδη επιχειρηματικότητας: η ενδοεπιχειρηματικότητα (intrapreneurship), η οποία αναπτύσσεται από τα στελέχη μιας υφιστάμενης επιχείρησης και η επιχειρηματικότητα που αποσκοπεί στη δημιουργία μιας νέας επιχείρησης (start-up). Στην τελευταία

περίπτωση, άλλοτε πρόκειται για επιχειρηματικότητα ευκαιρίας (διαπίστωση και αξιοποίηση κάποιας ευκαιρίας) και άλλοτε για επιχειρηματικότητα ανάγκης (υποχρεωτική επιλογή επιχειρηματικότητας ως μέσου βιοπορισμού).

1.2 Ιστορική αναδρομή στην επιχειρηματικότητα

Αναρωτιέται κανείς πώς ο άνθρωπος οδηγήθηκε στις σημερινές μορφές επιχειρηματικότητας. Πώς ξεκίνησε και πώς οδηγήθηκε η επιχειρηματικότητα να αποτελεί πρωταρχικό μοχλό ανάπτυξης της οικονομίας κάθε χώρας.

Η γνωστή σε όλους βιομηχανική επανάσταση άρχισε από την Βρετανία και εξελίχθηκε σε δύο φάσεις την Α΄ Βιομηχανική Επανάσταση (1780-1800) και την Β΄ Βιομηχανική Επανάσταση (1850-1870) φέρνοντας αλλαγές και ριζικές ανακατατάξεις στην οικονομία και κοινωνία της Ευρωπαϊκής Ηπείρου μέσω της εκμηχάνισης της παραγωγής, διαμορφώνοντας μία κοινωνία του κεφαλαίου, εδραιώνοντας την πλουτοκρατία και οδηγώντας τις ευρωπαϊκές κοινωνίες από την αγροτική στη βιομηχανική μορφή τους.

Σύμφωνα με τον Church η εκβιομηχάνιση είναι αποτέλεσμα αποφάσεων που έλαβαν άτομα συνδυάζοντας πόρους, τρόπους, μορφές χρήσης σε τομείς που αφορούσαν την παραγωγή, το εμπόριο, την αστική ανάπτυξη. Αυτό το επιχειρηματικό πνεύμα συνοψίζει τον ρόλο του επιχειρηματία.

Σε κοινωνικό επίπεδο η βιομηχανική επανάσταση προκάλεσε τη διαμόρφωση της αριστοκρατίας του πλούτου. Σε πολιτικό επίπεδο επικράτησε ο φιλελευθερισμός, η διαμόρφωση του εργατικού συνδικαλισμού ενώ παράλληλα έγινε δυνατή η επίτευξη κοινωνικών διεκδικήσεων όπως η δημόσια και δωρεάν παιδεία και τα συστήματα κοινωνικής πρόνοιας.

Σε επιχειρηματικό επίπεδο η περίοδος από την έναρξη της Β΄ Βιομηχανικής Επανάστασης και μέχρι την έναρξη του Α΄ Παγκοσμίου πολέμου διαμορφώνονται οι κατάλληλες οικονομικές συνθήκες για να εμφανιστεί η έννοια της επιχειρηματικότητας ως οικονομική δραστηριότητα. «Η περίοδος 1850- 1914 γνώρισε την πρωτοφανή

εισορή με την συγκρότηση μετοχικών εταιρειών και συνασπισμών, όπως τα καρτέλ και τα τραστ, υπό την πίεση του χρηματοπιστωτικού συστήματος».

1.3 Αντιλήψεις περί Επιχειρηματικότητας

Στη συνέχεια παρουσιάζονται συγκεκριμένοι ορισμοί που έχουν αποδοθεί στον όρο επιχειρηματικότητα. Όπως αναφέρεται από τον Wennekers et al. (2005), η επιχειρηματικότητα ως όρος, αποδίδεται στο Γάλλο οικονομολόγο R.Cantillon (1730) ο οποίος ήταν ο πρώτος που αναγνώρισε τον κρίσιμο ρόλο του επιχειρηματία στην οικονομική ανάπτυξη και τον όρισε ως το άτομο που προσπαθεί να εκμεταλλευθεί τη διαφορά τιμών ανάμεσα στην αγορά (με βεβαιωμένη τιμή) και την πώληση των αγαθών με αβεβαιότητα. Ο Say (1803) θεωρούσε, επίσης, τον επιχειρηματία κεντρικό άξονα της οικονομίας, καθώς και καταλύτη οικονομικής αλλαγής και ανάπτυξης.

Στην επιχειρηματικότητα αναφέρθηκαν επίσης, οι A. Smith (1776), και ο J.Schumpeter (1934), οι οποίοι περιέλαβαν στα μοντέλα τους τον επιχειρηματία ως βασικό παράγοντα, είτε για να τον διακρίνουν από τους εργάτες ως διαχειριστή των πόρων, είτε ως καταλύτη αλλαγών στην οικονομία. Η επιχειρηματικότητα για τον Schumpeter είναι η κύρια πηγή της οικονομικής ανάπτυξης. Ο επιχειρηματικός τύπος είναι το άτομο το καινοτόμο που επινοεί και δημιουργεί νέα προϊόντα και υπηρεσίες, βελτιώνει την αποδοτικότητα, μειώνει το κόστος ή δημιουργεί νέες αγορές. Το κίνητρό του κατά τον εντοπισμό της ευκαιρίας, είναι το κέρδος. Ο ρόλος των επιχειρηματιών είναι να ανανεώνουν και να ανατρέπουν τις συνθήκες παραγωγής, αναζητώντας νέες ανακαλύψεις, νέα πρωτόφαντη τεχνολογία παραγωγής νέων προϊόντων, ή των ήδη υπαρχόντων, με νέο τρόπο παραγωγής.

Αντιθέτως, ο κατά Kirzner επιχειρηματίας είναι κάποιος ο οποίος βρίσκεται σε επιφυλακή για να εντοπίσει επικερδείς ευκαιρίες συναλλαγής. Έχει την ικανότητα να εντοπίζει τους προμηθευτές και τους πελάτες και να δρα ως διαμεσολαβητής. Όταν το προϊόν ή η υπηρεσία έχουν ήδη προσφερθεί και η ευκαιρία φαντάζει αυτονόητη, χρειάζεται κάποιος με πρόσθετη γνώση για να την αναγνωρίσει και να την

εκμεταλλευτεί. Ο ρόλος της πληροφόρησης στην αγορά είναι σημαντικός για τον κατά Kirzner επιχειρηματία.

Κατά τον Knight, επιχειρηματίας είναι κάποιος που αναλαμβάνει κινδύνους και ανταμείβεται, δηλαδή απολαμβάνει την απόδοση (κέρδος) για την αβεβαιότητα που επωμίζεται.

Ο Casson αναγνωρίζει ότι ο επιχειρηματίας διαθέτει διαφορετικές ικανότητες από άλλα άτομα, γεγονός που τον καθιστά ικανό να προβαίνει σε κρίσεις και να συντονίζει τους περιορισμένους πόρους.

Ο Shailer (1994), θεωρεί ότι: «ο όρος «επιχειρηματίας» χρησιμοποιείται πλέον ευρύτατα, με μεγάλη ποικιλία νοημάτων ανά εποχή, ανάλογα με τα συμφέροντα όσων τον χρησιμοποιούν και ότι οι ιδιοκτήτες/μάνατζερ δεν ανταποκρίνονται απαραίτητα σε κάποιον από τους δημοφιλείς σήμερα ορισμούς του επιχειρηματία». Ακόμα, υιοθετεί την άποψη ότι η επιχειρηματικότητα είναι διαδικασία και αναφέρεται σε ένα στάδιο κατά το οποίο η εταιρεία διοικείται από τον ιδιοκτήτη-μάνατζερ.

Επίσης ο Ray (1993), θεωρεί ότι η αναζήτηση του πρωτότυπου «επιχειρηματία» έχει τεθεί σε λάθος βάση και πιστεύει ότι: «δεν υπάρχει κάποιο εμπειρικό εύρημα ή εννοιολογική βάση για να πούμε πολλά σχετικά με τους επιχειρηματίες και την ανάληψη κινδύνων». Θεωρεί ότι πρέπει να επικεντρωθούμε στην ανάπτυξη των ικανοτήτων και στο πως οι μάνατζερ θα τις αποκτήσουν.

Η έννοια της επιχειρηματικότητας ως διαδικασία έχει, επίσης, τονιστεί και από τους Stevenson και Jarillo (1990), οι οποίοι υποστηρίζουν ότι: «Η επιχειρηματικότητα είναι μια διαδικασία με την οποία τα άτομα αναζητούν ευκαιρίες ανεξάρτητα από τους πόρους που ελέγχουν». Οι ίδιοι προσεγγίζουν τα ψυχολογικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα του επιχειρηματία, επικεντρώνοντας στο «πως δρουν» οι επιχειρηματίες.

Σύμφωνα και με τον Timmons (2007), η επιχειρηματικότητα είναι επίσης, μια διαδικασία δημιουργίας ή η σύλληψη μιας ευκαιρίας και η επίδιωξη εκμετάλλευσής της, ανεξάρτητα από τον έλεγχο, ή την κατοχή των μέσων υλοποίησής της.

Η επιχειρηματικότητα ορίζεται ανάλογα με την οπτική (οικονομική ή διοικητική) που τη βλέπει κανείς, όπως π.χ. οι Hebert & Link (1989) που από οικονομικής σκοπιάς θεωρούν ότι επιχειρηματίας είναι εκείνος που αναλαμβάνει τον κίνδυνο και παίρνει αποφάσεις που επηρεάζουν την κατανομή, τον τύπο, τη χρήση των αγαθών, των πόρων, ή των επιχειρήσεων. Για τον P. Drucker (1985), η επιχειρηματικότητα δεν είναι ούτε επιστήμη ούτε τέχνη, είναι πρακτική στην οποία η γνώση αποτελεί το μέσο για την επίτευξη του σκοπού της. Είναι τρόπος συμπεριφοράς παρά χαρακτηριστικό της προσωπικότητας. Σαν πρακτική, στηρίζεται σε

μια θεωρία -εν γνώσει ή όχι, εκείνων που την εφαρμόζουν- της οικονομίας και της κοινωνίας που βλέπει την αλλαγή (τεχνολογική, συμπεριφοράς, κλπ.) σαν κάτι το φυσιολογικό και ακριβέστερα, σαν κάτι το υγιές. Κατά τους Shane και Venkataraman (2000), ο ορισμός της επιχειρηματικότητας στη βάση των χαρακτηριστικών του δυνητικού επιχειρηματία και της αποτελεσματικότητάς του, περιορίζει το εύρος της επιχειρηματικότητας η οποία προσδιορίζεται από ένα πλέγμα σχέσεων μεταξύ των υφιστάμενων ευκαιριών της αγοράς και της επιχειρηματικής δεινότητας του ατόμου. Έτσι ο τομέας της επιχειρηματικότητας *«περιλαμβάνει την έρευνα και τις πηγές ευκαιριών, τις διαδικασίες ανακάλυψης, εκτίμησης, και εκμετάλλευσης ευκαιριών, και το σύνολο των ατόμων που ανακαλύπτουν, αξιολογούν, και εκμεταλλεύονται τις ευκαιρίες»*. Όπως δεν παράγουν όλες οι ευκαιρίες κέρδη, κατά τον ίδιο τρόπο δεν είναι όλοι οι οικονομικοί τομείς εξίσου επικερδείς. *«Αν ένας τυχαίος επιχειρηματίας ξεκινούσε μια επιχείρηση σε συγκεκριμένες δραστηριότητες και όχι σε άλλες, αυτό το άτομο θα ήταν πολύ πιθανό να έχει μια ταχύτατα αναπτυσσόμενη ιδιωτική ή δημόσια εταιρεία»*. Κατά το Παγκόσμιο Παρατηρητήριο Επιχειρηματικότητας – Global Entrepreneurship Monitor (GEM), ως επιχειρηματικότητα ορίζεται κάθε προσπάθεια για δημιουργία νέας επιχείρησης ή νέας δραστηριότητας, όπως το ελεύθερο επάγγελμα, η δημιουργία ενός νέου επιχειρηματικού οργανισμού, ή η επέκταση ήδη υπάρχουσας επιχείρησης, που γίνεται από έναν ιδιώτη, ή από επιχειρήσεις που ήδη λειτουργούν. Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ (Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας & Ανάπτυξης) (1998), *«οι επιχειρηματίες είναι οι φορείς της αλλαγής και της ανάπτυξης της οικονομίας της αγοράς, είναι εκείνοι που με τη δράση τους δημιουργούν, διαχέουν και εφαρμόζουν καινοτόμες ιδέες, δεν επιδιώκουν να αξιοποιήσουν μόνο τις οικονομικές ευκαιρίες, αλλά έλκονται από την ανάληψη κινδύνου και αρέσκονται να βλέπουν την επιβεβαίωση του προαισθήματός τους»*.

Στην Ελλάδα διαβάζουμε ότι επιχειρηματικότητα είναι η δεξιότητα της οργάνωσης, του σχεδιασμού και της υλοποίησης μιας ιδέας, προκειμένου να προσφερθεί στην αγορά ένα προϊόν ή μια υπηρεσία με τρόπο έξυπνο, πρωτότυπο και ανταγωνιστικό. Σύμφωνα με την Πράσινη Βίβλο (2003), της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η επιχειρηματικότητα αποτελεί κατά κύριο λόγο νοοτροπία. Πρόκειται για την δραστηριοποίηση και την ικανότητα που έχει ένα άτομο, μεμονωμένα ή στο πλαίσιο ενός οργανισμού, να αναγνωρίζει τις ευκαιρίες και να τις εκμεταλλεύεται

προκειμένου να επιτύχει προστιθέμενη αξία ή να έχει οικονομικό όφελος. Η δημιουργικότητα ή η καινοτομία τον βοηθούν να εισέλθει σε μία υπάρχουσα αγορά ή να βελτιώσει την ανταγωνιστική θέση του σ' αυτήν, να αλλάξει ή ακόμη και να δημιουργήσει μια νέα αγορά. Για να αποβεί επιτυχής μία επιχειρηματική ιδέα απαιτείται ικανότητα συνδυασμού της δημιουργικότητας ή της καινοτομίας με τη χρηστή διαχείριση και ικανότητα προσαρμογής μιας επιχείρησης προκειμένου να βελτιστοποιηθεί η ανάπτυξή της κατά την διάρκεια όλων των φάσεων του κύκλου ζωής της. Πρόκειται για μια διαδικασία που ξεπερνά κατά πολύ την καθημερινή διαχείριση και άπτεται των στόχων και της στρατηγικής μίας επιχείρησης. Όπως γίνεται αντιληπτό από την εκτενή αναφορά στο ορισμό της επιχειρηματικότητας, η συνθετότητα του φαινομένου αυτού, ίσως δικαιολογεί γιατί μέχρι τώρα δεν έχει γίνει κοινά αποδεκτός ένας και μόνο ορισμός της. Όλοι συμφωνούν ότι είναι ένα πολύπλευρο φαινόμενο που εκτείνεται από την ανακάλυψη ευκαιριών, μέχρι την έναρξη νέων επιχειρήσεων και την εκτέλεση νέων στρατηγικών πρωτοβουλιών από ήδη υπάρχουσες επιχειρήσεις. Και αν δεν υπάρχει συναίνεση σε έναν ακριβή ορισμό, αυτό δεν είναι λόγω έλλειψης επιθυμίας, αλλά γιατί η επιχειρηματικότητα έχει προσεγγισθεί από αρκετές οπτικές γωνίες.

1.4 Βασικές συνιστώσες της επιχειρηματικότητας

Έννοιες όπως επιχειρηματίας - επιχείρηση, επιχειρηματικό περιβάλλον, επιχειρηματική ιδέα, επιχειρηματική ευκαιρία αποτελούν τις κύριες συνιστώσες της επιχειρηματικότητας. Κρίνεται αναγκαίο αυτές οι έννοιες να αναλυθούν, ώστε να κατανοηθεί εις βάθος, ότι αφορά γύρω από την επιχειρηματικότητα.

Όπως παρατηρείται και παραπάνω, υπάρχουν αναρίθμητοι ορισμοί περί επιχειρηματικότητας, όπου όμως σε όλους υπάρχει ένα κοινό σημείο που παίζει πρωτεύοντα ρόλο και δεν είναι άλλο από την λέξη «επιχειρηματίας». Μια έννοια που χρήζει υψηλής σημασίας όσον αφορά μια επιχείρηση ή ακόμα και ολόκληρη την οικονομία μιας χώρας. Μια έννοια που αποτελεί τον κύριο άξονα προσέγγισης της επιχειρηματικότητας. Σύμφωνα με την Πράσινη βίβλο, η επιχειρηματικότητα αφορά τα άτομα, τις επιλογές τους και τις ενέργειες στις οποίες προβαίνουν κατά την εκκίνηση, εξαγορά ή λειτουργία μιας

επιχείρησης ή τη συμμετοχή τους στη διαδικασία λήψης στρατηγικών αποφάσεων μιας επιχείρησης. Οι επιχειρηματίες αποτελούν μια ανομοιογενή ομάδα και προέρχονται από όλους τους χώρους. Ωστόσο υπάρχουν ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά επιχειρηματικής συμπεριφοράς, συμπεριλαμβανομένης της ετοιμότητας για ανάληψη κινδύνων και της επιθυμίας για ανεξαρτησία και αυτοπραγμάτωση. Σύμφωνα με τον Park (2004), η επιχειρηματικότητα αποτελεί διαδραστικό συνδυασμό τριών παραγόντων που επηρεάζουν καταλυτικά το χώρο της καινοτομίας, δηλαδή, του επιχειρηματία, της υφιστάμενης γνώσης και εμπειρίας της επιχείρησης και της τεχνολογίας δεν πρέπει όμως να παραβλέπεται σε καμία περίπτωση, ο ρόλος του θεσμικού περιβάλλοντος και της κοινωνικής στάσης απέναντι στην επιχειρηματικότητα (θετική ή αρνητική τοποθέτηση, αναγνώριση του ρόλου της στην οικονομική ανάπτυξη, κλπ.).

1.4.1 Η επιχείρηση

Η επιχείρηση αποτελεί ουσιαστικό εργαλείο της ελεύθερης οικονομικής δραστηριότητας. Ως επιχείρηση θεωρείται, η οργανωμένη και συστηματική προσπάθεια του ατόμου ή των ατόμων να παράγουν και να πωλούν αγαθά και υπηρεσίες, που ικανοποιούν τις ανάγκες και τις επιθυμίες του ανθρώπου και της κοινωνίας. Ανταμοιβή σ' αυτή την προσπάθεια είναι συνήθως το κέρδος. Η προσπάθεια αυτή απαιτεί από τον επιχειρηματία διάθεση χρόνου και χρήματος χωρίς όμως να είναι εκ των προτέρων διασφαλισμένη η επιτυχία της (επιχειρηματικός κίνδυνος), αφού πρέπει ο ενδιαφερόμενος αγοραστής-καταναλωτής να πεισθεί για την ιδιαίτερη χρησιμότητα του αγαθού (ή της υπηρεσίας), που του προσφέρεται και να το προτιμήσει αγοράζοντάς το, έναντι κάποιου άλλου ή άλλων παρόμοιων, που διατίθενται από άλλες επιχειρήσεις (ανταγωνισμός) στην αγορά.

1.4.2 Διακρίσεις Επιχειρήσεων

Αναφορικά με τη διάκριση των επιχειρήσεων και τον τρόπο διαχωρισμού τους, έχουν προταθεί κάποια κριτήρια. Από την κατηγορία και το είδος της επιχείρησης θα εξαρτηθεί η μορφή οργάνωσης και ο τύπος της διοίκησης που θα εφαρμοσθεί. Η κατηγοριοποίηση των

επιχειρήσεων που βασίζονται σε διάφορα κριτήρια, όπως, οικονομικά, νομικά οργανωτικά κτλ. συνοψίζεται όπως παρακάτω:

Ανάλογα με το μέγεθός τους, οι επιχειρήσεις διακρίνονται σε :

- Μικρές
- Μεσαίες
- Μεγάλες

Εκτός από το μέγεθος μερικά ακόμα βασικά κριτήρια κατάταξης των επιχειρήσεων είναι βάσει: α) ενιαίου κύκλου εργασιών, β) του ετήσιου μέσου όρου του αριθμού των εργαζομένων και γ) την αξία των στοιχείων του ισολογισμού.

Ανάλογα με το αντικείμενο απασχόλησής τους:

Οι επιχειρήσεις διακρίνονται σε τρεις βασικές κατηγορίες και η κάθε μια υποδιαιρείται σε άλλες.

Έτσι με βάση αυτό το κριτήριο διακρίνονται σε:

- Πρωτογενούς ή αρχικής παραγωγής (π.χ. γεωργικές, αλιευτικές, επιχειρήσεις εξόρυξης ορυκτού και μεταλλευμάτων κ.α.)
- Δευτερογενούς παραγωγής (μεταποιητικές επιχειρήσεις, βιοτεχνίες και βιομηχανίες)
- Τριτογενούς παραγωγής (επιχειρήσεις κυκλοφορίας αγαθών, υπηρεσίες εμπορικές, τουριστικές τράπεζες κλπ.).

Αναφορικά με το φορέα και τη νομική τους μορφή:

Κάθε επιχείρηση είναι νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου το οποίο λειτουργεί με συντονισμένες ενέργειες για την επίτευξη του κέρδους. Σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία οι επιχειρήσεις διακρίνονται σε ατομικές και εταιρικές.

Οι εταιρικές επιχειρήσεις χωρίζονται σε προσωπικές, σε εταιρίες κεφαλαίου, συνεταιρισμούς και κοινοπραξίες. Οι προσωπικές εταιρίες διακρίνονται σε ομόρρυθμες, ετερόρρυθμες και αφανής. Το χαρακτηριστικό των ατομικών και προσωπικών επιχειρήσεων είναι η απεριόριστη ευθύνη των φυσικών προσώπων που τις αποτελούν. Δηλαδή σε περίπτωση δυσμενών καταστάσεων όπως πτώχευση δεσμεύεται εκτός από την περιουσία της επιχείρησης και η προσωπική περιουσία των ιδιοκτητών. Ενώ στις επιχειρήσεις

κεφαλαίου όπως είναι η ανώνυμη εταιρία η ευθύνη περιορίζεται στην εταιρική περιουσία. Απαραίτητη προϋπόθεση για τη σύσταση οποιασδήποτε μορφής εταιρίας είναι η σύνταξη καταστατικού και για συγκεκριμένους τύπους επιχειρήσεων είναι απαραίτητη και η παρουσία συμβολαιογράφου ενώ για άλλους πάλι αρκεί μόνο ένα ιδιωτικό έγγραφο. Ο βασικός στόχος όλων των τύπων επιχειρήσεων είναι η μεγιστοποίηση της αξία τους δηλαδή η δημιουργία πλούτου, η αύξηση και ο πολλαπλασιασμός του αρχικού κεφαλαίου.

1.4.3 Επιχειρηματικός κίνδυνος

Στους παράγοντες, που συντελούν στον επιχειρηματικό κίνδυνο, περιλαμβάνονται οι τιμές των προϊόντων και των πρώτων υλών, το κόστος της εργασίας, οι γενικές οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες (π.χ. τα εισοδήματα), οι προτιμήσεις των καταναλωτών, η εξέλιξη της τεχνολογίας, οι πρωτοβουλίες των ανταγωνιστών κ.ά. Γενικά, μπορεί να επισημανθεί ότι, δεν υπάρχει επιχειρηματική δραστηριότητα χωρίς κίνδυνο. Οι επιχειρήσεις δέχονται να αναλάβουν τους κινδύνους αυτούς γιατί εκτιμούν ως μεγαλύτερη πιθανότητα ότι, θα εισπράξουν κέρδη από τη δραστηριότητά τους αυτή. Μάλιστα, όταν ο κίνδυνος είναι μεγάλος, τότε δέχονται να τον αναλάβουν όταν η προσδοκία είναι ότι θα επιτύχουν υψηλά κέρδη. Η κλιμάκωση της έντασης του κινδύνου δεν είναι ίδια για όλες τις επιχειρήσεις. Όλες οι επιχειρηματικές δραστηριότητες, αντιμετωπίζουν αυξημένους κινδύνους. Οι συνηθέστερες κατηγορίες τέτοιων επιχειρηματικών κινδύνων είναι οι ακόλουθες: **κίνδυνος από μεταβολές των τιμών της αγοράς (market risk), κίνδυνος πιστοδότησης (credit risk), λειτουργικός κίνδυνος (operational risk), κίνδυνος παραβατικότητας (legal risk), κίνδυνος ρευστότητας (liquidity risk) κ.λπ.**

Για την επίτευξη των επιχειρηματικών στόχων, αλλά και για την ανταγωνιστική βιωσιμότητα της επιχείρησης, πρέπει οι κίνδυνοι αυτοί να αναγνωρισθούν, να εντοπισθούν, να εκτιμηθεί σωστά το μέγεθός τους και στη συνέχεια να διαχειριστούν μέσα από συγκεκριμένες στρατηγικές και πρακτικές, ώστε ο συνολικός κίνδυνος, που αντιμετωπίζει η επιχείρηση να ελαχιστοποιηθεί και να είναι μέσα σε χρηματοοικονομικά αποδεκτό από τη διοίκησή της πλαίσιο.

1.4.4 Επιχειρηματική ευκαιρία

Ένα άλλο βασικό γνώρισμα της επιχειρηματικότητας είναι η αναγνώριση της ευκαιρίας και για αυτό αποτέλεσε αντικείμενο μελέτης πολλών ερευνητών και επιστημόνων στη διεθνή βιβλιογραφία. Για τον Schumpeter (1934), η αναγνώριση της ευκαιρίας οφείλεται στην εξαιρετική ικανότητα του επιχειρηματία (entrepreneur) να μετασχηματίζει την αγορά, για τον McClelland (1961), στην ανάγκη του για επιτεύγματα, για τον Rotter (1966), στην ανάγκη του επιχειρηματία να βρίσκεται στο κέντρο της εξουσίας και για άλλους στη διαρκή επιδίωξη του κέρδους. Από τις αρχές του 1980, επιχειρήθηκε μια πιο ολιστική προσέγγιση στην έρευνα για την επιχειρηματικότητα (Gartner, 1985 & 1988, Bygrave & Hofer, 1991). Ο Gartner (1985), πρότεινε μια περισσότερο σύνθετη διαδικασία για τη μελέτη της επιχειρηματικότητας ερευνώντας την αλληλεπίδραση ανάμεσα σε τέσσερις παράγοντες, τον επιχειρηματία, τον οργανισμό, το περιβάλλον και τη διαδικασία εγκαθίδρυσης της επιχείρησης, την οποία θεωρεί βασική για την ερμηνεία του φαινομένου της επιχειρηματικότητας. Οι Bygrave & Hofer (1991) είδαν τον επιχειρηματία σαν τον πρωτοπόρο και την επιχείρηση σαν τον πραγματικό μηχανισμό αξιοποίησης της ευκαιρίας, της οποίας η αναγνώριση όπως ήδη αναφέραμε, αποτελεί ένα από τα βασικά γνωρίσματα της επιχειρηματικότητας.

Τέλος, οι Shaver & Scott (1991), εμβάθυναν περισσότερο στα ψυχογραφικά χαρακτηριστικά του επιχειρηματία, την κλίση και την τάση του να μετασχηματίζει με πρακτικές μεθόδους μια ευκαιρία σε επιχείρηση.

1.4.5 Ο ρόλος του επιχειρηματία

Ο όρος «επιχειρηματίας» χρησιμοποιείται ευρύτατα, με διαφορετικό περιεχόμενο ανάλογα με το πλαίσιο. Ο ρόλος του επιχειρηματία έχει κατά καιρούς προσδιοριστεί με κριτήρια οικονομικά, κοινωνικά, αλλά και ψυχολογικά. Ο επιχειρηματίας μπορεί να είναι ο ιδρυτής και ο ιδιοκτήτης μιας επιχείρησης, άρα αυτός που συγκεντρώνει, επενδύει και συντονίζει τους διαθέσιμους πόρους. Η συνδρομή του στην οικονομική αλλαγή και ανάπτυξη μπορεί να αποβεί καταλυτική, ενώ η

ικανότητα που τον διακρίνει είναι αυτή του εντοπισμού επωφελών ευκαιριών συναλλαγής και της αποκόμισης κέρδους από τη διαμεσολαβητική του λειτουργία. Εξάλλου, ο επιχειρηματίας μπορεί να επινοήσει, δηλαδή να διαμορφώσει δυνητικές ευκαιρίες ακόμη και σε συνθήκες αμφιβολίας, εξαιτίας της οξυδέρκειας, της δημιουργικότητας, του νεωτερισμού και της ευθυκρισίας που τον χαρακτηρίζουν. Η αβεβαιότητα αποτελεί για τον επιχειρηματία ισχυρή πρόκληση, πηγή έμπνευσης και κίνητρο για αλλαγή.

Ο επιχειρηματίας είναι τελικά, το άτομο μέσω του οποίου βρίσκει την πρακτική της έκφραση η επιχειρηματικότητα, στηρίζεται στην κοινή πολιτική επενδύσεων για έρευνα και τεχνολογία, στην επιλογή νέων και καινοτόμων χώρων δραστηριοποίησης, καθώς και στη μετατροπή των αποτελεσμάτων τους σε εμπορικές επιτυχίες, μαχόμενος ταυτόχρονα για την προστασία των δικαιωμάτων του, χωρίς να εμποδίζει παράλληλα τη διάχυση των ιδεών. (Schumpeter, 1934, Penrose, 1963, Kirzner, 1979, κλπ.) Επιθυμεί ακόμη ο επιχειρηματίας, να μην παραμένει σε κάτι μικρό αλλά να προχωρεί, να προσαρμόζει και να προτείνει το διαφορετικό στην αγορά. (Davidsson, 1989) Έχει ανάγκη για κεφάλαια ανάπτυξης, πέρα από τα αρχικά δικά του κεφάλαια και των «άτυπων επενδυτών», όπως αποκαλεί το Global Entrepreneurship Monitor (GEM) τους συγγενείς, φίλους και συναδέλφους του.

Συναντά δε συνήθως, πολλά εμπόδια για την κάλυψή τους από διάφορους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς και αποτελεί πρόκληση για τον ίδιο να βρει και να πείσει επενδυτές και πιστωτές να χρηματοδοτήσουν την ιδέα του. Η δυνατότητά του να βρει τους αναγκαίους πόρους και να τολμά «με τα λεφτά των άλλων», χωρίς όμως να τα διακυβεύει, θεωρούνται στοιχεία της επιχειρηματικής του ικανότητας. Όσον αφορά τους τρόπους χρηματοδότησης, ιδιαίτερα στην Ελλάδα, θα γίνει αναφορά αναλυτικά, σε επόμενο κεφάλαιο.

➤ ***Χαρακτηριστικά που διακρίνουν τον επιτυχημένο επιχειρηματία***

Κατά τους Carter, Gartner, Shaver, & Gatewood (2003), έξι είναι τα βασικά χαρακτηριστικά που υποκινούν και διακρίνουν τους επιχειρηματίες από τους «αυτοαπασχολούμενους». Αυτά είναι η

καινοτομία (Innovation) και η διαρκής αναζήτηση ευκαιριών, η ανεξαρτησία (independence) και η ανάληψη κινδύνου, η αναγνώριση (recognition), ο ρόλος που επιθυμούν να διαδραματίζουν (π.χ. στο ξεκίνημα και την ανάπτυξη μιας νέας επιχείρησης, αλλά και στην κοινωνία τους), η επιτυχία (success), οι ισχυρές σχέσεις και η εμπειρία και τέλος, η αυτοπραγμάτωση (self-realization), δηλαδή η γνώση του πραγματικού εαυτού τους. Οι Chen, Green & Crick (1998) έδειξαν ότι η προσωπική αίσθηση αποτελεσματικότητας (self-efficacy) του ατόμου, δηλαδή, η πίστη στην ικανότητά του να φέρνει εις πέρας ένα έργο, είναι εκείνη που προσδιορίζει σημαντικά την τάση του για ανάληψη επιχειρηματικής πρωτοβουλίας. Οι επιτυχημένοι επιχειρηματίες που χαρακτηρίζονται από την καινοτομικότητά τους, έχουν τη δυνατότητα να βλέπουν αυτά που δεν μπορούν να δουν οι άλλοι και την ικανότητα να τα μεταλλάσσουν σε μηχανισμούς υλοποίησης (επιχειρήσεις) και επιβεβαίωσης του αισθητηρίου τους. Σύμφωνα με τον McClelland (1961), οι βασικές ικανότητες του επιτυχημένου επιχειρηματία έχουν ως εξής:

1) προνοητικότητα: πρωτοβουλία και θετική σκέψη, 2) προσανατολισμός σε επιτεύγματα: ικανότητα εντοπισμού και αξιοποίησης των ευκαιριών, 3) δέσμευση έναντι των άλλων.

Οι Meredith (1982), παραθέτουν και εκείνοι πέντε βασικά γνωρίσματα του επιτυχημένου επιχειρηματία: αυτοπεποίθηση, ανάληψη κινδύνων, ευελιξία, ανάγκη για επιτεύγματα και έντονη επιθυμία για ανεξαρτησία.

1.5 Παράγοντες που επηρεάζουν την επιχειρηματικότητα

Η επιχειρηματικότητα αποτελεί έναν σύνθετο κλάδο. Οι ερευνητές που έχουν εντοπίσει και μελετήσει τους παράγοντες που την επηρεάζουν έχουν καταλήξει σε έξι κατηγορίες παραγόντων επίδρασης: τους **οικονομικούς παράγοντες** (economic factors), τους **ψυχολογικούς** (psychological factors), τους **κοινωνιολογικούς** (social factors), τους **περιβαλλοντικούς παράγοντες** (environmental factors), τους **δημογραφικούς παράγοντες** (demographic factors) και τους

παράγοντες κουλτούρας ή πολιτισμικούς παράγοντες (cultural factors).

Κοινωνιολογικοί παράγοντες είναι οι καταναλωτικές συνήθειες των ανθρώπων, ο τρόπος που ζουν, που διασκεδάζουν, ο τόπος στον οποίο διαμένουν (πόλη ή χωριό), αλλά και ειδικότερες συνθήκες της ζωής τους, όπως το επάγγελμα, τα πιθανά προβλήματα βιοπορισμού, η ανεργία, η ασθένεια κ.α.

Στους **περιβαλλοντικούς παράγοντες** περιλαμβάνεται η γενική κατάσταση των επιχειρήσεων του τόπου ή της χώρας, οι οικονομικές συνθήκες της δεδομένης περιόδου, οι πολιτικές αναταραχές κ.ο.κ.

Στους **δημογραφικούς παράγοντες** ανήκουν το μέγεθος και η διάρθρωση του πληθυσμού, η ηλικία και το φύλο των ανθρώπων ή τα εισοδήματά τους.

Η επιχειρηματικότητα αφορά κατά κύριο λόγο την κουλτούρα (νοοτροπία ή παιδεία). Η κουλτούρα μπορεί να ορισθεί ως οι κοινές φιλοσοφίες, ιδεολογίες, αξίες, παραδοχές, στάσεις και κανόνες που συνδέουν μεταξύ τους τα μέλη μιας κοινότητας.

Οι οικονομικοί παράγοντες σχετίζονται με τα οικονομικά μεγέθη, κυρίως τα κεφάλαια που καταναλώνει μία επιχείρηση και τον τρόπο με τον οποίο αυτά κατανέμονται, τα πιθανά δάνεια που μπορεί να έχει κ.λπ.

Τέλος, **οι ψυχολογικοί παράγοντες** έχουν να κάνουν με θέματα ψυχολογίας των συντελεστών της επιχείρησης, όπως η δομή της προσωπικότητας των ατόμων, η επιμονή τους για την επιτυχία, η αντοχή στην ακύρωση, η διάθεσή τους για ανάληψη κινδύνου ή όχι κ.α.

1.6 Η εκπαίδευση στην επιχειρηματικότητα

Εξαιτίας λοιπόν της σημασίας της επιχειρηματικότητας, αλλά και των στρεβλώσεών της, για το κοινωνικό σύνολο και το φυσικό περιβάλλον, είναι ιδιαίτερα επιτακτική η προσεκτική προσέγγιση του θέματος της εκπαίδευσης σ' αυτήν.

Η γαλούχηση του επιχειρηματικού πνεύματος είναι καλό να ξεκινά από τα πρώτα χρόνια της μάθησης και να συνεχίζεται σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες. Η εκπαίδευση αυτή διευκολύνει αφενός τους μελλοντικούς επιχειρηματίες να αναπτύξουν την αυτοπεποίθηση και τις απαραίτητες δεξιότητές τους και αφετέρου τους μελλοντικούς εργαζόμενους να γνωρίσουν τις λειτουργίες μιας μικρής επιχείρησης και να κατανοήσουν τα προβλήματα του μελλοντικού εργοδότη τους. Υπάρχει όμως μια σοβαρή διαφορά ανάμεσα στην εκπαίδευση στην επιχειρηματικότητα και την εκπαίδευση στη διοίκηση, που ξεκινά από την ουσιώδη διαφοροποίηση ανάμεσα σε έναν/μία επιχειρηματία και ένα διοικητικό ή τεχνικό στέλεχος.

Ο/η επιχειρηματίας δεν επιδιώκει την τελειότητα αλλά την επιτυχία, δεν φοβάται το λάθος αλλά διδάσκεται απ' αυτό, δεν επιδιώκει να διατηρεί τον έλεγχο, αλλά προσπαθεί να αντιλαμβάνεται τη κίνηση και την αλλαγή που συμβαίνει γύρω του. Δηλαδή, η επιχειρηματικότητα είναι εξωστρεφής διαδικασία, ενώ η διοίκηση εσωστρεφής. Ακριβώς γι αυτό, η εκπαίδευση στην επιχειρηματικότητα πρέπει να διαφοροποιείται ως προς το περιεχόμενο και προπαντός ως προς τις μορφές και τις μεθόδους.

Έτσι, όταν σε διάφορα εκπαιδευτικά προγράμματα, η επιχειρηματικότητα εκλαμβάνεται ως διοίκηση επιχειρήσεων ή οργανισμών (ενώ δεν είναι), οι εκπαιδευόμενοι στερούνται τελικά από την πραγματική επαφή τους με την αγορά.

Καθώς μάλιστα η επιχειρηματικότητα μάλλον ασκείται παρά διδάσκεται, η εκπαίδευση σ' αυτήν δεν γίνεται μέσω εγχειριδίων, ούτε αξιολογείται ή πιστοποιείται μέσω τεστ.

Μια καλή πρακτική για την κατανόησή της είναι και η γνωριμία των μαθητών / σπουδαστών με ιστορίες επιτυχίας και (πιο χρήσιμο)

αποτυχίας ή προδοσίας από ήδη ενεργούς επιχειρηματίες και επαγγελματίες διαφόρων κλάδων ή περιοχών.

Άλλα προβλήματα που εντοπίζονται στο χώρο αυτό αφορούν κυρίως το είδος της προς μετάδοση γνώσης, τις τεχνικές και τα εργαλεία που απαιτούνται και τη διαρκή αλλά μονότονη ενασχόληση με μεμονωμένες πλευρές της (όπως πχ το εκπαιδευτικό υλικό).

Ως απαραίτητες προϋποθέσεις για μια αποτελεσματική εκπαίδευση στην επιχειρηματικότητα πρέπει να αναφερθούν η ύπαρξη ολοκληρωμένων μοντέλων αξιοποίησης της συλλογικής ευφυΐας και εμπειρίας, η χρήση σεναρίων και βιωματικών τεχνικών και η ύπαρξη standards για το περιεχόμενο της εκπαίδευσης. Στα αναμενόμενα οφέλη μιας τέτοιας εκπαίδευσης συνυπολογίζονται τα εξής:

- **Ικανότητα για μετάφραση προβλημάτων σε ευκαιρίες και υπέρβαση δυσκολιών**
- **Γνώση μέσα από λάθη, αποτυχίες και διαχείριση ρίσκου**
- **Ανάπτυξη κουλτούρας εργασίας (επιχειρηματικής - επαγγελματικής) και καταναλωτικής συνείδησης**
- **Διερεύνηση ζητημάτων ηθικής και συσχέτισή τους στη καθημερινή πρακτική της εργασίας**
- **Αλλαγή της προσωπικής και επαγγελματικής νοοτροπίας, αναφορικά με την αυτογνωσία και την αυτοεκτίμηση, την υπευθυνότητα, τη κινητοποίηση, την ομαδικότητα, την επίλυση προβλημάτων και τη δημιουργικότητα**
- **Αναγνώριση της επιχειρηματικότητας σαν ένα τρόπο επιβίωσης, στα πλαίσια του σεβασμού και της προστασίας του φυσικού και κοινωνικού περιβάλλοντος**

1.7 Επιχειρηματικότητα, καινοτομία και τεχνολογία

Η έννοια της καινοτομίας έχει απασχολήσει πολλούς ερευνητές και επιχειρηματίες, ενώ κοινή διαπίστωση αποτελεί ότι η συμβολή της στην ανάπτυξη και την ευημερία μιας επιχείρησης είναι αναμφίβολη. Η καινοτομία συνιστά κάτι περισσότερο από ένα σύστημα νέων διαδικασιών, προϊόντων ή υπηρεσιών. Είναι η επιδίωξη και η απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος εκ μέρους μιας επιχείρησης και περιλαμβάνει τρία στάδια:

α) Βασική έρευνα: Συνήθως πραγματοποιείται σε ακαδημαϊκά ιδρύματα ή εξειδικευμένα εργαστήρια με σκοπό την εφεύρεση, την παραγωγή μιας νέας ιδέας ή ενός νέου σχεδίου, που μπορεί να οδηγήσει στη δημιουργία ενός καινούριου ή την αναβάθμιση ενός υπάρχοντος προϊόντος.

β) Εφαρμοσμένη έρευνα: Σε αυτή τη φάση, η εφεύρεση μεταφέρεται σε ένα καινούριο προϊόν ή μια νέα διαδικασία παραγωγής, τα οποία έχουν άμεση σύνδεση με την αγορά. Σε αυτό το στάδιο εντοπίζεται ο πυρήνας της καινοτομίας.

γ) Διάχυση καινοτομίας: Πρόκειται για τη διάχυση της καινοτομίας σε άλλες επιχειρήσεις. Αυτό σημαίνει ότι άλλες επιχειρήσεις υιοθετούν το νέο προϊόν ή τη νέα διαδικασία, αντιγράφοντας ή προσαρμόζοντάς τα.

Κάθε στάδιο προϋποθέτει τη μελέτη διαφόρων μεταβλητών, οι οποίες συνδέονται με την αγορά στην οποία εντάσσεται η επιχείρηση. Μερικές από αυτές είναι η δυνατότητα μαζικής παραγωγής του νέου προϊόντος ή μαζικής εφαρμογής της νέας διαδικασίας, η ύπαρξη παρεμφερών ή υποκατάστατων προϊόντων, το μέγεθος της αγοράς, κ.ά.

Στο σύγχρονο επιχειρηματικό περιβάλλον, η πρόσβαση στην πληροφορία και η αξιοποίηση της γνώσης αποτελούν όρους για τη διατήρηση του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος και της εταιρικής επιτυχίας μιας επιχείρησης. Επιπλέον, με τη διάδοση της ηλεκτρονικής μάθησης (e-learning) και της ηλεκτρονικής επιχειρηματικότητας (e-business), ο μετασχηματισμός της πληροφορίας σε γνώση αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την επιβίωση της επιχείρησης. Με άλλα λόγια, η δημιουργία προστιθέμενης αξίας και η μακροπρόθεσμη εταιρική επιτυχία συνδέονται άρρηκτα πλέον με την

ικανότητα της επιχείρησης να καινοτομεί. Μολονότι ακόμη και οι εταιρικές επενδύσεις σε «οριακές» βελτιώσεις υφιστάμενων προϊόντων και υπηρεσιών θεωρείται ότι διευκολύνουν την ανάπτυξη της επιχείρησης, καθίσταται σαφές ότι μόνο οι ριζικές αλλαγές οδηγούν σε νέες αγορές, προωθούν τη γρήγορη ανάπτυξη και αποφέρουν υψηλές αποδόσεις των επενδύσεων. Όλες αυτές οι εξελίξεις προϋποθέτουν μια επιχειρηματικότητα νέας μορφής, την «επιχειρηματικότητα έντασης γνώσης» (knowledge-intensive entrepreneurship), μια νέα διαχείριση της οργανωσιακής δομής, βασισμένη στη γνώση (knowledge-based management), καθώς και μια νέα οργάνωση των επιχειρησιακών «κοινοτήτων γνώσης» (knowledge communities).

Με αυτό τον τρόπο εκτιμάται ότι η επιχείρηση θα μπορέσει να αναπτύξει αυτό που φαίνεται ότι χρειάζεται περισσότερο, δηλαδή τη «ριζική καινοτομία» που θα προκύψει ως αποτέλεσμα της εμπορευματοποίησης της «νέας γνώσης».

Γενικά, πάντως, οι οργανωτικές αλλαγές που φαίνεται να υπαγορεύονται και σταδιακά να καθιερώνονται από την Ψηφιακή Οικονομία και την Κοινωνία της Γνώσης καλύπτουν τα εξής βασικά πεδία:

τις λειτουργίες και τις διαδικασίες εντός της επιχείρησης, τους κλάδους παραγωγής στους οποίους το προϊόν είναι δυνατόν να ψηφιοποιηθεί, καθώς και άλλα προϊόντα που μπορούν να προωθηθούν και να διανεμηθούν μέσω εναλλακτικών εμπορικών διαύλων.

Όταν η αξιοποίηση της σύγχρονης τεχνολογίας επηρεάζει την οργάνωση της εργασίας, υπάρχουν ορισμένες θεμελιώδεις αρχές που πρέπει να υιοθετούνται προς όφελος των εμπλεκόμενων παραγόντων.

Οι κυριότερες από αυτές είναι οι ακόλουθες:

- Στο εργασιακό περιβάλλον καλλιεργείται κλίμα ενεργού συμμετοχής που ευνοεί ολόκληρη την οργάνωση.
- Οι εργαζόμενοι αντιμετωπίζονται ως ισότιμοι και υπεύθυνοι εταίροι, που συμβάλλουν εποικοδομητικά σε όλες τις διεργασίες αλλαγής.
- Η ενεργός συμμετοχή προϋποθέτει ή/και καταλήγει στην καλλιέργεια νέων γνώσεων και δεξιοτήτων, μέσω επενδύσεων σε κατάρτιση.
- Οι εργαζόμενοι ελέγχουν σε κάποιο βαθμό το εργασιακό τους περιβάλλον και έχουν τη δυνατότητα να εξισορροπούν τα συμβατικά τους καθήκοντα με πιο απαιτητικούς ρόλους.

- Η οργανωτική καινοτομία πρέπει να προβλέπει και την εφαρμογή διαφανών κριτηρίων σχετικά με την απόδοση.
- Ο επανασχεδιασμός της εργασίας με τη συνδρομή της τεχνολογίας στην ουσία δεν ολοκληρώνεται ποτέ. Είναι διαδικασία πολυσύνθετη, δυναμική και στηρίζεται σε πειραματισμούς, αξιολογήσεις και διαπραγματεύσεις.

1.8 Επιχειρηματικότητα και ανταγωνισμός

Ο υγιής ανταγωνισμός λειτουργεί υπέρ του επιχειρηματία. Μία επιχείρηση για να έχει μακροχρόνια βιωσιμότητα πρέπει να είναι ανταγωνιστική. Όταν επιτυγχάνει κέρδη υψηλότερα του μέσου όρου των άλλων επιχειρήσεων που παράγουν το ίδιο ή παρόμοιο προϊόν, τότε θεωρείτε ότι παρουσιάζει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα.

Ο αποτελεσματικός ανταγωνισμός μειώνει τις τιμές, βελτιώνει την ποιότητα και διευρύνει τις επιλογές των καταναλωτών. Τέλος, δημιουργεί τις προϋποθέσεις για την ανάπτυξη της τεχνολογικής καινοτομίας.

Για να είναι ανταγωνιστική μια επιχείρηση θα πρέπει να προσφέρει την καλύτερη σχέση μεταξύ της τιμής και της ποιότητας των αγαθών ή των υπηρεσιών που προσφέρει σε σχέση με τους ανταγωνιστές της. Όμως εκείνος που θα κρίνει ποια επιχείρηση προσφέρει την καλύτερη σχέση τιμής-ποιότητας είναι ο καταναλωτής. Οπότε οι επιχειρήσεις θα πρέπει να σκέφτονται σαν να ήταν καταναλωτές για να κάνουν την επιχείρησή τους πιο ανταγωνιστική. Με τον τρόπο αυτό αναγνωρίζουν τα πλεονεκτήματά τους σε σχέση με τους ανταγωνιστές τους και φροντίζουν για την βελτίωσή τους.

Πριν από την έναρξη μιας επιχειρηματικής δραστηριότητας, για να είναι η επιχείρηση πιο ανταγωνιστική, ο επιχειρηματίας θα πρέπει να γνωρίζει:

- Την άποψη των καταναλωτών των ανταγωνιστικών επιχειρήσεων
- Την οικονομική δυνατότητα των ανταγωνιστικών επιχειρήσεων που υπάρχουν στον κλάδο που ο επιχειρηματίας σκοπεύει να δραστηριοποιηθεί
- Το μερίδιο αγοράς των ανταγωνιστών του
- Τη δυνατότητα εφαρμογής καινοτομιών από τους ανταγωνιστές
Γνωρίζοντας τα παραπάνω ο επιχειρηματίας μπορεί να προσαρμοστεί γρηγορότερα στις κινήσεις των ανταγωνιστών του στο μέλλον και να λάβει ορθότερες αποφάσεις για το παρόν.

1.9 Παγκοσμιοποίηση και επιχειρηματικότητα

Η παγκοσμιοποίηση έχει μεταβάλλει ριζικά τις συνθήκες κάτω από τις οποίες λειτουργούν οι επιχειρήσεις, άσχετα από το μέγεθος τους, από τον τομέα δραστηριοποίησης τους και από τον τοπικό ή διεθνή χαρακτήρα των δραστηριοτήτων τους.

Υπό μία έννοια, η παγκοσμιοποίηση είναι μία διαδικασία αυξανόμενου ανοίγματος τόσο των παραδοσιακών όσο και των άυλων συνόρων, που αφορά τον χρόνο και τον χώρο, τα σύνορα κρατών και οικονομιών, βιομηχανίες και οργανισμούς, πολιτισμικά πρότυπα και αντιλήψεις της περιρρέουσας πραγματικότητας.

Οι επιπτώσεις της παγκοσμιοποίησης στις επιχειρήσεις αναμένονται να είναι σημαντικές. Όλο και μεγαλύτερα τμήματα των αγορών θα καταλαμβάνονται από παγκοσμιοποιημένες επιχειρήσεις. Σε λίγα χρόνια, λίγες θα μπορούν να παραμείνουν απρόσβλητες από τον διεθνή ανταγωνισμό, ο οποίος θα περιορίσει τον ζωτικό τους χώρο. Οι

επιχειρήσεις και οι δημόσιοι οργανισμοί, επομένως, θα πρέπει να προσαρμόσουν την συμπεριφορά τους και τις στρατηγικές τους στα νέα δεδομένα, ώστε να έχουν τη δυνατότητα να παραμείνουν ανταγωνιστικές και συνεπώς, να κατορθώσουν να ευημερήσουν και να επιβιώσουν μακροχρόνια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:ΕΙΔΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

2.1 Επιχειρηματικότητα ανάγκης

Όταν λέμε “**επιχειρηματικότητα ανάγκης**”, εννοούμε το ποσοστό των ατόμων που στράφηκαν στην επιχειρηματική δραστηριότητα λόγω έλλειψης άλλων δυνατοτήτων ικανοποιητικής απασχόλησης.

Δηλαδή προκειμένου κάποιος να μείνει άνεργος, προτίμησε να ανοίξει την δική του επιχείρηση. Το ανάλογο ποσοστό στην Ευρώπη, κυμαίνεται στο 18,6%, κάτι που σημαίνει ότι η Ελλάδα υπερτερεί σε αυτού του τύπου την επιχειρηματικότητα (9η θέση σε 21 ευρωπαϊκές χώρες).

2.2 Επιχειρηματικότητα ευκαιρίας

Η “**επιχειρηματικότητα ευκαιρίας**”, αναφέρεται στην επιχειρηματικότητα που έχει ως κίνητρο κυρίως την εκμετάλλευση μιας επιχειρηματικής ευκαιρίας που γίνεται αντιληπτή στο οικονομικό περιβάλλον του επιχειρηματία.

Οι έρευνες δείχνουν ότι στην Ελλάδα η επιχειρηματικότητα ανάγκης είναι μεγαλύτερη από την επιχειρηματικότητα ευκαιρίας, η δεύτερη όμως είναι αυτή που μπορεί να δώσει πραγματική ώθηση στην οικονομία ενός τόπου.

2.3 Γυναικεία επιχειρηματικότητα

Ο ρόλος των γυναικών επιχειρηματιών έχει αναπτυχθεί ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια και αποτελεί ένα σημαντικό τρόπο ανάπτυξης της εθνικής οικονομίας.

Η γυναικεία επιχειρηματικότητα συνδέεται πολύ συχνά με την ανάγκη να συνδυαστεί η ευελιξία του χρόνου και του χώρου σε σχέση με τις οικογενειακές υποχρεώσεις. Οι λόγοι αυτοί εξηγούν σε μεγάλο βαθμό και την συχνότερη <<επιχειρηματικότητα ανάγκης>> στις γυναίκες σε σχέση με τους άντρες.

Επιχειρηματική δραστηριότητα εμφανίζεται σε όλη την κλίμακα των ηλικιών η μεγαλύτερη όμως ομάδα γυναικών συγκεντρώνεται στην ηλικία των 30-45 ετών και ακολουθεί ομάδα μεγαλύτερων ηλικιών. Το εκπαιδευτικό επίπεδο για τις μισές περίπου είναι ανώτερο του στοιχειώδους. Οι περισσότερες από τις γυναίκες έχουν προηγούμενη επαγγελματική εμπειρία εργασίας σε επιχείρηση είτε οικογενειακή είτε ξένη στοιχείο που λειτουργεί και ως κίνητρο για να επιχειρήσουν. Ένα κοινό χαρακτηριστικό των επιχειρήσεων είναι η σύμπτωση της έδρας της επιχείρησης με την εντοπιότητα για το σύνολο σχεδόν των επιχειρηματιών ,γεγονός που υπογραμμίζει ότι η γυναίκα επιχειρηματίας διεκπεραιώνει το πόλο της επιχειρηματία παράλληλα με αυτούς της νοικοκυράς και μητέρας.

Οι οικονομικοί λόγοι και η ανεργία αποτελούν κύρια κίνητρα. Παρόλα τα κίνητρα οι γυναίκες στην Ελλάδα αρχίζουν να επιλέγουν συστηματικότερα την επιχειρηματική καριέρα ως εναλλακτική απασχόληση από την δεκαετία του '70. Οι περισσότερες από τις γυναίκες επιχειρηματίες στρέφονται σε επιχειρήσεις του τριτογενούς τομέα, με κυρίαρχη την παροχή υπηρεσιών και το λιανικό εμπόριο. Επίσης, ο ρόλος των γυναικών έχει αναδειχθεί ιδιαίτερα στον αγροτικό τομέα, μέσω της συνεταιριστικής οργάνωσης σε τομείς όπως ο αγροτουρισμός, η κατασκευή και η εμπορία προϊόντων πολιτιστικής κληρονομιάς κ.α. τα τελευταία χρόνια, οι γυναίκες επιχειρηματίες , εισέρχονται σε νέους δυναμικούς κλάδους κυρίως παροχής υπηρεσιών, όπως την κτηματαγορά, τα ταξιδιωτικά γραφεία, τη διαφήμιση κ.α.

Παρά την ύπαρξη διαφόρων φορέων και υπηρεσιών στην Ελλάδα , η έλλειψη πληροφόρησης, η πίεση του χρόνου για την διεκπεραίωση των υποχρεώσεων απέναντι στο νοικοκυριό, τα παιδιά και την εργασία τους στερεί την δυνατότητα αφιέρωσης χρόνου για την σχετική ενημέρωση.

Οι φορείς και υπηρεσίες που υποστηρίζουν την Γυναικεία Επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα είναι

- **Σύνδεσμος επιχειρηματιών γυναικών Ελλάδος**, ένας μη κυβερνητικός και μη κερδοσκοπικός οργανισμός για τις γυναίκες που ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα στην Ελλάδα
- **Σύνδεσμος επιχειρηματιών γυναικών της μεσογείου**, συνδέει τις ενώσεις και τους συνδέσμους των γυναικών επιχειρηματιών και στελεχών των μεσογειακών χωρών τις εκπροσωπεί στην προσπάθεια τους να προωθήσουν και να συντονίσουν τις δραστηριότητες τους με κοινό σκοπό σε Ευρωπαϊκό επίπεδο.
- **Businesswoman.gr**, το πρώτο ελληνικό ηλεκτρονικό περιοδικό για την γυναικεία επιχειρηματικότητα με στόχο την άμεση ενημέρωση και αξιόπιστη πληροφόρηση όλων των ενδιαφερομένων επαγγελματιών, στελεχών και επιχειρηματιών γυναικών.
- **Η πύλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την γυναικεία επιχειρηματικότητα**, στοχεύει στην παροχή κατάλληλων διαδικτυακών συνδέσεων με οργανώσεις, προγράμματα και αντιπροσωπευτικές εκδηλώσεις γυναικών επιχειρηματιών που αφορούν την προώθηση και τη στήριξη του γυναικείου επιχειρηματικού πνεύματος.
- **European network to promote women's entrepreneurship(WES)**, το Ευρωπαϊκό δίκτυο ενίσχυσης της γυναικείας επιχειρηματικότητας υλοποιεί δύο έργα α)το έργο "ολοκληρωμένες παρεμβάσεις υπέρ των γυναικών" και β)το έργο "θετικές δράσεις υπέρ των γυναικών στις μικρομεσαίες και μεγάλες επιχειρήσεις"
- **Κέντρο ερευνών για θέματα ισότητας και προώθησης γυναικείας επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα**, διεξάγει κοινωνική έρευνα σε θέματα ισότητας των φύλων, παρέχει πληροφόρηση στην απασχόληση, επιχειρηματικότητα και κοινωνική ένταξη, υποστήριξη γυναικών για την προώθηση στην αγορά εργασίας κ.α.
- **Εθνικό επιμελητηριακό δίκτυο Ελληνίδων γυναικών επιχειρηματιών**, ένα κίνημα γυναικών επιχειρηματιών με στόχο την ανάπτυξη της γυναικείας επιχειρηματικότητας και την υλοποίηση των αποφάσεων της Λισσαβόνας.

- **Promoting women’s enterprise support services**, ένα δίκτυο από άτομα και οργανώσεις που στηρίζουν τη γυναικεία επιχειρηματικότητα.

2.4 Πράσινη επιχειρηματικότητα

«Πράσινη επιχειρηματικότητα» ονομάζεται εκείνη η μορφή οικονομικής δραστηριότητας που θέτει την προστασία του περιβάλλοντος και της φύσης γενικότερα στο επίκεντρο της στρατηγικής της και συνίσταται στη θετική στάση της επιχείρησης απέναντι στην περιβαλλοντική προστασία, τόσο με τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που παράγει, όσο και με τις διαδικασίες παραγωγής. Η «πράσινη επιχείρηση» κρατάει θετική στάση απέναντι στην προστασία του περιβάλλοντος στο σύνολο των δραστηριοτήτων της, διότι η «πράσινη» επιχείρηση δε βλέπει το περιβάλλον ως περιοριστικό παράγοντα στη δημιουργία προστιθέμενης αξίας. Συνεπώς, η «πράσινη επιχείρηση» εξ ορισμού παρέχει ποιοτικές υπηρεσίες που κάνουν τη ζωή των ανθρώπων καλύτερη και υγιέστερη και η δραστηριότητά της συνδέεται άρρηκτα με την ποιότητα, την πιστοποίηση και την διαφάνεια.

Μια «πράσινη» επιχείρηση εφαρμόζει επιτυχημένη περιβαλλοντική στρατηγική όταν:

- Μεριμνά για τη δραστική βελτιστοποίηση της χρήσης των φυσικών πόρων (όπως το νερό, η ενέργεια και οι πρώτες ύλες) και την εξοικονόμησή τους.
- Φροντίζει να μην έχει φύρα, διότι η φύρα είναι σπατάλη χρημάτων και φυσικών πόρων, που καταλήγει κυριολεκτικά στα σκουπίδια, χωρίς προστιθέμενη αξία ή χρησιμότητα για τον καταναλωτή.
- Στοχεύει στην αποδοτικότερη κάλυψη των πραγματικών αναγκών του καταναλωτή, δηλ δεν παράγει απαραίτητως προϊόντα, αλλά εστιάζει στην παροχή ποιοτικών υπηρεσιών.

- Μακροπρόθεσμα «επενδύει» στην προστασία και αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος, όπου αυτό απειλείται.

Μια επιχείρηση δεν είναι «πράσινη» αν:

- ανακαινιζόμενη, βάζει μόνο πράσινη την πρόσοψη της
- αν απλώς τηρεί την περιβαλλοντική νομοθεσία. Η τήρηση της νομοθεσίας πρέπει να θεωρείται δεδομένη από όλες τις επιχειρήσεις. Η «πράσινη επιχείρηση» συχνά υπερκαλύπτει τις απαιτήσεις του νόμου θέτοντας νέα πρότυπα
- αν απλώς αναλύεται σε δημόσιες σχέσεις. Το πρασίσιμα μιας επιχείρησης ή ενός προϊόντος αφορά τις πραγματικές επιπτώσεις της παραγωγής του και όχι κάποιο επικοινωνιακό τέχνασμα. Η επικοινωνιακή προσέγγιση χωρίς αντίστοιχο περιεχόμενο υποτιμά τη νοημοσύνη του καταναλωτή και τελικά αποβαίνει σε βάρος της επιχείρησης
- αν λαμβάνει περιβαλλοντικά μέτρα περιστασιακά ή αποσπασματικά στα πλαίσια της «εταιρικής κοινωνικής ευθύνης».

2.5 Νεανική επιχειρηματικότητα

Για να ενισχυθεί η επιχειρηματικότητα και συγκεκριμένα για να τεθούν φρέσκιες νεανικές ιδέες ενισχύεται η επιχειρηματικότητα των νέων μέσω προγραμμάτων που αποσκοπούν στην ανάπτυξη, υποστήριξη και προώθηση της επιχειρηματικότητας. Τα προγράμματα αυτά διεξάγονται μέσω χρηματοδοτικών ενισχύσεων για την δημιουργία νέων και βιώσιμων επιχειρήσεων. Στην Ελλάδα διάφορες υπηρεσίες απευθύνονται σε νέους επιχειρηματίες:

- **Θυρίδες νεανικής επιχειρηματικότητας**, ένα δίκτυο δομών παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών και υποστήριξης για την δημιουργία νέων επιχειρήσεων.
- **Παρατηρητήριο επιχειρηματικότητας**, πληροφορίες σχετικές με την έναρξη. Αλλά και την ενίσχυση της επιχειρηματικής δραστηριότητας.
- **Portal γενικής γραμματείας νέας γενιάς**, εξυπηρετεί την ηλεκτρονική συνεργασία του δικτύου των κέντρων πληροφόρησης νέων (ΚΠΝ), καθώς και την ενημέρωση των ενδιαφερομένων και κυρίως, των νέων για το δεσμό των ΚΠΝ.

Δυστυχώς όμως φαίνεται ότι η ελληνική κοινωνία δεν έχει αντιληφθεί την σημασία της αξιοποίησης του νέου δυναμικού της χώρας. Δεν υπάρχει ένας επίσημος και ενιαίος φορέας παροχής πληροφοριών γι' αυτά τα προγράμματα και τις υπηρεσίες, ενώ οι σχετικές ιστοσελίδες παρουσιάζουν στοιχεία και πληροφορίες συχνά με πολύπλοκη και δυσνόητη μορφή. Ο νέος επιχειρηματίας στην Ελλάδα πρέπει να αναζητήσει μόνος του βοήθεια για την επιχείρησή του και επίσης να είναι εξαιρετικά αποφασισμένος για την επιχειρηματική του ιδέα ώστε να είναι σε θέση να πείσει τρίτους να τη χρηματοδοτήσουν.

Στο εξωτερικό κάποια πανεπιστήμια εξασφαλίζουν μία ποικιλία μέσων στους αποφοίτους τους προκειμένου να υποστηρίξουν την μετέπειτα σταδιοδρομία τους με προγράμματα επιχειρηματικότητας. Η υποστήριξη αυτή περιλαμβάνει ακόμη και την δωρεάν παραχώρηση ενός μικρού γραφείου με όλον τον απαιτούμενο εξοπλισμό. Ο νέος επιχειρηματίας οφείλει μόνο να εκμεταλλευτεί ουσιαστικά την παρεχόμενη βοήθεια και να κατορθώσει σε ορισμένο χρονικό διάστημα να υποστηρίξει αυτοδύναμα πλέον την εταιρία του. Ας ελπίσουμε να εφαρμοστεί το ίδιο σύντομα και στην Ελλάδα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Η ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ & ΤΑ ΕΜΠΟΔΙΑ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ

Στο κεφάλαιο αυτό, εξετάζεται η σπουδαιότητα ύπαρξης της επιχειρηματικότητας, η συμβολή της στην οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας, καθώς επίσης και οι δυσκολίες και τα εμπόδια στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας. Ακόμα παρουσιάζονται τα σημαντικότερα οικονομικά αποτελέσματα που επιφέρει η ανάπτυξη επιχειρηματικότητας.

3.1 Η σπουδαιότητα ύπαρξης της επιχειρηματικότητας

Αρχικά, υποστηρίζεται η άποψη ότι υπάρχει θετική σχέση ανάμεσα στην επιχειρηματικότητα και την οικονομική μεγέθυνση. Υποστηρίζεται επίσης, ότι οι μικρές, κυρίως, επιχειρήσεις, συμβάλλουν άμεσα στην απασχόληση και στο εισόδημα και ότι ενεργούν ως εντολοδόχοι αλλαγής και αποτελούν πηγές καινοτομικής δραστηριότητας. Ανάμεσα στους κύριους υποστηρικτές αυτής της άποψης, είναι το Παγκόσμιο Παρατηρητήριο Επιχειρηματικότητας (GEM). Ωστόσο, η σχέση μεταξύ επιχειρηματικότητας και οικονομικής μεγέθυνσης δεν είναι τόσο ξεκάθαρη. Θα μπορούσε να υποστηριχτεί ότι η επιχειρηματικότητα «προκαλεί» οικονομική ανάπτυξη. Σε αυτό το σημείο, εμφανίζεται ένα κρίσιμο ερώτημα, το οποίο θα έρθει να δώσει απαντήσεις όσον αφορά στην εκδήλωση ενδιαφέροντος γύρω από την έννοια της επιχειρηματικότητας:

Γιατί τελικά είναι σημαντική η επιχειρηματικότητα;
Σύμφωνα με την Πράσινη Βίβλο, η επιχειρηματικότητα συμβάλλει στα εξής:

1) Η επιχειρηματικότητα συμβάλλει στη δημιουργία θέσεων εργασίας και στην ανάπτυξη. Οι νέες και μικρές επιχειρήσεις δημιουργούν όλο και περισσότερες θέσεις εργασίας έναντι των μεγάλων επιχειρήσεων. Οι χώρες που παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη αύξηση στα ποσοστά επιχειρηματικότητας τείνουν να παρουσιάζουν και τη μεγαλύτερη μείωση των ποσοστών ανεργίας. Κατά τη διάρκεια της

δεκαετίας του 1990, οι ταχέως αναπτυσσόμενες επιχειρήσεις συνέβαλαν σημαντικά στη δημιουργία θέσεων εργασίας. Για παράδειγμα, στις Κάτω Χώρες στο διάστημα μεταξύ 1994 και 1998, το 8% των ταχέως αναπτυσσόμενων επιχειρήσεων δημιούργησαν το 60% των νέων θέσεων εργασίας στο πλαίσιο υφιστάμενων επιχειρήσεων. Στις Ηνωμένες Πολιτείες 350.000 ταχέως αναπτυσσόμενες επιχειρήσεις δημιούργησαν τα δύο τρίτα όλων των νέων θέσεων εργασίας στο διάστημα 1993 και 1996. Έτσι προκύπτει ότι η επιχειρηματικότητα συμβάλλει σημαντικά στην οικονομική ανάπτυξη παρόλο που η αύξηση του ΑΕΠ (Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν) επηρεάζεται και από πολλούς άλλους παράγοντες. Η επιχειρηματικότητα μπορεί, επίσης, να συμβάλλει στην ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής στις περιφέρειες εκείνες που παρουσιάζουν υστέρηση στην ανάπτυξη, στην ενθάρρυνση της οικονομικής δραστηριότητας και δημιουργίας θέσεων εργασίας ή στην ένταξη ανέργων ή μειονεκτούντων ατόμων στην ενεργό ζωή.

2) Η επιχειρηματικότητα βασικός παράγοντας ανταγωνιστικότητας. Νέες επιχειρηματικές πρωτοβουλίες, που αφορούν την ίδρυση μιας νέας επιχείρησης ή τον αναπροσανατολισμό μιας υπάρχουσας (π.χ. μετά τη μεταβίβαση μιας επιχείρησης σε ένα νέο ιδιοκτήτη), δίνουν ώθηση στην παραγωγικότητα. Αυξάνουν την ανταγωνιστική πίεση αναγκάζοντας άλλες επιχειρήσεις να αντιδράσουν βελτιώνοντας τις επιδόσεις τους ή καινοτομώντας. Οι υψηλότερες επιδόσεις ή καινοτομία των επιχειρήσεων σε επίπεδο οργάνωσης, μεθόδων, προϊόντων, υπηρεσιών ή αγορών, βελτιώνουν την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας συνολικά. Η διαδικασία αυτή προσφέρει στους καταναλωτές πλεονεκτήματα χάρη στην αύξηση των επιλογών και στη μείωση των τιμών.

3) Η επιχειρηματικότητα απελευθερώνει το δυναμικό του ατόμου. Η άσκηση ενός επαγγέλματος δεν αποτελεί απλά και μόνο μέσο προσπορισμού χρημάτων. Υπάρχουν και άλλοι παράγοντες που επηρεάζουν την επιλογή επαγγελματικής σταδιοδρομίας, όπως είναι η ασφάλεια, το επίπεδο ανεξαρτησίας, η ποικιλία καθηκόντων και το ενδιαφέρον που παρέχει η εργασία. Η επιδίωξη υψηλότερων εισοδηματικών επιπέδων μπορεί να παρακινήσει τα άτομα να θέσουν «υψηλότερους στόχους», όπως η αυτοπραγμάτωση και η ανεξαρτησία, μέσω της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Από έρευνα της Βρετανίας σχετικά με τους οικογενειακούς προϋπολογισμούς προκύπτει ότι, εκτός από τα υλικά κίνητρα (χρήματα και κοινωνική θέση), η επιλογή του να γίνει κάποιος επιχειρηματίας βασίζεται και στην αυτοπραγμάτωση

(ελευθερία, ανεξαρτησία και πρόκληση). Για ορισμένους, οι οποίοι δεν επιτυγχάνουν να βρουν μία «συνήθη» θέση εργασίας που να τους καλύπτει, η επιλογή να γίνουν επιχειρηματίες ενδεχομένως να οφείλεται εν μέρει ή και εξ ολοκλήρου σε οικονομική ανάγκη. Το να γίνουν επιχειρηματίες ίσως τους δίνει την ελπίδα ότι θα μπορέσουν να βελτιώσουν τη θέση τους. Από έρευνες έχει διαπιστωθεί ότι, η επαγγελματική ικανοποίηση μεταξύ επιχειρηματιών είναι υψηλότερη από ότι μεταξύ μισθωτών.

4) Η Επιχειρηματικότητα και οι κοινωνικές επιταγές.

Οι επιχειρηματίες αποτελούν την κινητήριου δύναμη της οικονομίας της αγοράς και τα επιτεύγματά τους προσφέρουν στην κοινωνία πλούτο, θέσεις εργασίας και στους καταναλωτές ποικιλία επιλογών.

Ανταποκρινόμενες στις αυξανόμενες προσδοκίες της κοινής γνώμης όσον αφορά τον αντίκτυπο των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στην κοινωνία και στο περιβάλλον, πολλές μεγάλες εταιρείες υιοθέτησαν επίσημες στρατηγικές για την εταιρική κοινωνική ευθύνη, που συνεπάγεται την προαιρετική ενσωμάτωση κοινωνικών και περιβαλλοντικών παραμέτρων στην επιχειρηματική πρακτική και στη συνεργασία με τα ενδιαφερόμενα μέρη, εφόσον οι επιχειρήσεις αναγνωρίζουν πλέον ότι η υπεύθυνη επιχειρηματική στάση συμβάλλει στην επιχειρηματική επιτυχία. Η στάση αυτή μπορεί να περιλαμβάνει, για παράδειγμα, τη δέσμευση για την αύξηση της παραγωγικής δραστηριότητας κατά έναν φιλικό προς το περιβάλλον τρόπο, «οικολογική αποδοτικότητα», ή για το σεβασμό των θεμάτων που συγκεντρώνουν το ενδιαφέρον των καταναλωτών και για την προώθηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας κατά έναν φιλικό προς τους καταναλωτές τρόπο.

Οι Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις (ΜΜΕ) επιδεικνύουν «υπεύθυνο επιχειρηματικό πνεύμα» με έναν πιο άτυπο τρόπο αλλά ωστόσο αποτελούν τον κεντρικό ιστό για πολλές κοινωνίες. Η επιχειρηματικότητα μπορεί επίσης να διαδραματίσει θετικό ρόλο στην αποτελεσματική παροχή υπηρεσιών στον τομέα της υγείας, της εκπαίδευσης και της κοινωνικής πρόνοιας. Οι επιχειρήσεις της κοινωνικής οικονομίας ενθαρρύνουν τη συμμετοχή των ενδιαφερομένων μερών στη διαχείριση και παροχή παρόμοιων υπηρεσιών, βελτιώνοντας την καινοτομία και τον προσανατολισμό προς τους πελάτες. Μια παρόμοια προσέγγιση μπορεί να συμπληρώσει τους δημόσιους πόρους και να επεκτείνει το φάσμα των υπηρεσιών που προσφέρονται στους καταναλωτές.

3.2 Δυσκολίες και εμπόδια στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας

Η ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας, ιδίως όταν αφορά την ίδρυση και τη λειτουργία μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων, συχνά αναστέλλεται εξαιτίας πλήθους δυσκολιών και εμποδίων που δεσμεύουν την δράση του επιχειρηματία και συνοψίζονται ως εξής:

1) Διοικητικές δυσκολίες και γραφειοκρατία κατά την έναρξη της επιχειρηματικής δραστηριότητας ή και κατά τη λειτουργία της επιχείρησης.

α) Ο Δημόσιος Τομέας & η Δημόσια Διοίκηση

Οι επιχειρηματίες στο σύνολο τους, εξακολουθούν να θεωρούν τους διοικητικούς φραγμούς ως τη βασική τροχοπέδη στην έναρξη επιχειρηματικής δραστηριότητας. Σύμφωνα με την Πράσινη Βίβλο, όταν ζητήθηκε από τους Ευρωπαίους, στο πλαίσιο έρευνας του Ευρωβαρομέτρου, να εκφράσουν τις απόψεις τους σχετικά με τα εμπόδια που τίθενται στην έναρξη μιας επιχείρησης, το 69% συμφώνησε ως προς τον σύνθετο χαρακτήρα των υφιστάμενων διοικητικών διαδικασιών. Οι διοικητικές διαδικασίες για τη δημιουργία μιας επιχείρησης έχουν ήδη αποτελέσει αντικείμενο ιδιαίτερου ενδιαφέροντος.

Σύμφωνα με το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ), ο τρόπος λειτουργίας της δημόσιας διοίκησης και οι ρυθμίσεις και διαδικασίες που διέπουν τις συναλλαγές των πολιτών και των επιχειρήσεων με τις δημόσιες υπηρεσίες ασκούν καθοριστικό ρόλο για την ποιότητα ζωής και για την επιχειρηματικότητα και τις επενδύσεις. Η διαφανής, αποτελεσματική και υπεύθυνη λειτουργία του δημόσιου τομέα αποτελεί, ολοένα και περισσότερο στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης, καθοριστική προϋπόθεση για την ανάπτυξη της οικονομίας. Η σημαντικότερη, ίσως, επίδραση του δημόσιου τομέα στην ανάπτυξη οικονομικής δραστηριότητας, συνδέεται με την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών του δημοσίου, το πρόβλημα της γραφειοκρατίας.

Σύμφωνα με τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), η γραφειοκρατία στην Ελλάδα προκαλεί απώλεια στο ΑΕΠ κατά μία μονάδα ετησίως. Στην Ελλάδα, όσον αφορά στην ποιότητα των παρεχομένων υπηρεσιών της δημόσιας διοίκησης, διαπιστώνεται ότι η οργανωτική δομή και η λειτουργία του δημόσιου τομέα εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται από μειωμένη αποτελεσματικότητα. Έτσι, παρά τις όποιες μεταρρυθμιστικές πρωτοβουλίες που αναλήφθηκαν, δεν έγινε δυνατός ακόμα ο πλήρης εκσυγχρονισμός του. Η διάρθρωσή του χαρακτηρίζεται, σε πολλές περιπτώσεις, από πολύπλοκο κανονιστικό πλαίσιο και πολυδιάσπαση αρμοδιοτήτων μεταξύ μεγάλου αριθμού υπηρεσιών και επιπέδων διοίκησης.

Ακόμη, η διοίκηση του ανθρώπινου δυναμικού εξακολουθεί, παρά τις επιμέρους παρεμβάσεις, να χαρακτηρίζεται από εγγενείς αδυναμίες (μειωμένη υποκίνηση, ανεπαρκή κινητικότητα, τυπολατρία κλπ.) που πρέπει να αντιμετωπισθούν περαιτέρω προκειμένου να συμβάλει στην προσφορά υψηλότερης ποιότητας υπηρεσιών.

Τέλος, οι μέθοδοι και οι διαδικασίες διαχείρισης του δημοσίου τομέα εξακολουθούν να μην είναι αποτελεσματικές αφού δεν αξιοποιούν πλήρως σύγχρονα και αποδοτικά συστήματα διοίκησης και συνεπώς δεν μπορούν να συμβάλλουν αποτελεσματικά στην ανάπτυξη της οικονομίας και την εξυπηρέτηση του πολίτη. Η προώθηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης σε συγκεκριμένους τομείς, προσκρούει στην αδυναμία κάποιων φορέων της δημόσιας διοίκησης να διαχειρισθούν αποτελεσματικά τα συστήματα αυτά και να αξιοποιήσουν πλήρως τις δυνατότητες που προσφέρουν οι Τεχνολογίες Πληροφορίας & Επικοινωνίας (ΤΠΕ) για τη βελτίωση των υπηρεσιών του δημοσίου.

β) Γραφειοκρατία

Το ΕΣΠΑ υπογραμμίζει ότι το μέγεθος της γραφειοκρατίας είναι το πιο συνηθισμένο πρόβλημα που διαπιστώνουν οι ελληνικές επιχειρήσεις. Ενώ το επιχειρηματικό περιβάλλον εξελίσσεται, οι απαραίτητες προσαρμογές της σχετικής νομοθεσίας παρουσιάζουν καθυστέρηση και όλες αυτές οι διαδικασίες μεταφράζονται σε σημαντικά κόστη, μείωση της ανταγωνιστικότητας και της αποδοτικότητας για τις επιχειρήσεις. Παράλληλα, δυνητικό εμπόδιο για την είσοδο στην αγορά νέων επιχειρήσεων είναι η λήψη σχετικών αδειών από τις κανονιστικές αρχές.

Το ΕΣΠΑ τονίζει ακόμη ότι, ο περιττός φόρτος εργασίας, το κόστος και η συντήρηση της γραφειοκρατίας συνιστούν μεγάλο διαχειριστικό βάρος και οικονομικό κόστος για τους συναλλασσόμενους με τη δημόσια διοίκηση, πολίτες και επιχειρήσεις. Σε συνδυασμό δε με τις χρονικές καθυστερήσεις που οι αδυναμίες αυτές συνεπάγονται στη διεκπεραίωση των διαδικασιών και στη λήψη αποφάσεων, αποτελούν αντικίνητρο στην επιχειρηματική δράση και τις επενδύσεις.

Για την αντιμετώπιση των αδυναμιών αυτών της δημόσιας διοίκησης έχουν γίνει σημαντικά βήματα προς την κατεύθυνση της βελτίωσης των σχέσεων πολίτη-κράτους. Στο ίδιο πλαίσιο, βήματα έχουν γίνει προς την κατεύθυνση της βελτίωσης της εσωτερικής λειτουργίας της δημόσιας διοίκησης, τα οποία όμως περιορίζονται σε μεγάλο βαθμό σε θεσμικές παρεμβάσεις (κυρίως στα θέματα του ανθρώπινου δυναμικού, όπως πρόσληψη, αξιολόγηση, εξέλιξη προσωπικού, κλπ.) οι οποίες, ωστόσο, δεν έχουν πάντοτε ορατό αποτέλεσμα στην επιχειρησιακή λειτουργία της δημόσιας διοίκησης και στην ποιότητα των υπηρεσιών που παράγει, και δεν εξασφαλίζουν την εξωστρέφεια της δημόσιας διοίκησης.

Η Πράσινη Βίβλος επισημαίνει ακόμη ότι, οι κανονισμοί κατά κανόνα δεν διαφοροποιούνται ανάλογα με το μέγεθος της επιχείρησης με αποτέλεσμα η έλλειψη αναλογικότητας να επηρεάζει αρνητικά, τις περισσότερες φορές, τις μικρότερες επιχειρήσεις. Οι δημόσιες αρχές πρέπει να ενθαρρυνθούν, να συνεκτιμούν πρώτα τις ανάγκες των μικρών επιχειρήσεων και να μεριμνούν ώστε οι κανονιστικές ρυθμίσεις να είναι όσο το δυνατόν απλούστερες και συγκεκριμένες.

Αναφέρει ακόμη πώς, ήδη ορισμένα από τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης για να μειώσουν τα διοικητικά εμπόδια καθιέρωσαν ορισμένες εξαιρέσεις για τις ΜΜΕ ή προέβλεψαν διοικητικές υπηρεσίες για την παροχή στήριξης σ' αυτές.

2) Δυσκολία συγκέντρωσης κεφαλαίου

Η Πράσινη Βίβλος αναφέρει, ότι η πρόσβαση στη χρηματοδότηση εξακολουθεί να αποτελεί έναν πολύ σημαντικό φραγμό για τους νέους επιχειρηματίες αφού αντιμετωπίζουν σημαντικές δυσκολίες στο να εξασφαλίζουν τραπεζικά δάνεια ή να βρίσκουν επιχειρηματικά κεφάλαια. Οι τράπεζες συνήθως, ζητούν ιστορικό θετικών λογιστικών αποτελεσμάτων και εγγυήσεις, τις οποίες οι νέες επιχειρήσεις και ιδίως εκείνες που αναπτύσσουν δραστηριότητες που βασίζονται στη γνώση, κατά κανόνα δεν διαθέτουν.

Σύμφωνα με το ΕΣΠΑ, η ευκολία ή δυσκολία πρόσβασης σε κεφάλαια

επηρεάζει την ποιότητα και το είδος της αυτοαπασχόλησης. Η εικόνα στην Ελλάδα έχει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και δεν ακολουθεί το μοντέλο της υπόλοιπης Ευρωπαϊκής Ένωσης.

3) Δυσκολίες που προέρχονται από το ύψος της φορολογίας και τις κοινωνικές, ασφαλιστικές επιβαρύνσεις για τους αυτοαπασχολούμενους

Τα ακατάλληλα φορολογικά μέτρα που ισχύουν και εφαρμόζονται στις μέρες μας λειτουργούν ανασταλτικά στην προώθηση ανάπτυξη και επιβίωση των επιχειρήσεων. Σύμφωνα με την Πράσινη Βίβλο, η διάρθρωση του φορολογικού συστήματος, είτε πρόκειται για τον φόρο εισοδήματος, τον φόρο των εταιρειών, τον φόρο επί της εργασίας και τον Φόρο Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ), επηρεάζει την ικανότητα των επιχειρήσεων να επεκτείνονται. Ο σύνθετος χαρακτήρας των φορολογικών συστημάτων (και συγκεκριμένα της Ελλάδας) αποτελεί από μόνος του φορολογικό βάρος για τους επιχειρηματίες. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει επισημάνει μια σειρά από φορολογικά εμπόδια στις διασυνοριακές δραστηριότητες στην εσωτερική αγορά και έχει προτείνει λύσεις οι οποίες πρέπει να εξεταστούν περισσότερο. Παράλληλα με την αύξηση των ορίων φορολόγησης εισοδήματος, οι επιχειρηματίες τείνουν να επιβραδύνουν την επέκταση των επιχειρήσεων τους, να μειώνουν τις επενδύσεις και να προσλαμβάνουν λιγότερο προσωπικό. Το επίπεδο του φόρου επί της εργασίας μπορεί επίσης να επηρεάσει τις αποφάσεις των επιχειρήσεων στην πρόσληψη προσωπικού. Σημαντικό επίσης πρόβλημα είναι η φορολογική αντιμετώπιση των μεταβιβάσεων των επιχειρήσεων και πιο συγκεκριμένα για τις οικογενειακές επιχειρήσεις που αντιπροσωπεύουν ένα σημαντικό ποσοστό των επιχειρήσεων της Ευρώπης, καθώς επίσης και της Ελλάδας.

Τέλος, οι σύνθετες φορολογικές ρυθμίσεις μπορεί να αποτελέσουν τροχοπέδη ακόμα και στη συνταξιοδότηση ή στη διαδοχή. Μια τέτοια κατάσταση, στη χειρότερη περίπτωση μπορεί να οδηγήσει στην άμεση παύση λειτουργίας των επιχειρήσεων αυτών ή να ζημιώσει τη μελλοντική βιωσιμότητα της εκάστοτε επιχείρησης.

4) Προβλήματα που δημιουργούνται από τον σχετικό αποκλεισμό ομάδων πληθυσμού για την ανάπτυξη επιχειρηματικής δραστηριότητας (οι εθνοτικές μειονότητες, οι γυναίκες, τα νεαρά άτομα κ.ά.)

Η Πράσινη Βίβλος, τονίζει ότι επιχειρηματικότητα πρέπει να ενισχυθεί σε μεγάλο βαθμό και να δοθεί ιδιαίτερη βαρύτητα στις γυναίκες και σε άλλες ομάδες που δεν εκπροσωπούνται επαρκώς, όπως αυτή των εθνοτικών μειονοτήτων (π.χ.μετανάστες). Οι γυναίκες επιχειρηματίες αντιμετωπίζουν τις δυσκολίες που συνήθως αντιμετωπίζουν όλοι οι επιχειρηματίες αλλά σε ορισμένες περιπτώσεις τα προβλήματα αυτά, για παράδειγμα η εξεύρεση χρηματοδότησης, είναι ακόμη οξύτερα. Οι γυναίκες, επίσης, τις περισσότερες φορές δεν έχουν την απαραίτητη εμπιστοσύνη στον εαυτό τους και στις δεξιότητές τους για να ξεκινήσουν και να διευθύνουν μια επιχείρηση.

Υπάρχουν διάφοροι λόγοι που εξηγούν αυτή την κατάσταση μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται η επιλογή δραστηριότητας, τα κενά πληροφόρησης, η διακριτική μεταχείριση που πιστεύουν ότι υπάρχει, η έλλειψη δικτύων ή οι δυσκολίες συγκερασμού των επαγγελματικών και οικογενειακών υποχρεώσεων. Οι εθνοτικοί επιχειρηματίες από την άλλη, αποτελούν μια ανομοιογενή ομάδα όσον αφορά τη γλώσσα, την κοινωνικοοικονομική θέση και το πολιτιστικό επίπεδο που αντικατοπτρίζεται στη φύση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων τους. Πολλοί από αυτούς επικεντρώνουν τις προσπάθειές τους σε δραστηριότητες με χαμηλούς φραγμούς εισόδου και έχουν δυσκολία να τις αλλάξουν.

Τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι εθνοτικοί επιχειρηματίες κατά κανόνα είναι παρεμφερή με εκείνα όλων των άλλων επιχειρηματιών όμως γεγονός είναι ότι αξιοποιούν λιγότερο τις δημόσιες υπηρεσίες στήριξης των επιχειρήσεων και συμμετέχουν σε μικρότερο βαθμό στις επιχειρηματικές οργανώσεις.

5)Ελλείψεις σε γενικότερη γνώση και αντίληψη περί επιχειρηματικότητας και εναλλακτικών λύσεων, καθώς και εμπόδια που έχουν να κάνουν με τις ανάγκες σε εξειδικευμένη γνώση, εκπαίδευση-κατάρτιση και δεξιότητες.

Η εκπαίδευση και η κατάρτιση πρέπει να συμβάλλει στην ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας, μέσω της ανάπτυξης της κατάλληλης νοοτροπίας και της ευαισθητοποίησης όσον αφορά τις επαγγελματικές ευκαιρίες που προσφέρει η ιδιότητα του επιχειρηματία και των δεξιοτήτων του. Σύμφωνα με την Πράσινη Βίβλο, η έρευνα του Ευρωβαρομέτρου κατέδειξε ότι το 37% των Ευρωπαίων εξετάζουν ή είχαν εξετάσει τη δυνατότητα ανάληψης επιχειρηματικής

δραστηριότητας, ενώ μόνο το 15% υλοποίησε τους στόχους του. Από την έρευνα προκύπτει ακόμη ότι, το να γνωρίζει κάποιος τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να ξεκινήσει μια επιχείρηση αυξάνει την πιθανότητα να γίνει επιχειρηματίας. Όσοι από εκείνους που συμμετείχαν στην έρευνα του Ευρωβαρομέτρου είχαν γονείς αυτοαπασχολούμενους έκλιναν περισσότερο προς την αυτοαπασχόληση παρά όσοι είχαν γονείς μισθωτούς. Έρευνα του GEM κατέδειξε ότι όσοι έχουν εμπιστοσύνη στις δεξιότητες και στην εμπειρία τους είναι από 2 έως 7 φορές πιθανότερο να συμμετάσχουν στη διαδικασία ίδρυσης ή λειτουργίας μιας επιχείρησης και όσοι γνωρίζουν ήδη κάποιον που ξεκίνησε πρόσφατα μια επιχειρηματική δραστηριότητα είναι 3 έως 4 φορές πιθανότερο να ξεκινήσουν και οι ίδιοι. Το εκπαιδευτικό σύστημα μπορεί να προσφέρει τόσο δεξιότητες όσο και το κατάλληλο περιβάλλον για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας. Η ίδρυση επιχείρησης απαιτεί δυναμισμό, δημιουργικότητα και σθένος, ενώ η σταδιακή ανάπτυξη μιας επιχείρησης απαιτεί περισσότερο διοικητικές δεξιότητες όπως αποτελεσματικότητα και αξιοπιστία. Επειδή τόσο η προσωπικότητα όσο και οι διοικητικές δεξιότητες αποτελούν βασικούς παράγοντες επιτυχίας, οι προσωπικές δεξιότητες που σχετίζονται με την επιχειρηματικότητα πρέπει να διδάσκονται από πολύ νωρίς και να συνεχίζονται ως το πανεπιστημιακό επίπεδο, στο οποίο πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα στην απόκτηση διοικητικών ικανοτήτων. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θεωρεί ότι τα περισσότερα κράτη-μέλη, σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό, έχουν πλέον δεσμευθεί στην κατεύθυνση της προώθησης της διδασκαλίας της επιχειρηματικότητας στα εκπαιδευτικά προγράμματά τους. Στο πλαίσιο των πανεπιστημίων, η κατάρτιση σε θέματα επιχειρηματικότητας δεν πρέπει να απευθύνεται μόνο σε φοιτητές του κλάδου της διοίκησης επιχειρήσεων αλλά πρέπει επίσης να προσφέρεται και σε φοιτητές άλλων κλάδων. Για παράδειγμα, στα πανεπιστήμια τεχνολογικής κατεύθυνσης η κατάρτιση σε θέματα επιχειρηματικότητας μπορεί να συμβάλει στο συνδυασμό του επιχειρηματικού και τεχνολογικού δυναμικού. Η εκπαίδευση σε θέματα επιχειρηματικότητας σε συνδυασμό με τα κρατικά ερευνητικά προγράμματα αποτελούν τα βασικά συστατικά για το συνδυασμό επιστημονικής αριστείας και εμπορικής αξιοποίησης των αποτελεσμάτων. Ολοκληρώνοντας, άλλα επιχειρηματικά εμπόδια μπορεί να είναι ο φόβος της κοινωνικής κατακραυγής και το αίσθημα της οικονομικής ανασφάλειας, τα οποία συμβάλουν στην αποθάρρυνση που μπορεί να προέρχεται από την προοπτική μιας επιχειρηματικής

αποτυχίας, σε σχέση με τις πιθανότητες και το μέγεθος της αναμενόμενης ανταμοιβής από μια επιτυχή επιχειρηματική δραστηριοποίηση.

3.3 Ο ρόλος της επιχειρηματικότητας στην οικονομική ανάπτυξη

Τα τελευταία χρόνια όλο και περισσότερο αυξάνεται το ενδιαφέρον για το ρόλο της επιχειρηματικότητας στην οικονομική ανάπτυξη. Το γεγονός αυτό έχει ως αποτέλεσμα η μελέτη αυτής της μορφής ανθρώπινης δράσης να έχει λάβει πρωτεύουσα θέση σε θεωρητικό και εμπειρικό επίπεδο οικονομικών και όχι μόνο ερευνών.

Ο ρόλος της επιχειρηματικότητας στην οικονομική ανάπτυξη περιλαμβάνει περισσότερα από την αυξανόμενη κατά κεφαλήν παραγωγή και το εισόδημα μόνο. Περιλαμβάνει την έναρξη και τη συγκρότηση της αλλαγής στη δομή της επιχείρησης και της κοινωνίας. Αυτή η αλλαγή συνοδεύεται από την ανάπτυξη και την αυξανόμενη παραγωγή, η οποία επιτρέπει σε περισσότερο πλούτο να διαιρεθεί για τους διάφορους συμμετέχοντες.

Η επιχειρηματικότητα είναι ένα από τα βασικότερα «κλειδιά» για το δυναμισμό της οικονομίας καθώς και για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας αλλά και νέων επαγγελμάτων. Ενισχύει τον ανταγωνισμό στην αγορά (με πιθανά και παράλληλα οφέλη για τους καταναλωτές) και υποστηρίζει ενεργά και στην πράξη τις καινοτομίες στην τεχνολογία και στον οργανισμό.

Βασικά οικονομικά αποτελέσματα της επιχειρηματικότητας μπορούν να θεωρηθούν τα εξής:

ι) Η επιτυχημένη εισαγωγή μιας καινοτομίας στην αγορά εξασφαλίζει μια, έστω και βραχυχρόνια, μονοπωλιακή θέση στην επιχείρηση, που της αποφέρει μονοπωλιακά κέρδη. Τα κέρδη αυτά είναι βραχυχρόνια, όχι μόνο γιατί λειτουργεί αναπόφευκτα ο «κύκλος ζωής» των προϊόντων και υπηρεσιών (δηλαδή, οι φάσεις της εισαγωγής στην αγορά, της μεγάλης ανάπτυξης, της επιβράδυνσης της ανάπτυξης, της ωριμότητας

και της κάμψης), αλλά και γιατί κινητοποιούνται οι «μιμητές» επιχειρηματίες. Ειδικότερα, λόγω της λειτουργίας των μιμητών επιχειρηματιών, τα οφέλη που πηγάζουν από την καινοτομία (κυρίως όσον αφορά στη μείωση των τιμών και στη βελτίωση της ποιότητας του προϊόντος ή της υπηρεσίας) θα τα καρπωθούν μακροχρόνια οι καταναλωτές. Αυτό βέβαια θα ισχύει στη περίπτωση που η πρωτοπόρος επιχείρηση και οι μιμητές της δεν θα εγκαθιδρύσουν από κοινού κάποια μορφή ελέγχου της αγοράς, π.χ. τραστ, καρτέλ κλπ.

ii) Με την καινοτομική δραστηριότητα θα παραχθούν νέα ή καλύτερης ποιότητας προϊόντα ή υπηρεσίες, που θα αυξήσουν τη διευκόλυνση των καταναλωτών και τον αριθμό των προσφερόμενων επιλογών.

Επιπροσθέτως, θα δημιουργηθούν καινούριες μέθοδοι εμπορίας και προώθησης των προϊόντων και υπηρεσιών, οι οποίες θα απορροφήσουν νέο εργατικό δυναμικό ή θα δημιουργήσουν την ανάγκη για καινούριες εξειδικεύσεις των εργαζομένων.

iii) Θα αναπτυχθούν, επίσης, νέες μορφές οργάνωσης των επιχειρήσεων, ώστε να υπάρξει πιο ολοκληρωμένη εκμετάλλευση των ατομικών χαρακτηριστικών, των γνώσεων και δεξιοτήτων των ατόμων που απασχολούνται στην επιχείρηση. Αυτός ο νέος τρόπος οργάνωσης της επιχείρησης θα οδηγήσει σε αρτιότερη αξιολόγηση των πληροφοριών. Επίσης, η εν λόγω οργάνωση μπορεί να δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας ή να οδηγήσει το εργατικό δυναμικό σε νέες εξειδικεύσεις.

iv) Θα διανοιχτούν ακόμη, καινούριες αγορές για το νέο προϊόν ή υπηρεσία, που θα οδηγήσουν στην ίδρυση άλλων επιχειρήσεων, συμπληρωματικών ή και ανταγωνιστικών, με αποτέλεσμα την τόνωση και την ανάπτυξη της οικονομίας.

v) Θα δημιουργηθούν, επιπλέον, νέες μέθοδοι παραγωγής, οι οποίες θα αυξήσουν την παραγωγικότητα των συντελεστών της παραγωγής (δηλαδή θα μειώσουν το κόστος) ή θα υποκαταστήσουν τις πρώτες ύλες με νέες, φθηνότερες και αποδοτικότερες.

vi) Οι μιμούμενοι μια καινοτομία επιχειρηματίες, κυρίως στις υπό ανάπτυξη οικονομίες, συμβάλλουν ενεργά στην ανάπτυξή τους διαχέοντας όλα τα παραπάνω θετικά αποτελέσματα της πρωτοπόρου καινοτομικής δράσης.

vii) Με την αξιοποίηση κάθε ευκαιρίας κέρδους και τη μείωση της «άγνοιας» στις οικονομίες όπου ευνοείται η επιχειρηματική δραστηριότητα καλύπτονται τα «κενά» της αγοράς. Σύμφωνα με έρευνα

που διεξήχθη το 2001 από τις υπηρεσίες του ΟΟΣΑ, η οποία έγινε σε διάφορες χώρες (μέλη του και μη) διαπιστώθηκε πως μια «δυναμική» μικρή επιχείρηση συνοδεύεται από μικροοικονομικά και μακροοικονομικά οφέλη όπως:

α) Είσοδο των νέων στην αγορά εργασίας. β) Ικανότητα των μικρών επιχειρήσεων να επιφέρουν αλλαγές στο κόστος των πόρων, κρατώντας ισορροπία μεταξύ απασχόλησης και πληθωρισμού. γ) Έντονη (και θεωρούμενη ως θετική) αλληλεπίδραση μεταξύ των νέων επιχειρήσεων και της οικονομικής ανάπτυξης, σε επίπεδο, εθνικό όσο και περιφερειακό. Συνοψίζοντας, καταλήγουμε στο συμπέρασμα πως τίποτα δεν μπορεί να αναπληρώσει την έλλειψη επιχειρηματικότητας.

Τρανταχτή απόδειξη αυτής της θέσης αποτελούν οι σοσιαλιστικές χώρες της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης όπου η προσπάθεια να υποκατασταθεί η επιχειρηματικότητα με άλλες μεθόδους διαχείρισης της οικονομίας όπως ο κεντρικός σχεδιασμός αποδείχτηκε καταστροφική. Στη σημερινή εποχή με τις τεράστιες προκλήσεις της ανοικτής διεθνούς αγοράς η ενίσχυση και η βελτίωση της επιχειρηματικότητας στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι κάτι παραπάνω από επιβεβλημένες. Επειδή όμως η ανάπτυξή της είναι αποτέλεσμα συγκεκριμένων πολιτικών, κοινωνικών και οικονομικών διεργασιών, είναι απαραίτητο οι παράγοντες αυτοί να εντοπιστούν και να διερευνηθούν. Συνεπώς, η μελέτη και ανάλυση των διαφόρων οικονομικοκοινωνικών παραγόντων που προδιαγράφουν την εκδήλωση επιχειρηματικότητας σε μια οικονομία είναι θεμελιώδους σημασίας προκειμένου να γίνουν αντιληπτές και να κατανοηθούν βασικές οικονομικές δυνατότητες και αδυναμίες.

3.4 Συνθήκες Ανάπτυξης Επιχειρηματικότητας

Θεσμοί και Πλαίσιο Ανάπτυξης Επιχειρηματικότητας κατά το GEM:

Συνθήκη 1 - Χρηματοοικονομική Στήριξη: Η διαθεσιμότητα οικονομικών πόρων, κεφαλαίου και άντλησης χρηματοδότησης για νέες και αναπτυσσόμενες επιχειρήσεις.

Συνθήκη 2 - Κυβερνητικές Πολιτικές: Ο βαθμός στον οποίο οι κυβερνητικές πολιτικές αναφορικά με την φορολόγηση ή τις ρυθμίσεις

ή την εφαρμογή αυτών ενθαρρύνουν νέες και αναπτυσσόμενες επιχειρήσεις.

Συνθήκη 3 - Κυβερνητικά Προγράμματα: Η ύπαρξη και η ποιότητα προγραμμάτων που βοηθούν νέες και αναπτυσσόμενες επιχειρήσεις σε όλες τις βαθμίδες της δημόσιας διοίκησης (εθνικό, περιφερειακό, δήμου).

Συνθήκη 4 - Εκπαίδευση και Κατάρτιση: Ο βαθμός στον οποίο η κατάρτιση περί δημιουργίας ή διαχείρισης μικρών, νέων ή αναπτυσσόμενων επιχειρήσεων είναι ενσωματωμένη στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης όλων των επιπέδων.

Συνθήκη 5 - Έρευνα και Ανάπτυξη: Ο βαθμός στον οποίο η έρευνα και ανάπτυξη σε εθνικό επίπεδο θα οδηγήσει σε νέες εμπορικές ευκαιρίες και κατά πόσο αυτές είναι διαθέσιμες σε νέες, μικρές και αναπτυσσόμενες επιχειρήσεις.

Συνθήκη 6 - Εμπορική και Επαγγελματική Υποδομή: Η διάθεση υπηρεσιών λογιστικής παρακολούθησης, νομικών και άλλων συμβουλών που επιτρέπουν ή/και προωθούν την εμφάνιση νέων, μικρών ή αναπτυσσόμενων επιχειρήσεων.

Συνθήκη 7 - Ανταγωνιστικότητα Εγχώριας Αγοράς/διευκόλυνση Εισόδου:

Ο βαθμός στον οποίο οι εμπορικές ρυθμίσεις αλλάζουν συχνά καθώς ανταγωνίζονται νέες και αναπτυσσόμενες επιχειρήσεις και αντικαθίστανται οι υπάρχοντες προμηθευτές, σύμβουλοι και υπεργολάβοι. Σχετικές εμπειρικές αναλύσεις έχουν αποδείξει πως η εν λόγω Συνθήκη μπορεί να διακριθεί σε δυο υποκατηγορίες.

Συνθήκη 8 - Πρόσβαση σε Υλικές Υποδομές: Ευκολία πρόσβασης σε υποδομές-επικοινωνία, μεταφορές κτλ. σε τιμές που δεν αποκλείουν τις νέες, μικρές ή αναπτυσσόμενες επιχειρήσεις.

Συνθήκη 9 - Κουλτούρα και Νοοτροπία: Ο βαθμός στον οποίο υπάρχουσες κοινωνικές και πολιτιστικές δομές ενθαρρύνουν ή τουλάχιστον δεν αποθαρρύνουν ατομικές πράξεις που στόχο έχουν την εισαγωγή νέων μορφών και τρόπων επιχειρίν, και η οποίες ενδεχομένως να οδηγήσουν σε μεγαλύτερη κατάτμηση του προσωπικού πλούτου και εισοδήματος. Το GEM, το οποίο το 2008 εισήγαγε αυτές τις εννέα Συνθήκες που σχετίζονται συγκεκριμένα με την επιχειρηματικότητα και την καινοτομία και οι οποίες αναγνωρίστηκαν ως θεμελιώδους σημασίας από τους εμπειρογνώμονες ανά χώρα (που εξέτασε το GEM), αφορούν την ανάπτυξης της επιχειρηματικότητας σε μια χώρα.

Στην Ελλάδα, οι Συνθήκες Ανάπτυξης Επιχειρηματικότητας παραμένουν προβληματικές και η κρίση οξύνει, σαφώς, το πρόβλημα. Επομένως, η ανάληψη πρωτοβουλιών και συγκεκριμένων δράσεων πολιτικής καθίσταται αναγκαία, ιδιαίτερα δεδομένης της συμβολής της επιχειρηματικότητας στην ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας.

3.5 Φορείς στήριξης της επιχειρηματικότητας

Δύο από τους βασικούς φορείς στήριξης της επιχειρηματικότητας σήμερα στη χώρα μας είναι τα Επιμελητήρια και τα Επιστημονικά Τεχνολογικά Πάρκα.

Τα Επιμελητήρια αποτελούν υποχρεωτικές, αυτοτελείς και ανεξάρτητες ενώσεις φυσικών και νομικών προσώπων, που ασκούν εμπορική δραστηριότητα σε ορισμένη περιφέρεια. Τα Επιμελητήρια είναι νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, επί των οποίων ο εκάστοτε Υπουργός Ανάπτυξης ασκεί κατασταλτική διαχειριστική εποπτεία, ως προς τη νομιμότητα των πράξεών τους.

Τα Επιστημονικά Τεχνολογικά Πάρκα (ΕΤΕΠ) είναι πρωτοβουλίες που έχουν τα εξής χαρακτηριστικά:

- Έχουν σχεδιαστεί με σκοπό να ενθαρρύνουν τη δημιουργία και ανάπτυξη επιχειρήσεων με έμφαση στη γνώση που αφορά στη στέγαση ή εγκατάσταση της επιχείρησης.
- Έχουν ισχυρούς δεσμούς με τα Πανεπιστήμια και τα Ερευνητικά Ιδρύματα.
- Υποστηρίζουν τη μεταφορά τεχνολογίας στην επιχειρηματικότητα και την τοπική ανάπτυξη της επιχείρησης.
- Διοικούνται από μικρές ομάδες ειδικών.

Τα ΕΤΕΠ προσφέρουν υψηλού επιπέδου εξειδικευμένες υπηρεσίες όπως:

- Υποδομές και υπηρεσίες Θερμοκοιτίδας.
- Κοινόχρηστες υπηρεσίες όπως τηλεπικοινωνιακή υποδομή, δίκτυα, συνεδριακοί χώροι, βιβλιοθήκη, εστιατόριο και άλλα.
- Δικτύωση με ερευνητικά εργαστήρια και πρόσβαση σε μεγάλες υποδομές.
- Διεθνή δικτύωση με επιχειρήσεις, ερευνητικά ιδρύματα, φορείς κτλ.
- Συμβουλευτικές υπηρεσίες.
- Μεταφορά Τεχνολογίας και Καινοτομίας και Διαχείριση Διανοητικής Ιδιοκτησίας.

Ο κύριος ρόλος των ΕΤΕΠ είναι η αξιοποίηση της γνώσης, η προώθηση και η στήριξη της επιχειρηματικότητας. Ιδιαίτερη στήριξη παρέχεται στη νεανική επιχειρηματικότητα μέσω της δημιουργίας μιας κουλτούρας, που ευνοεί την ανάληψη επιχειρηματικών κινδύνων και την αύξηση της ανταγωνιστικότητας των υφιστάμενων τοπικών επιχειρήσεων.

Η ανάπτυξη νέων καινοτόμων επιχειρήσεων υψηλής τεχνολογίας είναι αποτέλεσμα της σχέσης των ΕΤΕΠ με ακαδημαϊκά και ερευνητικά ιδρύματα. Σε όλα σχεδόν τα ΕΤΕΠ λειτουργούν θερμοκοιτίδες νέων επιχειρήσεων. Πρόκειται για Κέντρα Καινοτομίας, Κέντρα Μεταφοράς Τεχνολογίας και άλλους φορείς οι οποίοι υποστηρίζουν την επιχειρηματικότητα και βοηθούν στην τοπική ανάπτυξη.

Συνήθως παρέχονται κίνητρα, όπως χαμηλό κόστος ενοικίου και υπηρεσιών στις νέες επιχειρήσεις, πρόσβαση σε ερευνητικές υποδομές, ενώ οι συνέργειες και οι συνεργασίες που δημιουργούνται παίζουν σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξή τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ (ΜΜΕ)

4.1 Τι είναι η μικρομεσαία επιχείρηση

Ως **μικρομεσαίες επιχειρήσεις**, στο εξής «ΜΜΕ», ορίζονται οι επιχειρήσεις οι οποίες:

- απασχολούν λιγότερους από 250 εργαζομένους
- έχουν ετήσιο κύκλο εργασιών που δεν υπερβαίνει τα 50 εκατ. €, ή έχουν ετήσιο συνολικό ισολογισμό που δεν υπερβαίνει τα 43 εκατ. €
- και πληρούν το κριτήριο ανεξαρτησίας.

Ειδικότερα ορίζονται ως,

- **μεσαίες επιχειρήσεις**, οι επιχειρήσεις που απασχολούν από 50 έως 249 άτομα και έχουν είτε ένα ετήσιο κύκλο εργασιών που δεν υπερβαίνει τα 50 εκ. €, ή ένα ετήσιο σύνολο ισολογισμού μικρότερο από 43 εκ. €
- **μικρές επιχειρήσεις**, αυτές που απασχολούν από 10 έως 49 άτομα και έχουν ένα ετήσιο κύκλο εργασιών ή σύνολο ισολογισμού που δεν ξεπερνά τα 10 εκ. €
- **πολύ μικρές επιχειρήσεις**, οι επιχειρήσεις οι οποίες απασχολούν λιγότερα από 10 άτομα και έχουν ένα ετήσιο κύκλο εργασιών ή σύνολο ισολογισμού έως 2 εκατ. €.

Η μικρομεσαία επιχείρηση είναι αυτή που στηρίζει τον παραγωγικό ιστό, όχι μόνο της εθνικής αλλά και της ευρωπαϊκής οικονομίας. Είναι χαρακτηριστικό ότι σήμερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση λειτουργούν περίπου 23 εκατομμύρια μικρομεσαίες επιχειρήσεις, που αντιστοιχούν σχεδόν στο 99% του συνόλου των επιχειρήσεων και προσφέρουν εργασία σε περισσότερους από 70 εκατομμύρια ανθρώπους. Μόνο στην Ελλάδα δραστηριοποιούνται περίπου 800.000 μικρομεσαίες επιχειρήσεις, οι οποίες παράγουν τα δύο τρίτα των θέσεων εργασίας στον ιδιωτικό τομέα.

Για τη χώρα μας η στήριξη της μικρομεσαίας επιχείρησης αποτελεί ζήτημα προτεραιότητας, στο πλαίσιο της προσπάθειας για την οικοδόμηση μιας ανταγωνιστικής και βιώσιμης οικονομίας. Τα τελευταία χρόνια, μέσα από συγκεκριμένες πολιτικές και δράσεις, βελτιώθηκε αισθητά το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας και ενισχύθηκε η ανταγωνιστικότητα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Έχουν γίνει αρκετά όμως αυτά που πρέπει να γίνουν είναι πολύ περισσότερα.

4.2 Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα ΜΜΕ

Οι ΜΜΕ παρουσιάζουν ορισμένες αδυναμίες, αλλά και πλεονεκτήματα συγκριτικά με τις μεγάλες επιχειρήσεις. Οι λόγοι ύπαρξης των ΜΜΕ αποτελούν και τα βασικά τους πλεονεκτήματα.

Τα βασικά πλεονεκτήματα των ΜΜΕ θα μπορούσαν να προσδιορισθούν ως εξής :

- Ο δυναμισμός, η δημιουργικότητα και η συνεχής προσπάθεια του φορέα, με αυξημένο αίσθημα ατομικής πρωτοβουλίας και ευθύνης.
- Η ευελιξία στην παραγωγή και η ταχύτητα στη λήψη αποφάσεων.
- Τα μικρά γενικά έξοδα.
- Η γρήγορη και εύκολη αφομοίωση της νέας τεχνολογίας και καινοτομίας.
- Η προσαρμοστικότητα στις συνθήκες της αγοράς.
- Η ευκολότερη κάλυψη των αναγκών εξειδικευμένων αγορών.
- Και τέλος, η συμβολή τους στην ανάπτυξη και απασχόληση απομονωμένων περιοχών.

Από την άλλη οι βασικές αδυναμίες, που προκύπτουν από το μικρό μέγεθος των επιχειρήσεων, είναι εξίσου σημαντικές και έγκειται στα εξής :

- Η προμήθεια πρώτων υλών γίνεται σε μικρές ποσότητες με αποτέλεσμα το κόστος να είναι υψηλό και αυτές όχι πάντοτε ικανοποιητικής ποιότητας.
- Παρουσιάζεται μικρή παραγωγική ικανότητα και αδυναμία κάλυψης συνήθως μεγάλων παραγγελιών εξωτερικού. Γενικά έχει παρατηρηθεί πρόβλημα χαμηλής παραγωγικότητας που θα πρέπει να αποδοθεί μεταξύ των άλλων στο χαμηλό βαθμό χρησιμοποίησης σύγχρονης

τεχνολογίας, στην ανεπαρκή οργάνωση παραγωγής και στη μη εφαρμογή σύγχρονων μεθόδων διοίκησης, διαχείρισης και μάρκετινγκ.

- Υπάρχει υποτυπώδης εμπορική οργάνωση (ανεπάρκεια πληροφοριών αγοράς, ανεπάρκεια δικτύων πωλήσεως, κλπ).
- Έχουμε έλλειψη επαρκών κεφαλαίων και σοβαρές δυσχέρειες προσφυγής σε μακροπρόθεσμο δανεισμό.
- Παρουσιάζεται έλλειψη ειδικευμένων στελεχών. Οι ΜΜΕ δεν χρησιμοποιούν στρατηγικό προγραμματισμό καθώς και άλλες τεχνικές σύγχρονης διοίκησης, όπως στρατηγικές συμμαχίες, ολική ποιότητα παραγωγής, ανταγωνιστική σύγκριση, μέτρηση ικανοποίησης πελατών κ.λπ.

4.3 Οι ΜΜΕ στην Ελλάδα

Όσον αφορά τη χώρα μας σύμφωνα με τα στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας Ελλάδας (ΕΣΥΕ), το 99,6% των επιχειρήσεων είναι μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις, δηλαδή απασχολούν έως 50 εργαζόμενους και έχουν έντονα οικογενειακό χαρακτήρα. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην Ελλάδα αποτελούν την συντριπτική πλειονότητα των επιχειρήσεων που λειτουργούν. Συνολικά αριθμού περίπου τις 800.000 με κατά μέσο όρο 2 απασχολούμενους ανά επιχείρηση.

Σύμφωνα με στοιχεία της EUROSTAT, η Ελλάδα είναι η χώρα με την μεγαλύτερη αναλογία επιχειρήσεων σε σχέση με τον πληθυσμό της στην Ευρωπαϊκή Ένωση και χαρακτηρίζεται από πολύ υψηλό ποσοστό αυτοαπασχολούμενων. Θα πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη ότι στην Ελλάδα το «επιχειρείν» αποτελεί λύση ανάγκης, δηλαδή διέξοδο απασχόλησης και όχι εκμετάλλευση επιχειρηματικής ευκαιρίας.

Με άλλα λόγια οι Έλληνες επιλέγουν να γίνουν επιχειρηματίες για να αποφύγουν την ανεργία.

Το πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, όπως αναφέραμε και προηγουμένως, είναι αυτό της χρηματοδότησης. Όπως τονίζεται από όλους τους φορείς μικρομεσαίων επιχειρήσεων, είτε πρόκειται για τη ΓΣΕΒΕΕ είτε για τα επιμελητήρια, οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις είναι ένα θέμα που πρέπει να απασχολεί και το κράτος, το οποίο οφείλει να άρει τα εμπόδια που

υπάρχουν ώστε να μπορέσουν να αναπτυχθούν, να γίνουν καινοτόμες και εξωστρεφείς.

4.4 Δομές Στήριξης ΜΜΕ και Ανάγκη Ομαδοποίησης αυτών

Σήμερα στην Ελλάδα λειτουργούν πάνω από 100 δομές στήριξης των ΜΜΕ, με βασικό στόχο την παροχή υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις. Οι δομές αυτές μπορούν να κατηγοριοποιηθούν στις έξι ακόλουθες γενικές κατηγορίες: επιμελητήρια, κλαδικοί σύνδεσμοι, επαγγελματικές ομοσπονδίες, κλαδικές ομοσπονδίες, κλαδικές ενώσεις, και λοιποί φορείς.

Οι γενικές υπηρεσίες υποστήριξης που παρέχουν οι παραπάνω φορείς αφορούν κυρίως σε: γενική ενημέρωση – πληροφόρηση των μελών τους, παροχή υπηρεσιών συμβουλευτικού χαρακτήρα, διαμεσολάβηση για την παροχή εθνικών και κοινοτικών χρηματοδοτήσεων, υλοποίηση εξειδικευμένων δράσεων για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και άλλα.

Το ΕΠΑΝ δημιούργησε συμπληρωματικά ένα πλήρες και ολοκληρωμένο πλέγμα δομών μέσω του οποίου επιχειρείται η αποτελεσματική παροχή υπηρεσιών ενημέρωσης, υποστήριξης, διευκόλυνσης στην αδειοδότηση και παρακολούθησης της επιχειρηματικής δραστηριότητας στις περιφέρειες της χώρας. Συγκεκριμένα αναπτύχθηκαν 13 Κέντρα Επιχειρηματικής και Τεχνολογικής Ανάπτυξης (ΚΕΤΑ), 49 Κέντρα Υποδοχής Επενδυτών (ΚΥΕ), το Παρατηρητήριο ΜΜΕ και το Εθνικό Συμβούλιο Ανταγωνιστικότητας.

Οι δομές αυτές έχουν ως αντικείμενο: την ενημέρωση-πληροφόρηση-καλλιέργεια επιχειρηματικού πνεύματος, την παρακολούθηση ανταγωνιστικότητας ΜΜΕ, την εξατομικευμένη υποστήριξη και τη δημιουργία πυρήνα επιχειρηματικών συμβούλων, την οργάνωση παροχής επιχειρηματικών υπηρεσιών και τις δράσεις οργάνωσης, διαμεσολάβησης και αξιοποίησης χρηματοδοτικών εργαλείων.

Από την εμπειρία όμως που αποκτήθηκε από τις παραπάνω προσπάθειες κατανοήθηκε ότι: η ύπαρξη και διατήρηση μεγάλου αριθμού δομών στήριξης χωρίς πάντα διακριτές αρμοδιότητες δημιουργεί σύγχυση στις επιχειρήσεις - χρήστες οι οποίες σταδιακά χάνουν την εμπιστοσύνη τους λόγω της αδυναμίας κατανόησης του ρόλου τους. Η εμπλοκή πολλών διαφορετικών φορέων στις δράσεις

στήριξης των ΜΜΕ έχει ως συνέπεια την άγνοια και σύγχυση των επιχειρήσεων ως προς τον φορέα που θα πρέπει να απευθυνθούν για να ζητήσουν βοήθεια, τη μικρή αξιοποίηση των διαθέσιμων πηγών βοήθειας, την αλληλοεπικάλυψη των υπηρεσιών των φορέων σε θέματα πληροφόρησης, την αδυναμία άσκησης πολιτικής και την επιβάρυνση των ΜΜΕ με αυξημένο κόστος και χρονοβόρες διαδικασίες. Επομένως κρίθηκε αναγκαία η ομαδοποίηση των δομών και η ανάπτυξη συνεργιών, υπό μορφή ενιαίου δικτύου, με αναδιοργάνωση και συγχώνευση δομών που επικαλύπτονται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΠΗΓΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΜΙΚΡΟΜΕΣΕΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Υπάρχουν πολλοί σύγχρονοι ιδιωτικοί αλλά και δημόσιοι τρόποι χρηματοδότησης και ενίσχυσης των επιχειρήσεων,

5.1 ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

- Ιδία κεφάλαια
- Τραπεζικός δανεισμός
- Η χρηματοδοτική μίσθωση (leasing)
- Τα κεφάλαια επιχειρηματικών συμμετοχών (venture capitals)
- Οι θερμοκοιτίδες (incubators)
- Οι επιχειρηματικοί άγγελοι (business angels)
- Οι τεχνοβλαστοί (spin-offs)
- Τα δίκτυα ή οι συσπειρώσεις επιχειρήσεων (clusters)
- Factoring
- Τεχνολογικά πάρκα
- Crowdfunding
- Νέα χρηματιστηριακή αγορά (ΝΕ.ΧΑ.)

5.1.1. Ίδια κεφάλαια

Τα **ίδια κεφάλαια** αποτελούν την πρώτη πηγή χρηματοδότησης για μια επιχείρηση. Τα κεφάλαια αυτά προέρχονται από το περιβάλλον του επιχειρηματία (δικά του, φίλων και συγγενών). Είναι η καλύτερη πηγή άντλησης μικρής κλίμακας κεφαλαίου έναρξης αρκεί όλα τα εμπλεκόμενα μέρη να γνωρίζουν και να συμφωνούν με ορισμένους βασικούς κανόνες:

- Η επένδυση τους είναι κεφάλαιο κινδύνου. Μπορεί να χαθεί και να μην αποπληρωθεί ποτέ.
- Η επένδυση μετοχικού κεφαλαίου στην επιχείρηση δεν δίνει αυτόματα δικαίωμα και στην διοίκηση.
- Η επένδυση τους μπορεί να μικρύνει ποσοστιαία από άλλους μελλοντικούς επενδυτές, των οποίων τα χρήματα απαιτούνται για να συνεχίσουν την ανάπτυξη της επιχείρησης.

5.1.2 Τραπεζικός δανεισμός

Ο Τραπεζικός Δανεισμός είναι σήμερα ο πιο συνηθισμένος τρόπος στον οποίο καταφεύγουν οι επιχειρήσεις για να βρουν χρηματοδότηση. Οι τράπεζες προσφέρουν δύο μεγάλες κατηγορίες δανείων προς τις επιχειρήσεις: **Τα δάνεια Κεφαλαίου Κίνησης και τα Μακροπρόθεσμα δάνεια.**

Τα δάνεια Κεφαλαίου Κίνησης αποσκοπούν στη βελτίωση της ρευστότητας της επιχείρησης και είναι από τη φύση τους μικρής διάρκειας.

Αντίθετα **τα Μακροπρόθεσμα δάνεια** είναι μακράς διάρκειας και περιλαμβάνουν τα δάνεια εγκατάστασης και τα δάνεια επαγγελματικού εξοπλισμού. Το επιτόκιο των Μακροπρόθεσμων δανείων είναι συνήθως χαμηλότερο από το αντίστοιχο επιτόκιο των δανείων Κεφαλαίου Κίνησης λόγω ακριβώς της μεγαλύτερης διάρκειας αποπληρωμής του.

➤ **Δάνεια για κεφάλαια κίνησης**

Τα πιστωτικά ιδρύματα προσφέρουν σήμερα ολοκληρωμένα πακέτα για την κάλυψη των αναγκών ρευστότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων ή των ελεύθερων επαγγελματιών.

Τέτοια προϊόντα είναι τα ανοιχτά ή ανακυκλούμενα δάνεια και οι αλληλόχρεοι λογαριασμοί. Στα ανοιχτά δάνεια οι τράπεζες δίνουν ένα πιστωτικό όριο στον πελάτη τους ως το οποίο μπορεί να δανείζεται.

Ο δανειολήπτης μπορεί αν θέλει να εξοφλήσει μέρος ή το σύνολο της οφειλής του, ενώ μπορεί να επαναδανείζεται όταν έχει ανάγκη ως το όριο που του έχει χορηγηθεί, χωρίς να απαιτείται να επιστρέφει σε συγκεκριμένο διάστημα το κεφάλαιο που χρησιμοποίησε. Υπάρχουν τράπεζες που χρηματοδοτούν για κεφάλαιο κίνησης ποσοστό ως και το 100% του τζίρου της επιχείρησης και άλλες όπου το ποσοστό αυτό δεν ξεπερνά το 50% του τζίρου.

➤ **Μακροπρόθεσμα δάνεια**

Δάνεια για επαγγελματική στέγη

Τα δάνεια επαγγελματικής στέγης μπορεί να χρηματοδοτήσουν μέχρι και το 100% της αξίας του ακινήτου και η διάρκειά τους κυμαίνεται από 3 μέχρι 30 χρόνια ανάλογα με την τράπεζα και τον πελάτη, με επιτόκια που σήμερα κυμαίνονται από 5,50 ως 9,50% περίπου. Το τελικό επιτόκιο των δανείων αυτών προσαυξάνεται από την εισφορά του Ν. 128/75 κατά 0,6%.

Για τους νέους επιχειρηματίες οι τράπεζες παρέχουν συνήθως περίοδο χάριτος μέχρι δύο χρόνια, διάστημα κατά το οποίο οι νέοι επιχειρηματίες καλούνται να πληρώσουν μόνο τους τόκους ή μικρότερες δόσεις. Τα έξοδα δανείου που χρεώνουν οι τράπεζες συνήθως δεν ξεπερνούν το 1% του δανείου.

Δάνεια για αγορά πάγιου εξοπλισμού

Τα δάνεια της μορφής αυτής χορηγούνται για την αγορά παγίου εξοπλισμού (έπιπλα, μηχανήματα κ.λπ.). Η διάρκεια αποπληρωμής των δανείων αυτών φτάνει τα 15 χρόνια με επιτόκιο το οποίο κυμαίνεται από 6,25% μέχρι 10%. Η χρηματοδότηση μπορεί να καλύψει ολόκληρη

την επένδυση της αγοράς του παγίου εξοπλισμού, ενώ η εκταμίευση μπορεί να γίνεται είτε εφ' άπαξ, είτε σταδιακά ανάλογα με την εξέλιξη των αγορών.

➤ Ταμείο Εγγυοδοτήσεων (ΤΕΜΠΜΕ ΑΕ)

Φιλοσοφία Βασική αρχή λειτουργίας της ΤΕΜΠΜΕ ΑΕ είναι η κατανομή των κινδύνων μεταξύ ιδιωτικού και δημόσιου τομέα (επιχειρήσεις, πιστωτικά και χρηματοδοτικά ιδρύματα και ΤΕΜΠΜΕ ΑΕ). Με βάση την αρχή αυτή η Φιλοσοφία της εταιρίας εστιάζεται στην : Ενθάρρυνση-προτροπή, όλων των κοινωνικοοικονομικών ομάδων στο δικαίωμα του Επιχειρείν με περιορισμό των κοινωνικών συνεπειών στην περίπτωση μιας επιχειρηματικής αποτυχίας.

Γι' αυτό το λόγο ο Κανονισμός Παροχής Εγγυήσεων και Λειτουργίας της ΤΕΜΠΜΕ ΑΕ (Κ.Υ.Α. 12882/867 ΦΕΚ Β' 1065/31.7.2003) απαγορεύει να βαρύνεται με προσημείωση ή υποθήκη η μόνιμη και μοναδική κατοικία του επιχειρηματία, όταν η ΤΕΜΠΜΕ ΑΕ παρέχει υπέρ αυτού εγγύηση (υπό την προϋπόθεση βέβαια ότι η κατοικία αυτή δεν είναι ήδη προσημειωμένη ή υποθηκευμένη) Κάλυψη των κενών της χρηματοοικονομικής αγοράς και ικανοποίηση των αναγκών των Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων με χαμηλό κόστος και με στόχο τον περιορισμό της τοκογλυφίας και της παραοικονομίας εις βάρος των Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων

Σήμερα, το Ταμείο έχει δημιουργήσει 5 διαφορετικά προγράμματα / προϊόντα που αφορούν εγγυήσεις σε μεσομακροπρόθεσμα και βραχυπρόθεσμα δάνεια για νέες ή υφιστάμενες επιχειρήσεις οιασδήποτε μορφής (Ατομικές, ΕΕ, ΟΕ, ΕΠΕ, ΑΕ). Το ύψος του δανείου που μπορεί να εγγυηθεί το Ταμείο κυμαίνεται, ανάλογα με το Πρόγραμμα, από €10.000-€320.000, το ποσοστό κάλυψης του δανείου από 45%-70% και η ετήσια προμήθεια προσεγγίζει, κατά μέσο όρο, το 1% επί του εκάστοτε υπολοίπου του δανείου.

5.1.2.1 Τρόποι εξασφάλισης τραπεζικού δανεισμού και δυσκολίες.

Οι τράπεζες απαιτούσαν και θα απαιτούν εξασφαλίσεις για τις χρηματοδοτήσεις τους είτε όταν τα απαιτούμενα κεφάλαια είναι

μεγάλα είτε όταν η πελατεία απαιτεί πολύ μικρά επιτόκια δανεισμού. Και οι δύο περιπτώσεις επιβάλλονται από την κοινή λογική αλλά και από τους κανόνες της Βασιλείας II όπου που άρχισε να εφαρμόζεται από τον Ιανουάριο του 2007, παρακινώντας τις Τράπεζες να δίνουν περισσότερη προσοχή στη μέτρηση και την διαχείριση των πιστωτικών κινδύνων τους.

Οι Τράπεζες εξετάζουν λεπτομερέστερα και αναλυτικότερα την ικανότητα των δανειοληπτών να εξοφλούν τα δάνειά τους, και οι αξιολογήσεις τους σχετικά με τους κινδύνους δανεισμού αφορούν χαρακτηριστικά του κάθε δανειολήπτη που αξιολογούνται και συνοψίζονται σε βαθμολογία. Οι αλλαγές αυτές αλλάζουν την πελατειακή σχέση τραπεζών και επιχειρήσεων εφόσον οι ΜΜΕ θα υποβάλλονται σε λεπτομερέστερη εσωτερική αξιολόγηση (βαθμολογία) από τις τράπεζες ακόμα και όταν ζητούν μικρά δάνεια. Είναι πιθανόν οι ΜΜΕ να αντιμετωπίσουν ένα κλιμακούμενο φάσμα επιτοκίων αναλόγως της πιστοληπτικής τους ικανότητας. Άρα οι πελάτες πρέπει να διαλέξουν ακριβότερα επιτόκια ή εξασφαλίσεις. Τέτοιες εξασφαλίσεις είναι ενοχικές (π.χ. προσωπικές εγγυήσεις), εμπράγματα (προσημείωση/ υποθήκη επί ακινήτων, ενέχυρο επί κινητών πραγμάτων), είτε το Ταμείο Εγγυοδοτήσεων ΤΕΜΠΜΕ Α.Ε. Τέλος η χώρα μας κατέχει το υψηλότερο κόστος δανεισμού στη Ευρωζώνη σύμφωνα και με στοιχεία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας

5.1.3 Χρηματοδοτική μίσθωση (leasing)

Η χρηματοδοτική μίσθωση (leasing) καθιερώθηκε στην Ελλάδα με το Ν. 1665/1986, ως μία σύγχρονη μέθοδο μεσομακροπρόθεσμης χρηματοδότησης επιχειρήσεων και επαγγελματιών για την απόκτηση παγίων στοιχείων (δηλαδή εξοπλισμού και ακινήτων) για επαγγελματική χρήση. Χρησιμοποιούνται οι όροι της αγγλικής γλώσσας Financial leasing για τη χρηματοδοτική μίσθωση (Crédit-bail στα Γαλλικά) και Rending ή Operating leasing για την παραδοσιακή ή λειτουργική μίσθωση. Το ενδιαφέρον προσελκύει η μορφή της χρηματοδοτικής μίσθωσης, η οποία παρέχει τη δυνατότητα στο χρήστη, μετά την πολυετή εκμίσθωση ενός πράγματος, να αποκτήσει και την ιδιοκτησία του. Κατά τη διαδικασία της παραδοσιακής μίσθωσης

εμφανίζονται ο ιδιοκτήτης του πράγματος (εκμισθωτής) και ο χρήστης του πράγματος (μισθωτής) ο οποίος πληρώνει το μίσθωμα ή ενοίκιο του πράγματος (μίσθιο).

Στη χρηματοδοτική μίσθωση εμφανίζονται ο πάντοτε απαραίτητος χρήστης και η ειδική εταιρεία leasing, ως χρηματοδοτικός μεσάζων, ενώ πίσω από αυτήν ενδέχεται να υπάρχει σειρά εναλλακτικών συνεργασιών. Αυτοί οι τρίτοι συνεργάτες, εγγυώνται την καλή κατασκευή του πράγματος και αναλαμβάνουν την παροχή σειράς υπηρεσιών προς το χρήστη υπό πρόσθετους όρους.

Έναντι της παραδοσιακής μίσθωσης, η χρηματοδοτική μίσθωση διαφέρει ως προς την ελευθερία του ενοικιαστή να επιλέξει το πράγμα, που υποδεικνύει για εξαγορά στην εταιρεία μισθώσεως, από την οποία στη συνέχεια το ενοικιάζει. Η διάρκεια ενοικίασης καλύπτει συνήθως ολόκληρη την οικονομική ζωή του πράγματος, το δε ενοίκιο υπολογίζεται ως τοκοχρεολυτική δόση δανείου, που θα χρειαζόταν για την εξαρχής ιδιοκτησιακή απόκτηση του πράγματος. Έτσι, ο μισθωτής εξασφαλίζει αμέσως τη δυνατότητα χρησιμοποίησης πράγματος της επιλογής του, χωρίς να δεσμεύσει το απαραίτητο κεφάλαιο εξαγοράς, που ίσως και να μην διαθέτει ή να μην είναι δυνατή η εξεύρεσή του, η δε εταιρεία ενοικίασεως τοποθετεί εντόκως τα κεφάλαιά της. Στο ενοικιαστήριο συμβόλαιο προβλέπεται το δικαίωμα επιλογής (Option) για την τελική εξαγορά του πράγματος από τον ενοικιαστή σε γνωστή από την έναρξη του συμβολαίου τιμή, για την παράταση της ενοικίασεως με νέο συμβόλαιο ή για τη μη ανανέωση και επιστροφή του πράγματος.

➤ *Μορφές Leasing*

Τα είδη του leasing που μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι επιχειρήσεις είναι τα εξής:

- **Απλή Χρηματοδοτική Μίσθωση (Direct Leasing)**
- **Μίσθωση με Παροχή Υπηρεσιών (Service Leasing)**
- **Πώληση και Επαναμίσθωση (Sale & Lease-back)**
- **Χρηματοδοτική Μίσθωση με Συνεργασία Προμηθευτών (Vendor Leasing)**

- **Διασυνοριακή Χρηματοδοτική Μίσθωση (Cross-border Leasing)**

➤ **ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ LEASING**

Πλεονεκτήματα:

Η χρήση του leasing παρέχει στον επενδυτή μια σειρά σημαντικών πλεονεκτημάτων, όπου τα κυριότερα είναι τα εξής:

- Το κυριότερο πλεονέκτημα του leasing είναι η εξασφάλιση της χρηματοδότησης του νέου εξοπλισμού/ακινήτου κατά 100%, η άμεση χρησιμοποίηση αυτού του εξοπλισμού/ακινήτου και χωρίς να απαιτείται πάντοτε η ίδια συμμετοχή.
- Τα μισθώματα που καταβάλλονται στην εταιρία leasing για τον εξοπλισμό και το τμήμα των μισθωμάτων που αφορά σε κτίριο θεωρούνται δαπάνες και μειώνουν το φορολογικό εισόδημα.
- Η διαδικασία υπογραφής μίας σύμβασης leasing είναι ταχύτερη και λιγότερο δαπανηρή έναντι της σύμβασης μακροπρόθεσμου δανεισμού. Συνήθως δεν χρειάζονται προσημειώσεις, υποθήκες κ.λπ., ενώ προβλέπονται μειωμένα συμβολαιογραφικά δικαιώματα και απαλλαγή από διάφορα τέλη και φόρους.
- Ο επενδυτής μπορεί να επιτύχει καλύτερους όρους προμήθειας εξοπλισμού ή απόκτησης επαγγελματικού ακινήτου, καθώς η αξία τους εξοφλείται άμεσα τοις μετρητοίς.
- Η διάρκεια της μίσθωσης και το ύψος του μισθώματος ορίζονται σύμφωνα με τις οικονομικές δυνατότητες της επιχείρησης, αφού ληφθούν υπόψη και τυχόν εποχικοί παράγοντες.
- Η πραγματοποίηση επένδυσης σε καινούριο εξοπλισμό μέσω leasing από νέες ή υφιστάμενες επιχειρήσεις μπορεί να

συνδυαστεί με τα οφέλη που προκύπτουν από την υπαγωγή της στον αναπτυξιακό νόμο, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις που ορίζονται από αυτόν.

- Μετά τη λήξη της μισθωτικής περιόδου ο επενδυτής αποκτά την κυριότητα του παγίου έναντι προσυμφωνημένου (συνήθως συμβολικού) τμήματος. Η απόκτηση του ακινήτου είναι απαλλαγμένη από το φόρο μεταβίβασης.
- Ο επενδυτής προστατεύεται από την τεχνολογική απαξίωση του εξοπλισμού του, τον οποίο μπορεί να ανανεώνει χωρίς να δεσμεύει τα διαθέσιμα κεφάλαιά του.
- Βελτιώνεται η εικόνα του ισολογισμού της επιχείρησης και της κεφαλαιακής της διάρθρωσης.
- Η μισθώτρια επιχείρηση, διατηρεί τα κίνητρα των Αναπτυξιακών Νόμων και των Προγραμμάτων της Ε.Ε.
- Για τα τραπεζικά συγκροτήματα το leasing αποτελεί μία τεχνική διεύρυνσης της πελατείας τους και πολλαπλών κερδών, αφού, εκτός των άλλων αποκτούν διαπραγματευτική δύναμη έναντι των προμηθευτών του εξοπλισμού και προσφέρουν πελατεία στις ασφαλιστικές εταιρείες.
- Οι εταιρείες leasing διασφαλίζονται από τον κίνδυνο πτώχευσης του μισθωτή, διότι διατηρούν την ιδιοκτησία του εξοπλισμού και επιπλέον απολαμβάνουν σοβαρά φορολογικά κίνητρα (αποσβέσεις, σύσταση αφορολογήτου αποθεματικού).

Μειονεκτήματα:

Η χρήση, όμως, του leasing περιέχει και ορισμένα μειονεκτήματα, όπως:

- Το φαινομενικό κόστος του leasing είναι υψηλότερο από το επιτόκιο τραπεζικού δανεισμού. Η βαθύτερη διερεύνηση των φοροαπαλλαγών μετριάζει την πρώτη εντύπωση, συνήθως, μάλιστα, δημιουργεί πλεονεκτική κατάσταση.
- Διαφεύγει η ωφέλεια από τη φοροαπαλλαγή των αποσβέσεων στην περίπτωση του ιδιόκτητου εξοπλισμού, ωφέλεια που συμψηφίζεται μέχρις ενός βαθμού από την πλήρη φοροαπαλλαγή των μισθωμάτων.
- Παρά τη θετική σχέση ιδίων προς ξένα κεφάλαια, μπορεί να εκδηλωθεί δισταγμός των τραπεζών για χρηματοδότηση μίας επιχείρησης, όταν ο εξοπλισμός της τελευταίας στηρίζεται στη μέθοδο του leasing.
- Ο μισθωτής αναλαμβάνει όλους τους κινδύνους από τυχαία περιστατικά ή ανωτέρα βία έναντι του εκμισθωτή και διατρέχει τον κίνδυνο της έκτακτης καταγγελίας της σύμβασης αν αθετήσει κάποιον όρο της για σημαντικό διάστημα. Στην περίπτωση αυτή, ο εκμισθωτής μπορεί να του αφαιρέσει τον εξοπλισμό και να απαιτήσει την άμεση πληρωμή όλων των μισθωμάτων μέχρι τη λήξη της σύμβασης.
- Ο μισθωτής υπόκειται στους ελέγχους του εκμισθωτή για τη διαπίστωση της καλής λειτουργικής κατάστασης του εξοπλισμού.

Σε γενικές γραμμές όμως μπορεί να υποστηριχθεί ότι τα πλεονεκτήματα της χρηματοδοτικής μίσθωσης αντισταθμίζουν τα μειονεκτήματα για μια επιχείρηση.

Συνεπώς, το Leasing αποτελεί εναλλακτική και συμπληρωματική μορφή χρηματοδότησης και καλύπτει χρηματοδοτικές ανάγκες εκεί που δεν μπορεί να καλύψει ο παραδοσιακός δανεισμός.

Στην Ελλάδα παρατηρείται ανάπτυξη της χρηματοδοτικής μίσθωσης με βάση των αριθμό των εταιρειών που υπάρχουν, παρά την υφιστάμενη περιορισμένη ζήτηση για νέες επενδύσεις και τον έντονο ανταγωνισμό μεταξύ τους. Λόγω της ανάγκης υψηλού ποσού κεφαλαίων οι εταιρίες Leasing είναι κυρίως θυγατρικές Τραπεζών.

5.1.4 Κεφάλαια επιχειρηματικών συμμετοχών (venture capitals):

➤ ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥ VENTURE CAPITAL

Η απευθείας επένδυση κεφαλαίων με τη συμμετοχή στο κεφάλαιο εταιρειών που δεν έχουν εισαχθεί στο Χρηματιστήριο αποτελεί ένα νέο θεσμό, ο οποίος υλοποιείται μέσω των εταιρειών παροχής επιχειρηματικού κεφαλαίου (Venture Capital).

Η παροχή επιχειρηματικού κεφαλαίου υψηλού κινδύνου (Venture Capital) είναι ένας τρόπος χρηματοδότησης με ίδια κεφάλαια επιχειρήσεων ή επενδυτικών σχεδίων υψηλού δυναμικού αποδόσεως και συνεπώς υψηλού βαθμού κινδύνου. Το Venture Capital συνδέει τρεις παράγοντες:

i) το επενδυτικό κοινό, ii) τον διαχειριστή του Επιχειρηματικού Κεφαλαίου Υψηλού Κινδύνου και iii) τις επιχειρήσεις που υλοποιούν τα επενδυτικά σχέδια με την προοπτική της υψηλής αποδοτικότητας.

Κινητήρια δύναμη στην τριμερή συνεργασία είναι τα υψηλά κέρδη που αναμένεται να επιτευχθούν κατά την πώληση της συμμετοχής που απέκτησαν οι διαχειριστές των Επιχειρηματικών Κεφαλαίων Υψηλού Κινδύνου στις νέες επιχειρήσεις υψηλών προσδοκιών, όταν οι προσδοκίες αυτές αρχίσουν να αποδίδουν.

Αν δεν επαληθευτούν οι προβλέψεις, το εγχείρημα θεωρείται αποτυχημένο και είναι δυνατή η απώλεια κεφαλαίων, για το λόγο αυτό, οι διαχειριστές των Επιχειρηματικών Κεφαλαίων Υψηλού Κινδύνου προκειμένου να συμψηφίσουν τους κινδύνους διαμοιράζουν τα κεφάλαιά τους μεταξύ πολλών επιχειρήσεων.

Η προαναφερόμενη συνεργασία για να ωριμάσει απαιτεί γύρω στα δέκα έτη, δηλαδή πρόκειται για μακροπρόθεσμη διαδικασία.

Στις ΗΠΑ, όπου η τεχνική έχει προοδεύσει σημαντικά, επιτυγχάνεται η ωριμότητα (δηλαδή η πώληση των μετοχών στη νέα εταιρεία) εντός

μιας πενταετίας.

Η διαφορά μεταξύ του Venture Capital και της συνήθους χρηματοδότησης επιχειρήσεων εντοπίζεται στην αναζήτηση του υψηλού κινδύνου, κάτι που κατά κανόνα αποκλείεται στη συνήθη χρηματοδότηση και στην ενεργό δέσμευση του διαχειριστή κατά την υλοποίηση του επικίνδυνου επενδυτικού σχεδίου με την παροχή πρόσθετων υπηρεσιών.

Η παροχή Επιχειρηματικού Κεφαλαίου Υψηλού Κινδύνου έχει τρία χαρακτηριστικά στοιχεία:

- Τη συνεισφορά ιδίων κεφαλαίων
- Τη μακροπρόθεσμη τοποθέτηση και
- Την ενεργό ανάμιξη στη διαχείριση του επενδυτικού σχεδίου

➤ ΣΕ ΠΟΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΑΠΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΤΟ VENTURE CAPITAL

Ανταποκρίνεται στις ανάγκες δυναμικών εταιρειών που αναπτύσσονται με γρήγορους ρυθμούς και χρειάζονται κεφάλαια για να χρηματοδοτήσουν την ανάπτυξή τους, διατηρώντας όμως υγιή πάντα κεφαλαιακή διάρθρωση.

Συναντάται συχνά και στην περίπτωση μεταβίβασης της ιδιοκτησίας της επιχείρησης, είτε σε μετόχους μειοψηφίας είτε σε στελέχη της διοίκησης (management buy-outs), προσφέροντας την απαιτούμενη χρηματοδότηση για την επίτευξη των επιχειρηματικών στόχων.

Η χρηματοδότηση μέσω venture capital επιτυγχάνεται είτε μέσω της συμμετοχής στο μετοχικό κεφάλαιο των εταιρειών με αύξηση ή σπανιότερα με εξαγορά τμήματος αυτού είτε με διάφορα άλλα ευέλικτα σχήματα, όπως η έκδοση νέας σειράς προνομιούχων μετοχών ή μετατρέψιμου ομολογιακού δανείου, επιτρέπει δε σχεδόν πάντοτε στον κύριο μέτοχο να διατηρήσει τον έλεγχο της εταιρείας του.

Η κεφαλαιακή ενίσχυση μιας εταιρείας είναι δυνατή τόσο σε αρχικό στάδιο (seed ή start-up capital) όσο και σε μεταγενέστερο (development capital). Είναι εύλογο ότι το όφελος που προσδοκά ο επενδυτής venture capital είναι υψηλό, πράγμα που δικαιολογεί τον αυξημένο κίνδυνο που αναλαμβάνει για την επένδυσή του.

Ο θεσμός του venture capital έχει οδηγήσει σε εντυπωσιακή ανάπτυξη τις περισσότερες επιχειρήσεις που τον αξιοποίησαν. Οι εταιρείες παροχής επιχειρηματικού κεφαλαίου συνήθως ρευστοποιούν τη συμμετοχή τους μετά την είσοδο στο Χρηματιστήριο των επιχειρήσεων στις οποίες επένδυσαν ή ακόμη κατά την πώληση της πλειοψηφίας του μετοχικού κεφαλαίου των εταιριών αυτών.

➤ ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΟΥ VENTURE CAPITAL

Ο θεσμός του επιχειρηματικού κεφαλαίου (venture capital) είναι μια μορφή χρηματοδότησης που πρωτοεμφανίστηκε στις ΗΠΑ μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο το 1946.

Η ανάπτυξη ήταν αργή μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1970, οπότε δόθηκε ώθηση με τις επενδύσεις στους τομείς ηλεκτρονικής και βιοτεχνολογίας και σε μια δεκαετία (1987) το σύνολο των Επιχειρηματικών Κεφαλαίων Υψηλού Κινδύνου πλησίασε στα 30 δισ. δολ., σημειώνοντας υπερδεκαπλάσια αύξηση.

Στη Ευρώπη η δραστηριότητα τέθηκε υπό την αιγίδα της ΕΟΚ με την ίδρυση το 1983 του Ευρωπαϊκού Συνδέσμου European Venture Capital Association (EVCA). Ένα υποδειγματικό σχέδιο τέθηκε σε εφαρμογή το 1984 για να γίνει η αναγνώριση των προβλημάτων και στη συνέχεια προωθήθηκαν διάφορα σχέδια πολυεθνικής συνεργασίας.

Η πρωτοβουλία ακολουθήθηκε σε ικανοποιητικό βαθμό και στο τέλος του 1987 είχαν δεσμευθεί περί τα 13 δισ ECU, όπου πλέον του μισού (7,1 δισ ECU) αντιστοιχούσε στη συμβολή του Ενωμένου Βασιλείου, το 1/7 περίπου (1,94 δισ ECU) αντιστοιχούσε στο μερίδιο της Γαλλίας και ακολουθούσαν Βέλγιο, Ολλανδία, Γερμανία, Ιταλία κλπ.

Ο θεσμός αναπτύσσεται με ταχείς ρυθμούς παγκοσμίως, ενώ παρατηρείται παράλληλα ότι οι εταιρίες που τον χρησιμοποιούν επιτυγχάνουν θεαματικότερα αποτελέσματα από τους ανταγωνιστές τους.

Στην Ελλάδα το Venture Capital, συναντάται για πρώτη φορά στις αρχές της δεκαετίας του 1990. Δεν έχουν σημειωθεί ακόμη σημαντικά βήματα, ίσως λόγω της σχετικά πρόσφατης νομοθετικής ρύθμισης του θεσμού.

Παρόλα αυτά, την τελευταία πενταετία έχει αρχίσει μία έντονη

κινητικότητα γύρω από το θεσμό του Venture Capital, με τη διεξαγωγή σχετικών διεθνών Forum και θεωρείται βέβαιο ότι θα αποτελέσει προσεχώς μια σύγχρονη μέθοδο στήριξης ελληνικών δυναμικών μικρομεσαίων επιχειρήσεων, στην αναπτυξιακή προσπάθειά τους.

Τέλος, η συμμετοχή μιας εταιρείας επιχειρηματικών κεφαλαίων προσδίδει κύρος σε μια επιχείρηση και διευκολύνει την πρόσβαση σε παραδοσιακές μορφές χρηματοδότησης. Κάθε εταιρεία VC έχει τα δικά της κριτήρια επένδυσης, βάσει των οποίων καθορίζει τη συμπεριφορά της προς τους επιχειρηματίες.

Αυτά μπορεί να είναι:

- 1) Χρηματοδότηση σε διαφορετικά στάδια ανάπτυξης μιας επιχείρησης**
- 2) Χρηματοδότηση συγκεκριμένων κλάδων,**
- 3) Χρηματοδότηση με συγκεκριμένα ποσά επένδυσης,**
- 4) Χρηματοδότηση επιχειρήσεων σε συγκεκριμένο γεωγραφικό χώρο,**
- 5) Χρησιμοποίηση συγκεκριμένου τύπου χρηματοδότησης,**
- 6) Διαφορετικές προσδοκίες απόδοσης ή ρευστοποίησης,**
- 7) Ενεργός συμμετοχή στη διοίκηση της εταιρείας ή όχι.**

Ο επιχειρηματίας πρέπει να γνωρίζει τη στρατηγική της εταιρείας VC, προκειμένου να μπορέσει να επιλέξει αυτή με την οποία μπορεί να συνεργαστεί πιο αποτελεσματικά.

5.1.5 Θερμοκοιτίδες (incubators):

Οι εταιρείες αυτές παρέχουν σε νεοϊδρυόμενες και με προοπτικές ταχείας ανάπτυξης επιχειρήσεις χρηματοδότηση (σε μικρότερο βαθμό από τις εταιρείες Venture Capital), χώρους και εξοπλισμό (κτιριακές εγκαταστάσεις, έπιπλα, ηλεκτρονικούς υπολογιστές κ.λπ.), υπηρεσίες γραμματειακής υποστήριξης, συμβουλευτικές υπηρεσίες, δίκτυο επαφών με πελάτες και προμηθευτές κ.λπ.

Πιο συγκεκριμένα η στήριξη που προσφέρουν οι «Θερμοκοιτίδες Επιχειρηματικότητας» συνίσταται στα ακόλουθα:

(α) χορήγηση υποτροφιών ολιγόμηνης διάρκειας, έτσι ώστε οι νέοι που επιθυμούν να «επιχειρήσουν» να μπορούν απερίσπαστοι να επικεντρωθούν στα επιχειρηματικά τους σχέδια.

(β) παροχή δυνατότητας να εργάζονται μέσα σε εξειδικευμένους Χώρους Συνεργασίας (κατά το πρότυπο των διεθνώς ονομαζόμενων co-working spaces) κατά τα πλέον σύγχρονα διεθνή πρότυπα. Βασικός σκοπός είναι οι Χώροι Συνεργασίας να λειτουργήσουν ως εκκολαπτήρια για τους νέους δυνητικούς επιχειρηματίες καθώς στους χώρους αυτούς δημιουργούνται ευνοϊκές συνθήκες για την ανάπτυξη συνεργασιών και την επεξεργασία ιδεών και σχεδίων

(γ) παροχή δυνατότητας να έρθουν σε επαφή με καθοδηγητές (μέντορες) και διοργάνωση ενημερωτικών σεμιναρίων και ημερίδων συνεργασίας, με τη συνδρομή ενός δικτύου συμβούλων-καθοδηγητών, οι οποίοι θα υποστηρίξουν το πρόγραμμα παρέχοντας συμβουλευτικές υπηρεσίες, καθοδηγώντας και εκπαιδεύοντας τους νέους και ενδεχομένως υποστηρίζοντας την επαφή τους με δυνητικούς επενδυτές.

Σε αντάλλαγμα οι εταιρείες Incubators παίρνουν ένα ποσοστό του μετοχικού κεφαλαίου ή πληρωμές από την νεοϊδρυόμενη εταιρεία ή γίνεται κάποιος μικτός διακανονισμός

Ο ρόλος των εταιρειών Incubators είναι να συμβάλουν στην ίδρυση και την πρώτη ανάπτυξη μιας νέας εταιρείας ώστε να μπορέσει αυτή στη συνέχεια να διεκδικήσει, με σωστή υποδομή και επαγγελματική προετοιμασία, μεγαλύτερα κεφάλαια (μέσω τραπεζικού δανεισμού ή εταιρειών Venture Capital) για την πρώτη της ευμεγέθη επένδυση που θα της επιτρέψει να αναπτυχθεί περαιτέρω και να επιβληθεί στην αγορά. Η χρονική διάρκεια της επένδυσης του Incubator κυμαίνεται συνήθως μεταξύ 6 και 18 μηνών.

Στην Ελλάδα έχουν ιδρυθεί πρόσφατα οι πρώτες εταιρείες αυτού του τύπου, στις οποίες μπορούν να απευθύνονται οι νέοι επιχειρηματίες που ξεκινούν μια επιχειρηματική προσπάθεια.

Ενδεικτικά υπάρχουν οι παρακάτω Θερμοκοιτίδες Επιχειρηματικότητας:

- Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς
- Θερμοκοιτίδα Νεοφυών Επιχειρήσεων Θ.Ε.Α. του ΕΒΕΑ
- Ελληνική Ένωση Νεοφυών Επιχειρήσεων
- Θερμοκοιτίδες Επιχειρήσεων για το Δήμο Αθηναίων
- Athens Impact Hub Προώθηση της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας

- AHEAD Alba Hub for Enterprise and Development
- Orange Grove
- Θέρμη ΑΕ
- Πρόγραμμα Egg (Enter- Grow-Go) της Eurobank
- Πρόγραμμα Aephoria
- Θερμοκοιτίδα IQbility
- Startup Series Metavallon
- Cosmote start up
- Incubation for Growth-i4G
- Industry Disruptions GAmE Changes ID-GC
- ekinisiLAB του ΣΕΒ

5.1.6 Επιχειρηματικοί άγγελοι (business angels)

Οι **επιχειρηματικοί άγγελοι (άτυπα κεφάλαια επιχειρηματικών συμμετοχών)** μπορούν να παίξουν σημαντικό ρόλο στην παροχή κεφαλαίων αρχικών σταδίων στις ΜΜΕ. Παρέχουν επίσης συμβουλευτικές υπηρεσίες και καθοδήγηση (τυπικά και άτυπα) συμβάλλοντας έτσι σημαντικά στην ανάπτυξη των ΜΜΕ.

Επιχειρηματικοί άγγελοι χαρακτηρίζονται οι ιδιώτες επενδυτές (ένας ή και περισσότεροι του ενός ανά επένδυση), οι οποίοι αποφασίζουν να επενδύσουν απευθείας σε νέες και αναπτυσσόμενες επιχειρήσεις και μικρομεσαίες επιχειρήσεις γενικότερα που δεν έχουν τη δυνατότητα πρόσβασης σε οργανωμένες αγορές κεφαλαίου (μία εκ των οποίων είναι η χρηματιστηριακή αγορά). Οι επιχειρηματικοί άγγελοι ή ανεπίσημοι επενδυτές κατά κύριο λόγο τοποθετούν κεφάλαια με αντάλλαγμα τη συμμετοχή τους στο μετοχικό κεφάλαιο της επιχείρησης, αλλά μπορούν να παρέχουν και οποιαδήποτε άλλη μορφή μακροπρόθεσμης χρηματοδότησης. Κι αυτό γιατί, προκειμένου να αποδώσει καρπούς η επένδυση που έχουν πραγματοποιήσει σε μια επιχείρηση, συνήθως την υποστηρίζουν και σε συμβουλευτική βάση, μέσω της επιχειρηματικής εμπειρίας που διαθέτουν, της επαφής τους με το γνωστικό αντικείμενο της επιχείρησης και του δικτύου επαφών τους. Όταν η επιχείρηση αναπτυχθεί αρκετά (συνήθως μετά από 1 έως 2 χρόνια), ο ανεπίσημος επενδυτής αποχωρεί, εξαργυρώνοντας τη

συμμετοχή του με την πώληση του μεριδίου του σε άλλον επενδυτή (ιδιώτη ή εταιρεία) ή στην ίδια την επιχείρηση.

Σύμφωνα με το EBAN (European Business Angels Network), το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Επιχειρηματικών Αγγέλων, τα πλεονεκτήματα της συνεργασίας μιας επιχείρησης με έναν επιχειρηματικό άγγελο είναι τα εξής:

- Οι περισσότεροι επιχειρηματικοί άγγελοι είναι έμπειροι και μπορούν να συνεισφέρουν στη διοίκηση της επιχείρησης με τις συμβουλές που θα παρέχουν.
- Προσφέρουν μακροχρόνια χρηματοδότηση με χαμηλό ρίσκο, χωρίς ξαφνικές απαιτήσεις για εξοφλήσεις ή καταβολή τόκων.
- Αντίθετα από τις τράπεζες και τους μεγάλους χρηματοδοτικούς οργανισμούς, οι επιχειρηματικοί άγγελοι συνυπολογίζουν και τις μη οικονομικές απολαβές, όπως η ικανοποίηση της παροχής υποστήριξης προς νέες επιχειρήσεις. Επίσης, συχνά αποδεικνύονται ότι είναι η μόνη πηγή χρηματοδότησης για νέες επιχειρήσεις.

Από την άλλη, τα μειονεκτήματα μιας τέτοιας συνεργασίας είναι τα εξής:

- Οι στενές επαγγελματικές σχέσεις είναι ζωτικής σημασίας για την επιτυχία της συνεργασίας, και ως εκ τούτου μπορεί κάποιες φορές να δημιουργήσουν προβλήματα.
- Οι επιχειρηματικοί άγγελοι καθορίζουν το χρονικό διάστημα που απαιτούν οικονομικές απολαβές, ενώ πολλοί μπορεί να απαιτήσουν μισθό.
- Ο διακανονισμός θα πρέπει να είναι ξεκάθαρος από την αρχή της συνεργασίας ώστε οι χρηματικές πληρωμές να προϋπολογίζονται και η προσωπική εμπλοκή του επιχειρηματικού αγγέλου στην επιχείρηση να μην αποτελέσει έκπληξη για τον επιχειρηματία.
- Τέλος, οι περισσότεροι επιχειρηματικοί άγγελοι επιθυμούν να έχουν συμμετοχή στο διοικητικό συμβούλιο της επιχείρησης και να λαμβάνουν μέρος στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και δράσεων.

Στην Ελλάδα η χρηματοδότηση με τον τρόπο αυτόν δεν είναι ούτε θεσμοθετημένη ούτε ιδιαίτερα διαδεδομένη όπως είναι διεθνώς και περιορίζεται συνήθως στην χρηματοδότηση από συγγενικά πρόσωπα. Η

μόνη προσπάθεια ίδρυσης ενός δικτύου επιχειρηματικών αγγέλων έγινε το 2003 όταν ξεκίνησε τις δραστηριότητες της η Mentoring A.E., η πρώτη ελληνική εταιρεία που στοχεύει κυρίως στη διάδοση του θεσμού του επιχειρηματικού αγγέλου, και στην προσέλκυση και κινητοποίηση θεσμικών φορέων να δημιουργήσουν αντίστοιχα δίκτυα. Ωστόσο τα επόμενα χρόνια αναμένεται να επεκταθεί και στην Ελλάδα η χρηματοδότηση από ιδιώτες επενδυτές.

Πρόσφατα, ο ΕΟΜΜΕΧ σε συνεργασία με το ΚΕΤΑ-ΑΤΤΙΚΗΣ δημιούργησαν μία βάση επιχειρηματικών αγγέλων στην οποία μπορεί να απευθυνθεί όποιος ενδιαφέρεται για συνεργασία και χρηματοδότηση.

5.1.7 Τεχνοβλαστοί (spin-offs):

Οι τεχνοβλαστοί είναι νέες επιχειρήσεις, που έχουν ως αντικείμενο την εκμετάλλευση της γνώσης που παράγεται σε ερευνητικά εργαστήρια, από άτομα υψηλής επιστημονικής και τεχνικής κατάρτισης ή/και από ερευνητικούς και εκπαιδευτικούς οργανισμούς, με τη συνδρομή ιδιωτικών κεφαλαίων και χρηματοδοτικών οργανισμών.

Με την ίδρυση **τεχνοβλαστών** επιδιώκεται η εμπορική αξιοποίηση υπαρχόντων ερευνητικών αποτελεσμάτων, η εντατικοποίηση της έρευνας και των παρεμφερών δραστηριοτήτων (μεταφορά τεχνολογίας, διάδοση, ενημέρωση, κ.λπ.) στο εσωτερικό των επιχειρήσεων ή στη διεπιφάνεια των επιχειρήσεων - δημόσιων ερευνητικών φορέων, η επέκταση των συνεργασιών με επιχειρηματικούς και ερευνητικούς οργανισμούς στο εξωτερικό και η ένταξη σε διεθνή μόνιμα ή ειδικά δίκτυα συνεργασίας, η υποστήριξη του παραγωγικού τομέα από τους δημόσιους ερευνητικούς και τεχνολογικούς φορείς μέσω της παροχής υπηρεσιών και τεχνολογίας, καθώς και η χρηματοδότηση συνεργασιών μεταξύ παραγωγικών και ερευνητικών φορέων, με στόχο την παραγωγή καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών.

Οι δικαιούχοι χρηματοδότησης για την ίδρυση **τεχνοβλαστού** είναι

- α) φυσικά και νομικά πρόσωπα που διαθέτουν τεχνογνωσία για παραγωγή νέων προϊόντων ή/και παροχή υπηρεσιών έντασης γνώσης,
- β) φορείς παραγωγής γνώσης,
- γ) επιχειρήσεις που έχουν ιδρύσει οι ανωτέρω με ή χωρίς τη συνδρομή τρίτων,
- δ) εταιρείες επιστημονικών και τεχνολογικών πάρκων,
- ε) εταιρείες συμμετοχών επιχειρηματικού κεφαλαίου και άλλοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί.

5.1.8 Δίκτυα ή συσπειρώσεις επιχειρήσεων (clusters)

Τα δίκτυα ή οι συσπειρώσεις επιχειρήσεων αποτελούν γεωγραφικές συγκεντρώσεις επιχειρήσεων και άλλων οργανισμών από συγκεκριμένους κλάδους, συνδεδεμένων σε αλυσίδα προστιθέμενης αξίας.

Τα **clusters** περιλαμβάνουν δεσμούς με προμηθευτές (υλικών, εξοπλισμού, υπηρεσιών και ειδικών υποδομών), δίκτυα διανομής και πελάτες, κατασκευαστές συμπληρωματικών προϊόντων και κυβερνητικούς και λοιπούς οργανισμούς (π.χ. πανεπιστήμια, ιδρύματα, εκπαιδευτικά κέντρα, εμπορικές ενώσεις, οργανισμούς τυποποίησης). Μπορεί να έχουν οριζόντια και (κατά προτίμηση) κάθετη διακλάδωση, με επιθυμητές διακλαδικές συνδέσεις, όπου οι επιχειρήσεις συνεργάζονται και ανταγωνίζονται σε διεθνείς αγορές. Η συνύπαρξή τους αποτελεί την κρίσιμη εκείνη μάζα που δημιουργεί συνέργιες και εξωτερικές οικονομίες, γι' αυτό, εκτός από το ιδιωτικό όφελος των δικτυωμένων επιχειρήσεων, προκύπτει και κοινωνικό όφελος.

Οι επιχειρήσεις θεωρούν τη γειτνίαση με προμηθευτές, πελάτες, υπηρεσίες και ανταγωνιστές ως σημαντικό πλεονέκτημα. Η γειτνίασή τους επιτρέπει ευκολότερες και φθηνότερες δοσοληψίες, ταχεία και αποδοτική επίλυση προβλημάτων, ενώ τους παρέχει και τη δυνατότητα να ενημερώνονται έγκαιρα και πιο άμεσα για νέες και καινοτομικές τεχνολογίες και πρακτικές.

Στα **clusters** υπάρχουν τέσσερις τύποι συνεργασίας επιχειρήσεων:

1) **Non-Business Oriented Networks** (επιχειρήσεις που συναντώνται σε τακτά χρονικά διαστήματα μέσα σε ένα υφιστάμενο οργανισμό, όπως επιμελητήριο ή επαγγελματική ένωση, ή μέσα σε έναν φορέα που έχει ιδρυθεί γι' αυτόν τον σκοπό, με στόχο την ανταλλαγή ιδεών, πληροφοριών και τεχνογνωσίας, καθώς και τη διατύπωση αιτημάτων προς δημόσιους οργανισμούς, για θέματα όπως εκπαίδευση, τεχνική βοήθεια, υποδομές κ.λπ.),

2) **Business Clubs** (ομοειδείς κυρίως επιχειρήσεις που έχουν αποφασίσει την από κοινού υλοποίηση κάποιας δραστηριότητας, χωρίς να φιλοδοξούν υποχρεωτικά να ενώσουν όλες τις επιχειρήσεις του κλάδου στο τοπικό δίκτυο),

3) **Project Clusters** (επιχειρήσεις που έχουν αποφασίσει τη συνεργασία για την παραγωγή ενός νέου προϊόντος ή καινοτομικής υπηρεσίας, τα οποία καμία από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις δεν έχει τις προ-υποθέσεις ή τη βούληση να υλοποιήσει από μόνη της, καθώς το έργο προϋποθέτει πολλαπλότητα ειδικοτήτων),

4) **Industrial Districts** (ανάπτυξη κάθε είδους συνεργασίας και αξιοποίηση όλων των μηχανισμών, με αποτέλεσμα την εντυπωσιακή βελτίωση της ανταγωνιστικότητας επιχειρήσεων με γεωγραφική γειτνίαση).

Δίκτυα των τύπων 2 και 3 μπορούν να διαμορφωθούν και εξελιχθούν μέσα από δίκτυα των τύπων 1 και 4.

5.1.9 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ FACTORING

Η πρακτορεία των επιχειρηματικών απαιτήσεων (γνωστή με τον αγγλοσαξονικό όρο Factoring), είναι μία τεχνική συναλλαγών, κατά την οποία ο προμηθευτής ή εκχωρητής μεταβιβάζει ορισμένα δικαιώματά του στον πράκτορα (Factor) επί αμοιβή και ο πράκτορας αναλαμβάνει να εξοφλήσει στον προμηθευτή τα δικαιώματά του κατά την κανονική λήξη ή να τα προεξοφλήσει, οπότε διενεργεί μια πιστωτική πράξη. Η τεχνική συστηματοποιήθηκε κυρίως μετά το 1960, στα πλαίσια των προσπαθειών των Κυβερνήσεων για ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου με την παροχή κινήτρων διασφάλισης έναντι των αλλοδαπών

πελατών.

Είναι ευνόητο πως η δραστηριότητα αυτή πρέπει να στηρίζεται σε οικονομικά ισχυρούς φορείς με πολυεθνική δικτύωση για τη διεκπεραίωση των πολύπλοκων και συχνά υψηλού κινδύνου καθηκόντων που αναλαμβάνουν.

Η τεχνική αυτή διευκολύνει κυρίως τις μικρές και νέες επιχειρήσεις, που δεν έχουν την απαιτούμενη υποδομή για τις διεθνείς συναλλαγές. Τα πλεονεκτήματα του Factoring για τις επιχειρήσεις πηγάζουν από το εύρος των καλυπτόμενων υπηρεσιών από τη σύμβαση μεταξύ προμηθευτή και πράκτορα και είναι η κάλυψη του κινδύνου των πωλήσεων επί πιστώσει, η πληροφόρηση για τη φερεγγυότητα επιχειρήσεων, η διαχειριστική εξυπηρέτηση των εισπρακτέων απαιτήσεων κ.α.

Το Factoring δεν έχει αναπτυχθεί στο εσωτερικό της Ελλάδας όσο έχει διαδοθεί η εφαρμογή του στις άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για τις ελληνικές εξαγωγές καθιερώθηκε με τις ΠΔ/ΤΕ 959/10.3.1987 και 1117/30.7.1987. Τρία χρόνια αργότερα δημοσιεύθηκε ο ειδικός νόμος 1905/1990 και έτσι ο θεσμός απέκτησε το ρυθμιστικό πλαίσιο για την εσωτερική και εξωτερική αγορά.

Κατά την ΠΔ/ΤΕ 959/10-3-1987 «Επιτρέπεται στις εμπορικές τράπεζες ή σε θυγατρικές ανώνυμες εταιρείες τους, που θα συσταθούν αποκλειστικά για το σκοπό αυτό, να διενεργούν πράξεις αναδόχου εισπράξεως εμπορευματικών απαιτήσεων, ελληνικών εξαγωγικών επιχειρήσεων».

Οι τράπεζες αναλαμβάνουν την υποχρέωση να εξοφλήσουν το σύνολο των εξαγωγών που διενεργούνται με τη μεσολάβησή τους και δύνανται να προκαταβάλλουν μέρος της αξίας των εξαγωγών κατά το χρόνο πραγματοποιήσεώς τους.

Έναντι των παρεχόμενων υπηρεσιών τους οι Τράπεζες εισπράττουν κατά τη στιγμή της εξοφλήσεως του εξαγωγέα προμήθεια σε euro επί της αξίας FOB του εξαγομένου προϊόντος.

Η ΠΔ/ΤΕ 1117/30.7.1987 επεκτείνει τις αρμοδιότητες των τραπεζών πέραν εκείνων της ΠΔ/ΤΕ 959/1987, επιτρέποντας την προσφορά και άλλων συναφών υπηρεσιών στα πλαίσια των θεσμών factoring/forfeiting.

➤ **ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΟΥ FACTORING**

Το factoring αποτελεί δέσμη χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, οι οποίες καλύπτουν ανάγκες επιχειρήσεων που πωλούν προϊόντα ή παρέχουν υπηρεσίες με βραχυπρόθεσμη πίστωση σε πελάτες με επαναληπτική/αγοραστική συμπεριφορά και διακρίνεται σε:

I. Εγχώριο Factoring

II. Εξαγωγικό Factoring και

III. Εισαγωγικό Factoring

Το εγχώριο Factoring καλύπτει ανάγκες της επιχείρησης στην εγχώρια αγορά, ενώ το Εξαγωγικό Factoring και το Εισαγωγικό Factoring καλύπτουν ανάγκες της στη διεθνή αγορά.

I. ΕΓΧΩΡΙΟ FACTORING

Η δέσμη των παρεχόμενων υπηρεσιών είναι η εξής:

- Χρηματοδότηση της επιχείρησης.
- Εάν η επιχείρηση επιθυμεί τη μετατροπή των εισπρακτέων τιμολογίων της σε μετρητά για να αποκτήσει ρευστότητα, η εταιρεία factoring χορηγεί προκαταβολή της τάξης του 80%-85% της αξίας τους.
- Αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας των πελατών.
Η εταιρεία factoring αξιολογεί την πιστοληπτική ικανότητα των πελατών της επιχείρησης, τόσο αυτών που έχουν ενταχθεί στο πελατολόγιό της κατά την έναρξη της συνεργασίας όσο και των προσελκυόμενων μεταγενέστερα.
- Διαχείριση, Λογιστική Παρακολούθηση και Είσπραξη των τιμολογίων.

II. ΕΞΑΓΩΓΙΚΟ FACTORING

Το εξαγωγικό factoring παρέχει στην εξαγωγική επιχείρηση αντίστοιχες

υπηρεσίες με το εγχώριο factoring. Η εκχώρηση όμως στην εταιρεία factoring των απαιτήσεων της επιχείρησης έναντι των αγοραστών-εισαγωγέων γίνεται κατά κανόνα χωρίς δικαίωμα επιστροφής στην επιχείρηση των ανείσπρακτων τιμολογίων και επομένως η εταιρεία factoring αναλαμβάνει τον πιστωτικό κίνδυνο.

III. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ FACTORING

Η εισαγωγική επιχείρηση απαλλάσσεται από τις παραδοσιακές διαδικασίες των εισαγωγών και αγοράζει προθεσμιακά με ανοικτό λογαριασμό, γεγονός που της επιτρέπει να βελτιώνει την αγοραστική δύναμή της, τους όρους αγορών και την ανταγωνιστικότητά της.

- **ΠΟΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΕΝΔΕΙΚΝΥΤΑΙ ΝΑ ΚΑΝΟΥΝ ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ FACTORING**

Οι επιχειρήσεις που ενδείκνυται να κάνουν χρήση των υπηρεσιών factoring έχουν τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- Παρουσιάζουν αναπτυσσόμενη και κερδοφόρα δραστηριότητα.
- Πραγματοποιούν πωλήσεις με βραχυπρόθεσμη πίστωση.
- Έχουν ευρύ αριθμό πελατών με επαναληπτική και καλή αγοραστική συμπεριφορά.
- Εκδίδουν τιμολόγια με σημαντική μέση αξία.

- **ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ FACTORING**

Πλεονεκτήματα:

- Με την ανάθεση των εισπράξεων στον πράκτορα η επιχείρηση απαλλάσσεται από τον κίνδυνο της αφερεγγυότητας των πελατών

της και περιορίζει τις προβλέψεις για επισφαλείς πελάτες.

- Η λογιστική της απλοποιείται σημαντικά και η διαχείριση διευκολύνεται, χάρη και στις συμβουλές του πράκτορα.
- Η προείσπραξη των ποσών εξασφαλίζει πόρους, απαλλάσσει από τόκους δανείων και ισχυροποιεί τη διαπραγματευτική δύναμη έναντι των προμηθευτών πρώτων υλών κλπ.
- Ολόκληρη, γενικά, η χρηματοοικονομική σύνθεση της επιχείρησης τροποποιείται και η επίπτωση αυτή είναι εμφανής στον ισολογισμό.

Μειονεκτήματα:

- Το σοβαρότερο μειονέκτημα είναι το υψηλό κόστος που έχει το Factoring, το οποίο εξαρτάται βεβαίως από το εύρος των παρεχόμενων υπηρεσιών.
- Επί πλέον, ο επιχειρηματίας περιορίζει τις άμεσες επαφές με τους πελάτες, ενώ ενδέχεται να προσκρούσει και σε επιλεκτική πολιτική φερέγγυων πελατών από την πλευρά του πράκτορα.

• ΩΦΕΛΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ FACTORING

Οι ωφέλειες για την επιχείρηση είναι πολλαπλές και ιδιαίτερα σημαντικές για την παραγωγική και αποδοτική ανάπτυξή της. Κυριότερες θεωρούνται οι εξής:

- Η αξιολόγηση από την εταιρεία factoring της πιστοληπτικής ικανότητας των υφιστάμενων και νέων αγοραστών εξυγιάνει το πελατολόγιο της επιχείρησης και δημιουργεί συνθήκες καλής

εισπραξιμότητας των σχετικών τιμολογίων. Έτσι, η επιχείρηση αναπροσαρμόζει έγκαιρα την πιστωτική της πολιτική και συγκεντρώνεται απερίσπαστη στην ανάπτυξη των εργασιών της.

- Η ανάληψη από την εταιρεία factoring της είσπραξης των τιμολογίων βελτιώνει τη συμπεριφορά των οφειλετών σε ό,τι αφορά την εξόφληση των υποχρεώσεών τους, με αποτέλεσμα την έγκαιρη ρευστοποίηση των εισπρακτέων τιμολογίων του προμηθευτή.
- Η ανάθεση της διαχείρισης και λογιστικής παρακολούθησης των εμπορικών απαιτήσεων στην εταιρεία factoring μειώνει σημαντικά τα λειτουργικά κόστη της συνεργαζόμενης επιχείρησης.
- Η χρηματοδότηση της επιχείρησης από την εταιρεία factoring στηρίζεται στο αξιολογημένο πελατολόγιό της κι έτσι δεν απαιτείται παροχή πρόσθετων ασφαλειών.
- Η χρηματοδότηση της επιχείρησης συνδέεται απόλυτα με τον κύκλο εργασιών της εταιρείας factoring και μπορεί να αυξάνεται ανάλογα με αυτόν, κάτι που εξασφαλίζει συνεχή ρευστότητα, η οποία αποτελεί ισχυρό διαπραγματευτικό “χαρτί” για επίτευξη ευνοϊκών συμφωνιών με τους προμηθευτές της.
- Η ανάληψη του πιστωτικού κινδύνου από την εταιρεία factoring διασφαλίζει την πληρωμή των τιμολογίων και την αποφυγή επισφαλειών, γεγονός που διευκολύνει τον οικονομικό σχεδιασμό της επιχείρησης, εγγυάται την ανάπτυξή της, ενώ παράλληλα βελτιώνει την εικόνα του ισολογισμού της και την πιστοληπτική ικανότητά της, δεδομένου ότι η λαμβανόμενη προκαταβολή έναντι της αξίας των τιμολογίων δεν εμφανίζεται στις υποχρεώσεις της.
Γενικότερα η χρήση των υπηρεσιών factoring δίνει τη δυνατότητα στην επιχείρηση να εκλογικεύσει την οργανωτική και λειτουργική δομή της, να περιορίζει το κόστος της, να βελτιώνει

την ανταγωνιστικότητά της και να επικεντρώνει την προσοχή και δράση της στη συνεχή ανάπτυξή της.

• ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΟΥ FACTORING

Με την πλήρη απελευθέρωση του εμπορίου οι συνθήκες ανταγωνισμού γίνονται οξύτερες.

Οι μικρές και μεσαίες προ πάντων επιχειρήσεις, αισθάνονται πιο έντονα την ανάγκη εξαγωγικών δραστηριοτήτων για να επιβιώσουν. Αναπόφευκτα θα προσανατολιστούν στην υποστήριξη των τραπεζών μέσω της τεχνικής factoring για άντληση κεφαλαίων και επιμερισμό των κινδύνων.

Ασφαλώς, το Ευρώ (€) διασφαλίζει από τον κίνδυνο της μεταβολής των συναλλαγματικών ισοτιμιών για το εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο συνδυασμός όμως του θεσμού με σειρά άλλων υπηρεσιών, που οι εκσυγχρονιζόμενες τράπεζες προσφέρουν στις επιχειρήσεις, αποτελούν τη βάση ευρείας συνεργασίας και μάλιστα με πρωτοβουλία των τραπεζών.

Η μεγάλη αγορά είναι απαιτητική στην ποικιλία και ποιότητα των προϊόντων και χρειάζονται πρόσθετες εμπορικές και χρηματοδοτικές προσπάθειες από τις επιχειρήσεις μέχρι να εισρεύσει ο κύκλος εργασιών στο ταμείο.

Ενδεικτικά, αναφέρονται ορισμένα στατιστικά στοιχεία της περιόδου 1986 – 1991, της περιόδου δηλαδή που το factoring άρχισε να γίνεται γνωστό και στην Ελλάδα.

Ο κύκλος εργασιών του Factoring σε διεθνές επίπεδο κατά το 1991, σύμφωνα με στοιχεία του σπουδαιότερου δικτύου Factor Chain International, έφτανε στα 266 δισ.\$ (διπλασιασμός εντός πενταετίας) με επικεφαλής την Ευρώπη (60%), ακολουθούμενη από Αμερική (28%), Ασία (10%) κλπ.

Το ίδιο διάστημα, στον ευρωπαϊκό χώρο προηγείται η Ιταλία με 75δισ.\$ και έπονται Ενωμένο Βασίλειο (28,4 δισ.\$), Γαλλία (15,8δισ.\$), Ολλανδία (11 δισ.\$), Γερμανία (10,6 δισ.\$), κ.ο.κ

5.1.10 Τεχνολογικά Πάρκα

Είναι μια συνύπαρξη στον ίδιο χώρο, επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε έναν συγκεκριμένο κλάδο και αντίστοιχων πανεπιστημιακών τμημάτων του κλάδου αυτού. Στην ουσία πρόκειται για μια αρκετά μεγάλη σε έκταση γεωγραφική περιοχή, όπου συγκεντρώνονται επιχειρήσεις, κατά προτίμηση μη παραγωγοί βιομηχανικών προϊόντων, με έντονες δραστηριότητες έρευνας και ανάπτυξης στους νέους τομείς της οικονομίας που βασίζονται στη γνώση (πληροφορική - τηλεματική - βιοτεχνολογία - ανανεώσιμες πηγές ενέργειας κ.ά.), μαζί με πανεπιστήμια, ερευνητικά ή τεχνολογικά κέντρα. Με αυτό τον τρόπο δημιουργούνται υποδομές για προσέλκυση και εγκατάσταση των επιχειρήσεων σε ένα ελκυστικό τεχνολογικό περιβάλλον, ενώ παράλληλα προσφέρονται υπηρεσίες μεταφοράς τεχνολογίας και υποστήριξης των επιχειρήσεων.

Ειδικότερα, από τη δημιουργία Τεχνολογικών Πάρκων ωφελούνται τόσο οι επιχειρήσεις που εγκαθίστανται εκεί όσο και η ευρύτερη περιοχή. Για τις επιχειρήσεις που εγκαθίστανται στα Επιχειρηματικά Πάρκα τα οφέλη προέρχονται από:

- Τη δημιουργία οικονομικών κλίμακας, για αποδοτικότερη αξιοποίηση κοινών υπηρεσιών και υποστηρικτικών λειτουργιών.
- Την εξάλειψη προβλημάτων προερχομένων από τη σύγκρουση των χρήσεων γης.
- Τον περιορισμό των απαιτούμενων αδειών.
- Την επιχορήγηση των υποδομών υπό ορισμένες προϋποθέσεις.
- Τα επενδυτικά κίνητρα και τις ευκαιρίες που προσφέρουν τόσο ο νέος Αναπτυξιακός Νόμος όσο και το Ε.Π.ΑΝ.
- Τις προϋποθέσεις ανάπτυξης συνεργασιών και δικτυώσεων (clusters).

Στη χώρα μας υπάρχουν συνολικά επτά Τεχνολογικά Πάρκα, στην πραγματικότητα όμως, οι δομές και υποδομές ανάπτυξης των επιχειρήσεων που έχουν δημιουργηθεί ή βρίσκονται στη φάση ολοκλήρωσης, δεν χρησιμοποιούνται παραγωγικά, στο βαθμό που θα έπρεπε. Είναι χαρακτηριστικό ότι από το σύνολο των Βιοτεχνικών Πάρκων (ΒΙΟΠΑ) που έχουν θεσμοθετηθεί στα όρια της Αττικής,

λειτουργούν με επιτυχία ελάχιστα καθώς δεν έχουν γίνει οι κατάλληλες πολεοδομικές ρυθμίσεις και δεν έχουν υλοποιηθεί οι απαραίτητες υποδομές. Σημαντικό είναι το γεγονός ότι, η υπερβολική αύξηση των τιμών των ακινήτων στα ΒΙΟ.ΠΑ., ως αποτέλεσμα κερδοσκοπικών τάσεων στην αγορά, αυξάνει σημαντικά το κόστος πρώτης εγκατάστασης ή μετεγκατάστασης, πράγμα που καθιστά απαγορευτική την αγορά οικοπέδων από ΜΜΕ. Επιπλέον, αναφέρεται ότι δεν υπάρχουν στοιχεία για την πραγματική ικανότητα αυτών των ΒΙΟΠΑ ως προς την υποδοχή και εγκατάσταση νέων επιχειρήσεων σε αυτά.

5.1.11 Crowdfunding

Crowdfunding πολύ απλά είναι η χρηματοδότηση από το πλήθος. Συνήθως αναφερόμαστε στη χρηματοδότηση κάποιου έργου/project ή κάποιας ιδέας από πολλούς ανθρώπους, οι οποίοι προσφέρουν μέσω διαδικτύου μικρά ποσά ο καθένας, αλλά από τη συμβολή όλων καλύπτεται ο οικονομικός στόχος για κάθε έργο. Συνήθως το crowdfunding αφορά περιπτώσεις μικρό-χρηματοδότησης από 5.000-50.000 ευρώ και δεν περιορίζεται σε επιχειρηματικές ιδέες, αλλά και στη χρηματοδότηση Life Projects για σπορ, τέχνες, ιατρικές ανάγκες, εκπαίδευση, ταξίδια, εθελοντισμό κλπ. Επίσης, το crowdfunding μπορεί να αποτελέσει πολύτιμο εργαλείο για τη χρηματοδότηση Μη Κερδοσκοπικών Οργανώσεων (ΜΚΟ). Σήμερα, υπάρχουν διάφορες πλατφόρμες στο internet που προσφέρουν τη δυνατότητα υλοποίησης κάποιας μορφής crowdfunding.

5.1.12 Νέα Χρηματιστηριακή Αγορά (ΝΕ.ΧΑ)

Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις έχουν τη δυνατότητα να απευθυνθούν άμεσα στο επενδυτικό κοινό και να αναζητήσουν κεφάλαια για την ενίσχυση των αναπτυξιακών και επενδυτικών τους έργων, μέσω της

οργανωμένης **Νέας Χρηματιστηριακής Αγοράς (ΝΕ.Χ.Α.)**. Με τη νέα αυτή χρηματιστηριακή αγορά δίνεται η δυνατότητα σε ένα πλήθος μικρομεσαίων επιχειρήσεων, οι οποίες χαρακτηρίζονται από ιδιαίτερα έντονη αναπτυξιακή δυναμική και ευοίωνες προοπτικές, της άντλησης κεφαλαίων με χαμηλό κόστος δανεισμού, μεγάλα περιθώρια ευελιξίας και ταυτόχρονα χαμηλότερο διαχειριστικό κόστος και ελαστικότερες προϋποθέσεις εισαγωγής σε σχέση με την αγορά του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών. Η είσοδος στο χρηματιστήριο αποτελεί πάντα μία μορφή σημαντικής χρηματοδότησης για κάθε επιχείρηση, η οποία έτσι συγκεντρώνει κεφάλαια τα οποία και θα χρησιμοποιήσει για την περαιτέρω ανάπτυξή της. Η εισαγωγή ωστόσο στη Νέα Χρηματιστηριακή Αγορά, ως μορφή χρηματοδότησης δύσκολα βρίσκει εφαρμογή στην περίπτωση νέων επιχειρήσεων αφού απαραίτητη προϋπόθεση για την εισαγωγή είναι τα ίδια κεφάλαια της επιχείρησης να ξεπερνούν τα 586.941 €.

5.2 ΔΗΜΟΣΙΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

- ΕΣΠΑ
- Επενδυτικός νόμος
- Εθνικό Ταμείο Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης (ΕΤΕΑΝ)
- Ταμείο Εγγυοδοτήσεων (ΤΕΜΠΜΕ ΑΕ)
- Προγράμματα JEREMIE και JESSICA
- ΕΟΜΜΕΧ

Μια διαδεδομένη μορφή χρηματοδότησης είναι οι **επιδοτήσεις / επιχορηγήσεις** που παρέχονται από **ειδικά σχεδιασμένα προγράμματα** τα οποία στοχεύουν στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στο πλαίσιο αναπτυξιακών νόμων, Εθνικών ή Ευρωπαϊκών προγραμμάτων. Οι επιδοτήσεις/ επιχορηγήσεις αφορούν είτε: α) στη δωρεάν συνεισφορά στο αρχικό κόστος της επένδυσης, β)

στην κάλυψη μέρους του χρηματοοικονομικού κόστους της επιχείρησης (π.χ. επιδότηση επιτοκίου), γ) σε φορολογικές ελαφρύνσεις.

Αξίζει να αναφερθεί ότι τα βασικά κριτήρια επιλογής της επιχείρησης για χρηματοδότηση μέσω των επιδοτήσεων ή επιχορηγήσεων από τα διάφορα προγράμματα, είναι κοινωνικοοικονομικά, όπως για παράδειγμα η συμβολή της επιχείρησης στην αύξηση της απασχόλησης ή στην ανάπτυξη του φυσικού περιβάλλοντος κ.ά. Γενικά η μέθοδος αυτή χρηματοδότησης ευνοεί τις νέες επιχειρήσεις ενθαρρύνοντας έτσι την επιχειρηματικότητα.

5.2.1 Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς ΕΣΠΑ

Το ΕΣΠΑ είναι το ελληνικό πρόγραμμα που διοχετεύει στην Ελλάδα τα κονδύλια της Ευρωπαϊκής Ένωσης που προορίζονται για εξομάλυνση των ανισοτήτων μεταξύ των περιφερειών της ΕΕ. Στα πλαίσια του ΕΣΠΑ, η εκάστοτε κυβέρνηση διαμοιράζει χρηματοδοτήσεις στοχευμένες στην Εμπορία, Μεταποίηση ή Πρωτογενή παραγωγή (αλιεία, γεωργία κλπ). Οι υποβολές διεξάγονται σε χρονικά περιορισμένες περιόδους υποβολών, που προαναγγέλλονται από τα εκάστοτε αρμόδια Υπουργεία. Η αξιολόγηση των προτάσεων γίνεται μαζικά, δημοσιεύονται τα αποτελέσματα και στη συνέχεια δίνεται διορία ενός έως τριών ετών για την υλοποίηση τους. Η χρηματοδότηση είναι ένα ποσοστό της επένδυσης ή φοροαπαλλαγές (συνήθως κατά 40-60%), με προαπαιτούμενο τα εξοφλημένα παραστατικά των δαπανών, τα οποία εξετάζονται με επιτόπιους ελέγχους.

Το μεγάλο πλεονέκτημα του ΕΣΠΑ είναι η άντληση πόρων χωρίς την υποχρέωση αποπληρωμής τους. Τα βασικά μειονεκτήματα είναι ότι η χρηματοδότηση έπεται κατά ένα αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα των δαπανών, καθώς και το ότι απαιτείται μια επίπονη γραφειοκρατική διαδικασία μέχρι την τελική έγκριση. Τα δύο αυτά στοιχεία καθιστούν αυτό το είδος της χρηματοδότησης μη ελκυστικό για τις νέες επιχειρήσεις που στηρίζονται στην καινοτομία, οι οποίες έχουν ανάγκη από άμεσες, γρήγορες και ευέλικτες διαδικασίες. Ωστόσο, είναι μια ιδιαίτερα ελκυστική επιλογή αν μπορέσει να συνδυαστεί με έναν ή

περισσότερους από τους λοιπούς τρόπους χρηματοδότησης (τράπεζα, venture capital κ.α.).

- **Απορρόφηση ΕΣΠΑ 2007-2013**

Κατά την περίοδο 2007-2013 η χώρα μας πέτυχε να εμφανίσει ένα από τα υψηλότερα ποσοστά απορρόφησης του ΕΣΠΑ σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ειδικότερα, την περασμένη χρονιά η Ελλάδα πέτυχε την **πλήρη απορρόφηση των κοινοτικών κονδυλίων**, χωρίς καμία απώλεια κοινοτικής συνδρομής για κανένα Επιχειρησιακό Πρόγραμμα. Πραγματοποιήθηκαν δαπάνες **συνολικού ύψους 3.643,5 εκ. ευρώ**. Η συνολική απορρόφηση του ΕΣΠΑ 2007-2013 το έτος 2014 έφτασε το **87,97%**, με πραγματοποιηθείσες συνολικές δαπάνες **19.482,6 εκ. ευρώ**. Έτσι το κλείσιμο του 2014 βρίσκει το Υπουργείο Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας να έχει επιτύχει όλους τους στόχους που είχαν τεθεί για την Προγραμματική Περίοδο 2007-2013, καθώς και εκείνους που είχαν τεθεί για την έναρξη της Προγραμματικής Περιόδου 2014-2020. Επιπλέον υλοποιήθηκε επιτυχώς το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) διοχετεύοντας στην οικονομία και στην κοινωνία κονδύλια 6,6 δισ. ευρώ χρηματοδοτώντας ακόμα μεγαλύτερο αριθμό έργων και δράσεων, εξασφαλίζοντας την ποιοτικότερη εκτέλεση του ΠΔΕ. Με την ψήφιση του νέου νόμου για το ΕΣΠΑ και την έγκαιρη έγκριση όλων των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (5 Τομεακών και 13 Περιφερειακών) του νέου ΕΣΠΑ 2014-2020, η κυβέρνηση πέτυχε να εισρεύσουν ήδη στα ταμεία του Κράτους προκαταβολές ύψους 150 εκ. Εύρω. Να σημειωθεί ότι σε ευρωπαϊκό επίπεδο εγκρίθηκαν τα μισά προγράμματα από όσα υποβλήθηκαν, δηλαδή 148 από 311, γεγονός που υπογραμμίζει το μέγεθος της ελληνικής επιτυχίας. Σημειώνεται ότι η αποτελεσματική διαχείριση του ΕΣΠΑ 2007-2013, η θέσπιση νέων κανόνων λειτουργίας και οι άοκνες προσπάθειες της κυβέρνησης και των στελεχών του Υπουργείου Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας συνέβαλαν καθοριστικά στη δημιουργία θετικών προϋποθέσεων για τη βελτίωση του επιπέδου διαβίωσης των πολιτών, την άμβλυνση των επιπτώσεων της ύφεσης και του μετριασμού του προβλήματος ρευστότητας των επιχειρήσεων.

- **Το νέο ΕΣΠΑ 2014-2020**

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε την έγκριση του νέου ΕΣΠΑ για την περίοδο 2014-2020. Το ελληνικό πρόγραμμα είναι το 3ο μεταξύ των 28 που εγκρίνεται από την Κομισιόν (μετά της Δανίας και της Γερμανίας)

Σύμφωνα με τον προγραμματισμό του ΥΠΑΑΝ, μέσα στη χρονιά θα προκηρυχθούν δράσεις για:

- Απασχόληση-εκπαίδευση-κατάρτιση νέων.
- Ενίσχυση ευπαθών κοινωνικών ομάδων (μακροχρόνια άνεργοι, ΑΜΕΑ, κ.α.)
- Αντιμετώπιση της φτώχειας
- Υποστήριξη ανέργων για δημιουργία επιχειρήσεων
- Επιταγές (VOUCHERS) για πρόσληψη νέων ανέργων
- Απασχόληση ανέργων σε δράσεις κοινωφελούς εργασίας
- Ενεργειακή αναβάθμιση κατοικιών (συνέχιση του προγράμματος Εξοικονομώ κατ' Οίκον)

Τα βασικά χαρακτηριστικά του νέου ΕΣΠΑ:

- Κοινοτική Συνδρομή ΕΣΠΑ: 19,7 δις. (Δημόσια Δαπάνη 24,6 δις) ευρώ με δυνατότητα επαύξησης κατά 2 δις. με την εφαρμογή της ρήτρας αναθεώρησης το 2016.

Σε αυτό προστίθενται:

- οι πόροι του CEF (Συνδέοντας την Ευρώπη) περίπου 580 εκ. € (ΔΔ 682 εκ. €) πόροι από Ταμείο Συνοχής που διαχειρίζονται κεντρικά από ΕΕ αλλά αποκλειστικά για έργα που θα προτείνει η χώρα
- οι πόροι για τα Προγράμματα Ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας (231,7 εκ. €) (ΔΔ 289,6 εκ. €)
- οι πόροι του Ευρωπαϊκού Ταμείου για τους αγρότες (FEAD) που διαχειρίζεται η χώρα περίπου 281 εκ. € (351 εκ. €)

ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΠΟΣΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ: περίπου 20,8 δις €

Εκτιμώμενη συνολική δημόσια δαπάνη: περίπου 26 δις €

- **Επτά Εθνικά Επιχειρησιακά προγράμματα (μαζί με την Τεχνική Βοήθεια)**

1.«Επιχειρηματικότητα – Ανταγωνιστικότητα – Καινοτομία».

Προϋπολογισμός: 3,64 δις ευρώ (ΔΔ 4,55 δις ευρώ)

Το μεγαλύτερο πρόγραμμα του νέου ΕΣΠΑ, απορροφά το 25 % των πόρων.

9 τομείς προτεραιότητας που προέκυψαν από μελέτες του IOBE, του ΚΕΠΕ και της McKinsey: Τουρισμός, Αγροδιατροφικός τομέας, Logistics, Περιβαλλοντική Βιομηχανία, Φάρμακα-Υγεία, Παραγωγή και εξοικονόμηση ενέργειας, Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών, Δημιουργικές Βιομηχανίες και πολιτισμός.

Ενισχύσεις για :

- εξαγωγικές επιχειρήσεις,
- πιστοποίηση (branding) αγροδιατροφικών προϊόντων,
- νέες επιχειρήσεις από νέους, γυναίκες
- τουριστική προβολή,
- εξοικονόμηση ενέργειας,
- ανακύκλωση - αξιοποίηση αποβλήτων,
- καινοτομία

2.«Μεταρρύθμιση του Δημοσίου»

Προϋπολογισμός: 0,4 δις. Ευρώ (ΔΔ 0,5 δις ευρώ)

- Παροχή ηλεκτρονικών υπηρεσιών στους πολίτες, εκσυγχρονισμός της δικαιοσύνης, αξιολόγηση ανθρώπινου δυναμικού, αναβάθμιση ΟΤΑ Α' και Β' Βαθμού, κ.α.
- Αναδιοργάνωση δομών και λειτουργίας
- Δράσεις διαχείρισης της μετανάστευσης
- Αναδιοργάνωση των υπηρεσιών Υγείας

3.«Περιβάλλον-Μεταφορές»

Προϋπολογισμός: 3,5 δις. ευρώ (ΔΔ 4,2 δις.)

- Ολοκλήρωση Διευρωπαϊκού οδικού και σιδηροδρομικού δικτύου,
- Μετρό Αθήνας και Θεσσαλονίκης,
- Έργα αεροδρομίων, λιμενικά έργα.
- Διαχείριση αποβλήτων
- Νέες υποδομές αλλά και ολοκλήρωση έργων του προηγούμενου ΕΣΠΑ

4.«Εκπαίδευση-Κατάρτιση-Απασχόληση»

Προϋπολογισμός: 1,9 δις. Ευρώ (ΔΔ 2,3 δις ευρώ) συν 0,17 δις. (ΔΔ 0,214) για απασχόληση νέων

Αύξηση του ποσοστού συμμετοχής του ΕΚΤ στο ΕΣΠΑ από 25 σε 31 %

- Κατάρτιση-βελτίωση δεξιοτήτων
- Κουπόνια ανέργων
- Βρεφονηπιακοί σταθμοί
- Εκσυγχρονισμός ΟΑΕΔ
- Ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης για νέους, γυναίκες , μακροχρόνια άνεργους
- Καινοτόμα προγράμματα για την ποιοτική αναβάθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος
- Σύνδεση της Εκπαίδευσης και της Κατάρτισης με την αγορά εργασίας.
- Μείωση πρόωρης εγκατάλειψης σχολείου
- Απασχόληση νέων

5. Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης

Προϋπολογισμός: 4,2 δις. Ευρώ (ΔΔ περίπου 5,2 δις €) εκ των οποίων 1,2 δις. (ΔΔ περίπου 1,5 δις €) μέσω ΠΕΠ

- Επενδύσεις για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και παραγωγικότητας του αγροδιατροφικού συστήματος και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων
- στήριξη των παραγωγών προϊόντων με συγκριτικό πλεονέκτημα και εξαγωγικό χαρακτήρα,
- στήριξη επιχειρήσεων μεταποίησης και εμπορία αγροτικών προϊόντων

- στήριξη των νέων γεωργών για τη δημιουργία βιώσιμων γεωργικών εκμεταλλεύσεων
- διαφοροποίηση των οικονομικών δραστηριοτήτων στην ύπαιθρο,
- υποστήριξη πιλοτικών προγραμμάτων για την ανάπτυξη νέων προϊόντων, προϊόντων και τεχνολογιών στον τομέα της γεωργίας και των τροφίμων

6. Πρόγραμμα Αλιείας και Θάλασσας (όταν οριστικοποιηθούν οι πόροι)

Προϋπολογισμός (εκτιμώμενο ποσό) 250 εκ. € (ΔΔ 333 εκ. €)

- επενδύσεις για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων στο σύνολο των κλάδων του τομέα (αλιεία, υδατοκαλλιέργειες, εμπόριο και μεταποίηση),
- Ενίσχυση των υδατοκαλλιεργειών για την παραγωγή ειδών με εμπορική αξία
- Προώθηση της καινοτομίας σε όλη την αλυσίδα αξίας του τομέα της αλιείας
- Βελτίωση της οργάνωσης των αγορών προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας.

Δεκατρία Περιφερειακά Επιχειρησιακά

Προϋπολογισμός: 5,2 δις. ευρώ (ΔΔ 6,75 δις €)

Αύξηση του ποσοστού των ΠΕΠ στο συνολικό πρόγραμμα από 22 στο 35 %.

- Ξεχωριστό πρόγραμμα για κάθε Περιφέρεια (ΠΕΠ) ΜΟΝΟ για ΕΤΠΑ και ΕΚΤ
- Όλες οι Περιφέρειες θα διαχειριστούν περισσότερους πόρους σε σχέση με το σημερινό πρόγραμμα
- Έμφαση σε αναπτυξιακά έργα αλλά και επιχειρηματικότητα, κοινωνικές δράσεις
- Πολυτομεακά και πολυταμειακά προγράμματα

5.2.2 Επενδυτικός νόμος

Επενδυτικός Νόμος: Ρευστότητα - Ταχύτητα – Διαφάνεια.

Ο Επενδυτικός Νόμος στοχεύει στην αύξηση της ρευστότητας, την επιτάχυνση των επενδυτικών διαδικασιών και τη διασφάλιση της διαφάνειας. Ο Επενδυτικός Νόμος παρέχει στους επενδυτές ένα αποτελεσματικό θεσμικό πλαίσιο και επιταχύνει τις διαδικασίες έγκρισης επενδυτικών σχεδίων.

Ο **Νόμος «Διαμόρφωση Φιλικού Αναπτυξιακού Περιβάλλοντος για τις Στρατηγικές και Ιδιωτικές Επενδύσεις και άλλες διατάξεις» (Ν. 4146/2013)** αποβλέπει στον εκσυγχρονισμό και τη βελτίωση του θεσμικού πλαισίου ιδιωτικών επενδύσεων, που υπάγονται σε επενδυτικούς νόμους. Εισάγονται έτσι διατάξεις που αφορούν στην:

Α) Παροχή ρευστότητας και Επιτάχυνση των διαδικασιών επιχορήγησης επενδύσεων:

1. Ενισχύεται η ρευστότητα των επενδυτών με τη δυνατότητα προκαταβολής έως και 100% της επιδότησης με κάλυψη εγγυητικής επιστολής
2. Απελευθερώνεται η επιλογή του μίγματος ευεργετημάτων του Επενδυτικού Νόμου (φοροαπαλλαγές, επιδότηση κ.α.) για επενδύσεις κάτω από €50 εκατομμύρια, ώστε να ενισχυθεί η ευελιξία της χρηματοδότησης για Μικρούς και Μεσαίους επενδυτές
3. Επιτρέπεται η εμπροσθοβαρής χρήση των φοροαπαλλαγών, ώστε να ενισχυθεί η ρευστότητα των επιχειρήσεων και η βιωσιμότητα τους
4. Παρέχεται στους φορείς επένδυσης, η δυνατότητα κάλυψης της ίδιας συμμετοχής και με άμεσα ρευστοποιήσιμα πάγια στοιχεία της επιχείρησής τους
5. Διευρύνονται οι ενισχυόμενοι τομείς επιχειρηματικότητας

6. Καταργείται ο χρονικός περιορισμός υποβολής επενδυτικών σχεδίων (κάθε Απρίλιο & Οκτώβριο) και παρέχεται δυνατότητα υποβολής επενδυτικών σχεδίων καθ' όλη τη διάρκεια του έτους.
7. Καταργείται (και αναδρομικά) η ανάγκη ειδικού αιτήματος αλλαγής προμηθευτή ή εξοπλισμού για φωτοβολταϊκά πάρκα εφόσον η ονομαστική ισχύς δεν μεταβάλλεται πάνω από 10%, ώστε να αποφορτιστεί από τις αιτήσεις αυτές η Ομάδα Μικρών Έργων και να επικεντρωθεί στα 1624 νέα επενδυτικά σχέδια που εκκρεμούν.
8. Παρέχεται η δυνατότητα διενέργειας ενδιάμεσων και τελικών ελέγχων από πιστοποιημένους φορείς του ιδιωτικού τομέα, όπως Τράπεζες και ελεγκτικές εταιρείες, ώστε να καταστεί δυνατή η άμεση περαίωση σωρευμένων ελέγχων και η εκταμίευση εκκρεμών δόσεων.
9. Παρέχεται η δυνατότητα παράτασης για ένα έτος, λόγω οικονομικής κρίσης, της ολοκλήρωσης επενδυτικών σχεδίων που έχουν υπαχθεί από το 2007 και μετά.
10. Με στόχο την ενίσχυση της διαφάνειας, για τα Μεγάλα Επενδυτικά Σχέδια το ύψος των οποίων επανέρχεται από τα € 150 εκατ. στα € 50 εκατ. προβλέπεται νομοθετική κύρωση.
11. Συστήνεται αυτοτελές τμήμα επιθεώρησης ιδιωτικών επενδύσεων, που υπάγεται απευθείας στον αρμόδιο Υπουργό Ανάπτυξης. Σκοπός της υπηρεσίας αυτής είναι ο διαρκής έλεγχος τήρησης των διαδικασιών που διέπουν τις επιχορηγήσεις επιχειρηματικών σχεδίων και η πάταξη παραβατικών συμπεριφορών. Το γραφείο θα έχει και συμβουλευτικό ρόλο, διότι μέσω των πορισμάτων θα εντοπίζεται κάθε δυσλειτουργία των εφαρμοζόμενων διαδικασιών.

➤ *Κατηγορίες Επενδύσεων*

Γενικά Επενδυτικά Σχέδια

1. Γενική Επιχειρηματικότητα

Αφορά επιχειρηματίες με επενδυτικά σχέδια που μπορούν να υπαχθούν στις διατάξεις του Νόμου και δεν εντάσσονται σε μία από τις κατηγορίες των Ειδικών Επενδυτικών Σχεδίων.

2. Περιφερειακή Συνοχή

Αφορά επενδυτές με σχέδια σε παραγωγικές δραστηριότητες που καλύπτουν τοπικές ανάγκες και περιφερειακά προβλήματα ή αξιοποιούν τοπικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα.

3. Τεχνολογική Ανάπτυξη

Αφορά επιχειρηματίες με επενδυτικά σχέδια τεχνολογικού εκσυγχρονισμού των επιχειρήσεων και τη χρησιμοποίηση τεχνολογικών και οργανωτικών καινοτομιών.

4. Νεανική Επιχειρηματικότητα

Αφορά επιχειρήσεις νέων, 20 μέχρι 40 ετών.

5. Μεγάλα Επενδυτικά Σχέδια

Αφορά επενδυτές με σχέδια ύψους τουλάχιστον 50.000.000 ευρώ.

6. Ολοκληρωμένα Πολυετή Επενδυτικά Σχέδια

Αφορά επιχειρηματίες με σχέδια υλοποίησης ολοκληρωμένων πολυετών (2-5 έτη) σχεδίων επιχειρήσεων, για τις οποίες έχει παρέλθει τουλάχιστον πενταετία από τη σύστασή τους, άνω των 2.000.000 ευρώ. Στόχος είναι ο τεχνολογικός, διοικητικός, οργανωτικός, και επιχειρησιακός εκσυγχρονισμός.

7. Σχέδια Συνέργειας και Δικτύωσης (Clustering)

Αφορά επιχειρηματικά σχήματα συνέργειας και δικτύωσης πέντε τουλάχιστον επιχειρήσεων σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη και τριών στην υπόλοιπη Ελλάδα, υπό μορφή κοινοπραξίας.

➤ *Είδη ενισχύσεων*

α. Φορολογική απαλλαγή. Απαλλαγή από 10 έως 12 χρόνια από την καταβολή φόρου εισοδήματος επί των πραγματοποιούμενων προ φόρων κερδών, τα οποία προκύπτουν με βάση τη φορολογική νομοθεσία, από το σύνολο των δραστηριοτήτων της επιχείρησης. Το ποσό της φορολογικής απαλλαγής συνιστά ισόποσο αφορολόγητο αποθεματικό.

β. Επιχορήγηση. Δωρεάν παροχή χρηματικού ποσού από το Δημόσιο για την κάλυψη τμήματος των ενισχυόμενων δαπανών του επενδυτικού σχεδίου.

γ. Επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης (leasing). Κάλυψη από το Δημόσιο τμήματος των καταβαλλόμενων δόσεων χρηματοδοτικής μίσθωσης που συνάπτεται για την απόκτηση νέου μηχανολογικού και λοιπού εξοπλισμού

δ. Ευνοϊκά δάνεια μέσω του ΕΤΕΑΝ. Χρηματοδότηση του ποσού που προβλέπεται να καλυφθεί με τραπεζικό δανεισμό με δάνεια χαμηλού κόστους, από τις τράπεζες που συνεργάζονται με το ΕΤΕΑΝ.

Όλες οι ενισχύσεις συνυπολογίζονται για τον καθορισμό του συνολικού ποσοστού ενίσχυσης που χορηγείται στο επενδυτικό σχέδιο. Το όφελος από την παραπάνω χρηματοδότηση συνυπολογίζεται στο συνολικό ποσοστό ενίσχυσης, το οποίο δεν μπορεί να υπερβαίνει τα όρια του Χάρτη Περιφερειακών Ενισχύσεων.

5.2.3 Εθνικό Ταμείο Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης (ΕΤΕΑΝ)

Το Εθνικό Ταμείο Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης (ΕΤΕΑΝ) είναι πρωτοποριακό εταιρικό σχήμα δημοσίου συμφέροντος και αποτελεί αναπτυξιακού χαρακτήρα θεσμό, συμπληρωματικό του εγχώριου χρηματοπιστωτικού συστήματος, για την ενίσχυση των μεσαίων, μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων στην Ελλάδα. Τα οφέλη που απορρέουν προς τις επιχειρήσεις από τη λειτουργία του Ταμείου

Επιχειρηματικότητας, συνίστανται στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, την υλοποίηση επενδύσεων και την κάλυψη αναγκών ρευστότητας, την ίδρυση και ανάπτυξη των επιχειρήσεων και ιδίως των ΜΜΕ, την εξωστρέφεια αυτών, καθώς και τη δημιουργία νέων ανταγωνιστικών προϊόντων και υπηρεσιών.

5.2.4 Ταμείο Εγγυοδοτήσεων (ΤΕΜΠΜΕ ΑΕ)

➤ Φιλοσοφία

Βασική αρχή λειτουργίας της ΤΕΜΠΜΕ ΑΕ είναι η κατανομή των κινδύνων μεταξύ ιδιωτικού και δημόσιου τομέα (επιχειρήσεις, πιστωτικά και χρηματοδοτικά ιδρύματα και ΤΕΜΠΜΕ ΑΕ). Με βάση την αρχή αυτή η Φιλοσοφία της εταιρίας εστιάζεται στην :

Ενθάρρυνση-προτροπή, όλων των κοινωνικοοικονομικών ομάδων στο δικαίωμα του Επιχειρείν με περιορισμό των κοινωνικών συνεπειών στην περίπτωση μιας επιχειρηματικής αποτυχίας. Γι' αυτό το λόγο ο Κανονισμός Παροχής Εγγυήσεων και Λειτουργίας της ΤΕΜΠΜΕ ΑΕ (Κ.Υ.Α. 12882/867 ΦΕΚ Β' 1065/31.7.2003) απαγορεύει να βαρύνεται με προσημείωση ή υποθήκη η μόνιμη και μοναδική κατοικία του επιχειρηματία, όταν η ΤΕΜΠΜΕ ΑΕ παρέχει υπέρ αυτού εγγύηση (υπό την προϋπόθεση βέβαια ότι η κατοικία αυτή δεν είναι ήδη προσημειωμένη ή υποθηκευμένη) Κάλυψη των κενών της χρηματοοικονομικής αγοράς και ικανοποίηση των αναγκών των Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων με χαμηλό κόστος και με στόχο τον περιορισμό της τοκογλυφίας και της παραοικονομίας εις βάρος των Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων Σήμερα, το Ταμείο έχει δημιουργήσει 5 διαφορετικά προγράμματα / προϊόντα που αφορούν εγγυήσεις σε μεσομακροπρόθεσμα και βραχυπρόθεσμα δάνεια για νέες ή υφιστάμενες επιχειρήσεις οιασδήποτε μορφής (Ατομικές, ΕΕ, ΟΕ, ΕΠΕ, ΑΕ).

Το ύψος του δανείου που μπορεί να εγγυηθεί το Ταμείο κυμαίνεται, ανάλογα με το Πρόγραμμα, από €10.000-€320.000, το ποσοστό κάλυψης του δανείου από 45%-70% και η ετήσια προμήθεια προσεγγίζει, κατά μέσο όρο, το 1% επί του εκάστοτε υπολοίπου του δανείου.

5.2.5 Προγράμματα JEREMIE και JESSICA

➤ Κοινοί Ευρωπαϊκοί Πόροι για Πολύ Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις (JEREMIE)

Η πρωτοβουλία **JEREMIE** (Joint European Resources for Micro to medium Enterprises) έχει αναληφθεί από κοινού από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων, σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων. Αποσκοπεί στο να βελτιώσει την πρόσβαση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στη χρηματοδότηση και ειδικότερα στη χορήγηση πολύ μικρών δανείων, σε επιχειρηματικά κεφάλαια ή σε εγγυήσεις καθώς και σε άλλες μορφές καινοτόμου χρηματοδότησης. Ιδιαίτερη έμφαση θα δίνεται στην υποστήριξη των νεοϊδρυθεισών εταιρειών, στη μεταφορά τεχνολογίας, στα ταμεία για την τεχνολογία και την καινοτομία και στα πολύ μικρά δάνεια. Η διαχείριση της πρωτοβουλίας JEREMIE θα αποτελεί αναπόσπαστο μέρος των προγραμμάτων του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης και η επιλογή των σχεδίων θα γίνεται, κατά περίπτωση, σε εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο. Η πρωτοβουλία προβλέπει κυρίως τρία (3) χρηματοδοτικά μέσα: 1) Συμβουλευτικές υπηρεσίες και τεχνική υποστήριξη, 2) Ίδιους πόρους και κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου, και 3) Εγγυήσεις (για μικροπιστώσεις και δάνεια σε ΜΜΕ). Επιλέξιμες θα είναι οι Μικρομεσαίες επιχειρήσεις μέχρι 249 εργαζόμενους ή ετήσιο κύκλο εργασιών μέχρι 59,0εκ. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στις μικρές & πολύ μικρές επιχειρήσεις, καθώς επίσης και στις ατομικές & οικογενειακές επιχειρήσεις

➤ Κοινοί Ευρωπαϊκοί Πόροι για Αειφόρες Επενδύσεις στα Αστικά Κέντρα (JESSICA)

Η πρωτοβουλία JESSICA στοχεύει στη στήριξη επενδυτικών προγραμμάτων και έργων αστικής ανάπτυξης. Στόχος της JESSICA είναι η κινητοποίηση κεφαλαίων για τη χρηματοδότηση ολοκληρωμένων δράσεων αστικής ανάπτυξης με πιλοτικά προγράμματα να προβλέπονται για την πρώτη περίοδο σε επίπεδο ΟΤΑ. Απώτερος στόχος είναι η ανάπτυξη αστικών κέντρων και η παροχή νέων θέσεων εργασίας. Οι ενισχύσεις θα χορηγούνται μετά τη σύνταξη Ολοκληρωμένου Σχεδίου Αστικής Ανάπτυξης, όπου θα προτείνεται η υλοποίηση έργων με χαρακτηριστικά παρέμβασης ολοκληρωμένου χαρακτήρα (ενεργειακά δίκτυα, κυκλοφοριακές ρυθμίσεις κ.ά.).

5.2.6 ΕΟΜΜΕΧ

Ο Ελληνικός Οργανισμός Μικρών-Μεσαίων Επιχειρήσεων & Χειροτεχνίας (ΕΟΜΜΕΧ) είναι ο Κρατικός Φορέας στήριξης των ΜΜΕ στην Ελλάδα που εποπτεύεται από το Υπουργείο Ανάπτυξης. Αποστολή του είναι να προωθήσει μέτρα εκσυγχρονισμού και ανάπτυξης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων προκειμένου να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του συνεχώς μεταβαλλόμενου περιβάλλοντος.

Οι δραστηριότητες του ΕΟΜΜΕΧ αναπτύσσονται στους εξής βασικούς στόχους:

- Τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ.
- Την ενίσχυση και ανάπτυξη της επιχειρηματικότητάς τους.
- Τον εκσυγχρονισμό του χρηματοδοτικού, θεσμικού & διοικητικού τους περιβάλλοντος.

Για την υλοποίηση των πιο πάνω στόχων ο ΕΟΜΜΕΧ καλύπτει τον Ελλαδικό χώρο με τις Κεντρικές Υπηρεσίες του στην Αθήνα και ένα ευρύ δίκτυο 8 Περιφερειακών Δ/νσεων. Επίσης εκπροσωπείται στην Ευρωπαϊκή Ένωση με Γραφείο εγκατεστημένο στις Βρυξέλλες. Συνεργάζεται με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τον ΟΟΣΑ, με Διεθνείς & Ευρωπαϊκούς Οργανισμούς & Οργανώσεις που ασχολούνται με τις ΜΜΕ, καθώς και με Φορείς του εξωτερικού που έχουν παρόμοιες με τον ΕΟΜΜΕΧ δραστηριότητες. Τέλος για την πραγματική υποστήριξη

των ΜΜΕ από τον φορέα αυτό θα πρέπει να γίνουν εντονότερες προσπάθειες από το κράτος και να ακολουθηθεί μία πιο δυναμική στρατηγική στήριξης.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Στις ενότητες που προηγήθηκαν και ειδικότερα στα 3 πρώτα κεφάλαια της παρούσας εργασίας, έγινε προσπάθεια να αναλυθεί, με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, η σύνθετη έννοια της επιχειρηματικότητας. Παρουσιάστηκαν οι διάφορες αντιλήψεις περί της επιχειρηματικότητας αλλά και οι συνιστώσες της με σκοπό να γίνει κατανοητή η σημασία της.

Πιο συγκεκριμένα εξετάστηκαν και αναλύθηκαν τα είδη της επιχειρηματικότητας αλλά και η χρησιμότητα και η σπουδαιότητα της όσον αφορά την οικονομική ανάπτυξη. Ακόμη, αναλύθηκαν τα σπουδαιότερα εμπόδια που υφίστανται όσον αφορά την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας αλλά και οι φορείς που μπορούν να στηρίξουν και να δώσουν λύσεις σε αυτά τα θέματα.

Το βασικότερο συμπέρασμα που εξάγεται από αυτή την ανάλυση είναι ότι υπάρχει θετική σχέση ανάμεσα στην επιχειρηματικότητα και την οικονομική μεγέθυνση αν και αυτή η σχέση δεν είναι τόσο ξεκάθαρη. Θα μπορούσε να υποστηριχτεί ότι η επιχειρηματικότητα «προκαλεί» οικονομική ανάπτυξη.

Η επιχειρηματικότητα είναι ένα από τα βασικότερα «κλειδιά» για την ενίσχυση της οικονομίας καθώς και για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας αλλά και νέων επαγγελματιών. Παρόλα αυτά όμως, παρατηρείται πώς η επιχειρηματικότητα αντιμετωπίζει δυσκολίες και εμπόδια στην ανάπτυξη της. Τα κυριότερα των οποίων είναι οι διοικητικές δυσκολίες και η γραφειοκρατία κατά την έναρξη της επιχειρηματικής δραστηριότητας ή και κατά τη λειτουργία της επιχείρησης.

Το μέγεθος της γραφειοκρατίας είναι το πιο συνηθισμένο πρόβλημα που διαπιστώνουν οι ελληνικές επιχειρήσεις. Οι Έλληνες επιχειρηματίες στο σύνολο τους, εξακολουθούν να θεωρούν τους διοικητικούς φραγμούς ως τη βασική τροχοπέδη στην έναρξη επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Τέλος, διαπιστώνονται ελλείψεις σε γενικότερη γνώση και αντίληψη περί επιχειρηματικότητας και εναλλακτικών λύσεων, καθώς και εμπόδια που έχουν να κάνουν με τις ανάγκες σε εξειδικευμένη γνώση, εκπαίδευση-κατάρτιση και δεξιότητες.

Με βάση τα παραπάνω προτείνεται:

- να δημιουργηθεί το θεσμικό πλαίσιο το οποίο θα

απλοποιεί τις διοικητικές διαδικασίες και την γραφειοκρατία για τις επιχειρήσεις και θα στηρίζει και θα ενθαρρύνει όσους αναλαμβάνουν επιχειρηματική δράση

- ακόμη να δοθεί μεγάλη βάση όσον αφορά την εκπαίδευση και την ενημέρωση πάνω στο κομμάτι της επιχειρηματικότητας ώστε να διαμορφωθεί μία πιο επιχειρηματική νοοτροπία,
- αλλά και να παρθούν μέτρα που θα επιτρέψουν την δημιουργία βιώσιμων επιχειρήσεων(π.χ. μείωση φορολογίας).

Απώτερος σκοπός όλων αυτών θα είναι η ενθάρρυνση του επιχειρηματικού πνεύματος και η ανάπτυξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, στοιχεία που αποφέρουν ανάπτυξη της οικονομίας γενικότερα.

Το 4ο κεφάλαιο ασχολείται με τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, αναλύοντας την έννοιά της μικρομεσαίας επιχείρησης και τα χαρακτηριστικά της αλλά και τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα των επιχειρήσεων αυτών . Ακόμη γίνεται αναφορά στην ελληνική πραγματικότητα και στους φορείς στήριξης των συγκεκριμένων επιχειρήσεων καθώς και στις υπηρεσίες που παρέχουν.

Στο 5ο κεφάλαιο αναλύονται οι τρόποι χρηματοδότησης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Καθώς υπάρχει πληθώρα τρόπων χρηματοδότησης, η σωστή επιλογή πρέπει να γίνεται ανάλογα με τις ανάγκες της εκάστοτε επιχείρησης. Επίσης, στις σύγχρονες οικονομίες, για να επιβιώσει μια επιχείρηση πρέπει να είναι ανταγωνιστική, ευέλικτη, και με εναλλακτικές στρατηγικές, καθώς το οικονομικό περιβάλλον μεταβάλλεται με ταχείς ρυθμούς. Είναι σημαντικό μία επιχείρηση να εξετάζει διεξοδικά την αμεσότητα χρηματοδότησης, το συνολικό κόστος κεφαλαίων, τις προϋποθέσεις χρηματοδότησης, τις επιπτώσεις, αλλά και τη διαθεσιμότητα εναλλακτικών λύσεων. Καταλήγοντας, είναι βασικό να έχουν κατανοηθεί οι ανάγκες της επιχείρησης και τα χρηματοδοτικά προϊόντα που θα επιλέξει.

Όλες οι μορφές έχουν πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα, ωστόσο αυτό που θα πρέπει να προσέξει κάθε επιχείρηση που θέλει να επιλέξει μια από τις αναφερόμενες μορφές χρηματοδότησης είναι όχι μόνο το επιτόκιο αλλά και το συνολικό κόστος της κάθε μορφής.

Στη συνέχεια, αναφέρονται μερικά παραδείγματα τρόπων χρηματοδότησης ανάλογα με την περίπτωση:

- Στην έναρξη της μια επιχείρηση μπορεί να χρησιμοποιήσει είτε τραπεζικό δανεισμό (βραχυπρόθεσμο δανεισμό) είτε

επιχορηγούμενα προγράμματα(ΕΣΠΑ κλπ.) είτε εφόσον είναι μια καινοτόμος ιδέα την περίπτωση Venture Capital που αναλαμβάνει εταιρείες που βρίσκονται στα πρώτα στάδια ανάπτυξης και έχουν καινοτομικά προϊόντα. Ακόμη ο πιο απλός τρόπος χρηματοδότησης είναι τα ίδια κεφάλαια. Άλλοι τρόποι χρηματοδότησης που ενδείκνυται για νεοϊδρυόμενες επιχειρήσεις είναι οι θερμοκοιτίδες και οι επιχειρηματικοί άγγελοι.

- Για κάλυψη τρεχουσών αναγκών (π.χ. αγορά πρώτων υλών, εμπορευμάτων κλπ.) ενδείκνυται ο δανεισμός με βραχυπρόθεσμο τραπεζικό δανεισμό και πρακτορεία (Factoring).
- Για επενδυτικές ανάγκες με μεγάλη διάρκεια (π.χ. απόκτηση ακινήτου κλπ.) ενδείκνυται ο μακροπρόθεσμος δανεισμός και η χρηματοδοτική μίσθωση (Leasing).
- Σε περιπτώσεις κάλυψης παλαιών υποχρεώσεων ή κάλυψη νέων επενδύσεων ενδείκνυται και η αύξηση μετοχικού κεφαλαίου, μέσω της ΝΕ.ΧΑ που απευθύνεται στις ΜΜΕ.

Παρακάτω αναφέρονται κάποια από τα πιο συνηθισμένα προβλήματα που συναντούν οι ΜΜΕ στην προσπάθεια τους για χρηματοδότηση:

- Η δυσκολία εξασφάλισης χρηματοπιστωτικών πόρων, κυρίως λόγω των χρονοβόρων διαδικασιών και προϋποθέσεων που απαιτούνται σε κάθε περίπτωση τραπεζικής χρηματοδότησης, αλλά και η αύξηση ελέγχου που υπάρχει πλέον από τις τράπεζες.
- Το υψηλό κόστος δανεισμού στη χώρα μας. Το υψηλότερο στη Ευρωζώνη σύμφωνα και με στοιχεία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Μια άλλη διάσταση του προβλήματος είναι ότι για τις μικρού μεγέθους επιχειρήσεις πολλές φορές η χρηματοδότηση γίνεται με προσωπικά δάνεια του επιχειρηματία, για τα οποία το επιτόκιο προσεγγίζει εκείνο των καταναλωτικών δανείων.
- Το περίπλοκο νομοθετικό πλαίσιο που δυσκολεύει και δεν ενθαρρύνει την επιχειρηματική δράση. Τέτοια παραδείγματα αποτελούν η άδικη φορολογική μεταχείριση, τα μη προσβάσιμα αναπτυξιακά κίνητρα (εθνικά και κοινοτικά), η έλλειψη παροχής ολοκληρωμένων υπηρεσιών για πληροφόρηση - υποστήριξη των

MME σε θέματα χρηματοδότησης, συμβουλευτικής υποστήριξης κλπ.

- Η γραφειοκρατία που υπάρχει στην χώρα μας και ειδικότερα όσον αφορά τις δημόσιες επιχορηγήσεις (ΕΣΠΑ κλπ.), αλλά και η μεγάλη καθυστέρηση τις καταβολής αυτών των χρημάτων και
- Η άγνοια από μεριάς των επιχειρηματιών για τους νέους χρηματοδοτικούς θεσμούς που υφίστανται αυτή τη στιγμή στην χώρα μας.

Οι προτάσεις που θα οδηγούσαν σε βελτίωση της χρηματοδότησης και της λειτουργίας των ΜΜΕ είναι:

- Μείωση των δημοτικών φόρων προς τις επιχειρήσεις.
- Μείωση της γραφειοκρατίας που χρειάζεται για την έκδοση αδειών ή έγκρισης αιτημάτων σχετικά με την χρηματοδότηση, και τις επιχορηγήσεις.
- Εξασφάλιση ενός μακροχρόνιου σταθερού φορολογικού συστήματος, που ωφελεί τον επιχειρηματικό προγραμματισμό.
- Μέριμνα των τραπεζών για ένα πιο ευνοϊκό δανειακό σύστημα ως προς τις ΜΜΕ.
- Μεγαλύτερη στήριξη του Ταμείου Εγγυοδοσίας (ΤΕΜΠΜΕ) και των αντίστοιχων προγραμμάτων του για τις ΜΜΕ.
- Μέριμνα του κράτους για την μεγαλύτερη ενημέρωση των επιχειρηματιών σχετικά με τους νέους τρόπους χρηματοδότησης αλλά και την δημιουργία ενός θεσμικού πλαισίου πιο ευνοϊκής μεταχείρισης των ΜΜΕ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αγαπητός Γ., 2004, «Εγχειρίδιο των Βασικών Οικονομικών Εννοιών», Ιδία Έκδοση, Αθήνα
- Απόσπασμα από εκπαιδευτικό υλικό εκδοθέν από το Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας, 2006
- Γ., Αγγελόπουλος Β., 1995, *Business Management*, Εκδόσεις δορυφόρος, Αθήνα.
- Γ. Κακοσούλη, Ε. Κοντάκη και Ε. Τέμπου, *Επιχειρηματικότητα και καινοτομία: <<πως μπορεί μια επιχείρηση να αποκτήσει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στις προκλήσεις της παγκοσμιοποίησης και της τεχνολογικής καινοτομίας.>>*
- Ευρωπαϊκή Ένωση, Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2003, «Πράσινη Βίβλος για την επιχειρηματικότητα στην Ευρώπη», Βρυξέλλες
- Ευρωπαϊκή Ένωση, Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2003, «Πράσινη Βίβλος για την επιχειρηματικότητα στην Ευρώπη», Βρυξέλλες
- Ιωαννίδης Σ., Τσακανίκας Α., Χατζηχρήστου Σ., 2010, «Η Επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα 2009-2010. Αναζητώντας διέξοδο από την κρίση», IOBE, Αθήνα.
- Ιωαννίδης Σ., Τσακανίκας Α., (Νοέμβριος 2007), *Η Επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα 2006-2007*,
- Ιωάννης Κολιόπουλος κλπ., *Ιστορία του νεότερου και σύγχρονου κόσμου, Γ' Λυκείου-Γενικής Παιδείας*, Αθήνα 2012, σ.41-43.
- Ιωαννίδης Σ., Πολίτης Τ., Τσακανίκας Α., 2005, «Η επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα 2004-2005», Αθήνα: IOBE.
- Καλδής Π., «Επιχειρηματικότητα και Ανταγωνιστικότητα», *Πρακτικά 1η Ημερίδας*
- Μαγουλά, Θ., 2003, «Οικονομία – Επιχειρηματικότητα», *Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων*, Αθήνα.
- Σαϊτάκης, Α., (2006) *Επιστημονικά τεχνολογικά πάρκα: Ο ρόλος τους στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και την Περιφερειακή Ανάπτυξη*, *Περιοδικό Economist, ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΤΕΥΧΟΣ 27*, Απρίλιος 2006
- Σαϊτή Α. «*Στρατηγικό Management Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων και Επιχειρηματικότητα*», *Πρακτικά 1η Ημερίδας Επιχειρηματικότητας, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Αθηνών.*) / Γιαννάτος
- Σύσταση Νέας Χρηματιστηριακής Αγοράς βάση του Ν. 2733/99 (Φ.Ε.Κ. 155Α / 30-7-99)
- Χασσίδ Ι., Καραγιάννης Α., (1999) *Η Επιχειρηματικότητα στην Ελληνική Οικονομία*, εκδ. Interbooks
- Χατζαντώνης Δ., 2006, *Έκθεση Μελέτης για τις Δομές Στήριξης των Επιχειρήσεων*, ΕΠΑΝ

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Wennekers, S., Thurik, R., van Stel, A. & Noorderhaven, N., 2005, «*Uncertainty avoidance and the rate of business ownership across 22 OECD countries, 1976-2000*», *Institute for*

Development Strategies, ISSN 05-13)

Jean-Baptiste Say, 1803, «A Treatise on Political Economy».

Schumpeter, J., 1934, «The Theory of Economic Development», Harvard University Press,

Cambridge, Massachusetts Deakins, D. & Freel, M., 2007, «Επιχειρηματικότητα», Εκδ. Κριτική, Αθήνα.

Shailer, G., 1994, «Capitalists and Entrepreneurs in Owner-managed Firms», International Small Business Journal, 12, 3. σελ 33-41.

Ray, D., 1993, «Understanding the Entrepreneur: Entrepreneurial Attributes, Experience and Skills», Entrepreneurship and Regional Development, 5, 4, σελ 345-47.

Stevenson, H.H. and Jarillo, J.C., 1990, «A Paradigm of Entrepreneurship: Entrepreneurial Management», Strategic Management Journal, 11, special issue, σελ 17-27.

Timmons, J.A. & Spinelli, S., 2007, «New Venture Creation: Entrepreneurship for the 21st Century», McGraw-Hill, International Edition.

Hebert, R.F. & Link, A.N., 1989, «In search of the meaning of entrepreneurship», Small Business Economics, v.1. Σελ. 39-49.

Drucker, P., 1990, «Επιχειρηματικότητα & Καινοτομία», Αγροτικές Συνεταιριστικές Εκδόσεις-Α.Σ.Ε., Θεσσαλονίκη.

Shane, A. S. & Venkataraman S. 2000, «The promise of entrepreneurship as a field of research», Academy of Management Review, v. 25(1). Σελ.217-226.

OECD, 1998, «Fostering Entrepreneurship, the OECD jobs strategy», Paris.

Park, S.J., 2004, «Opportunity recognition & product innovation in entrepreneurial hi-tech startups: A new perspective and supporting case study», Elsevier/Technovation, C. P. Skene Centre for Entrepreneurship, Aberdeen Business School, Scotland UK.

Parker, B. (1998) Globalization and business practice: Managing Across Boundaries

Lazonick, W., 2002, «Innovative Enterprise and Historical Transformation», Enterprise & Society 3.

McKinsey & Company, Inc. και τη System Consulting Network S.r.l., Πρακτικός οδηγός για τη χρηματοδότηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων μέσω δανείων, Αντιμετώπιση της νέας αντίληψης για τη βαθμολόγηση των επιχειρήσεων, Ευρωπαϊκή Επιτροπή - Γενική Διεύθυνση Επιχειρήσεων & Βιομηχανίας.

ΔΙΑΔΥΚΤΙΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

www.kallithea.hua.gr/epixeirein/idea.htm#2._

www.nefeli.lib.teicrete.gr/browse/sdo/log/2010/VasilakisPolykarpos,MouzakisVasileios/at

www.epityxianet.blogspot.com

www.career.tuc.gr

www.intellectum.org

www.ephmelhtiria.gr

www.icap.gr

www.europa.eu.int/comm/enterprise/entrepreneurship/financing/basel_2.htm

www.disabled.gr/sigchroni-tropi-chrimatodotisis-epichiriseon

www.epixeiro.gr

www.ependytikos.com.gr

www.kemel.gr/articles/piges-hrimatodotisis-ii-dimosia-koinotiki-eyropaiki-ee-hrimatodotisi

www.etean.gr

ΕΡΕΥΝΕΣ-ΜΕΛΕΤΕΣ

Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών (IOBE), Παγκόσμιο Παρατηρητήριο Επιχειρηματικότητας (Global Entrepreneurship Monitor -GEM) και εθνική ερευνητική ομάδα.

Κέντρο Επιχειρηματικής & Τεχνολογικής Ανάπτυξης (Κ.Ε.Τ.Α.) Αττικής, Μελέτη εφαρμογής του θεσμού των "Business Angels" στο πρόγραμμα δράσης του ΚΕΤΑ Αττικής, Σεπτέμβριος 2006, σελ. 33.

Κέντρο Επιχειρηματικής & Τεχνολογικής Ανάπτυξης (Κ.Ε.Τ.Α.) Αττικής, Μελέτη εφαρμογής του θεσμού των "Business Angels", Σεπτέμβριος 2006, σελ. 116.

«Χρηματοδότηση μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων» Μελέτη του Ινστιτούτου Μικρών Επιχειρήσεων 2009.